

การพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ป่ารอยต่อ
๕ จังหวัด (ภาคตะวันออก) ของกองบัญชาการป้องกัน
ชายแดนจันทบุรีและตราด กรณีศึกษาเฉพาะพื้นที่
จังหวัดจันทบุรี

โดย

นาวาเอก ชวเลิศ เลชะวัฒนะ
นายทหารปฏิบัติการประจำกรมกำลังพลทหารเรือ
กองทัพเรือ

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๖๒
ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช ๒๕๖๒ - ๒๕๖๓

หนังสือรับรอง

วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ได้อนุมัติให้เอกสารวิจัยส่วนบุคคล เรื่อง “การพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด (ภาคตะวันออก) ของกองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด กรณีศึกษาเฉพาะพื้นที่ จังหวัดจันทบุรี” ลักษณะวิชา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ของ นาวาเอก ชวเลิศ เลขาวิวัฒนะ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๖๒ ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช ๒๕๖๒ – ๒๕๖๓

พลโท

(พิสัมพันธ์ ปฐมเอม)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

บทคัดย่อ

เรื่อง การพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด (ภาคตะวันออก) ของกองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด กรณีศึกษาเฉพาะพื้นที่จังหวัดจันทบุรี

ลักษณะวิชา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ผู้วิจัย นาวาเอก ขวเลิศ เลขะวัฒนะ **หลักสูตร** วปอ. รุ่นที่ 62

การวิจัยครั้งนี้ มีจุดประสงค์หลักเพื่อศึกษาแนวทางการบริหารจัดการป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด (ภาคตะวันออก) ของกองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด กรณีศึกษาเฉพาะพื้นที่จังหวัดจันทบุรี โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ทำการรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ จากหลักการและแนวคิด รวมถึงวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลปฐมภูมิ จากการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informant) จากตัวแทนหน่วยงานที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด จำนวน ๗ ท่าน และวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Context Analysis)

ผลการศึกษาพบว่า การบริหารจัดการป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด มีความจำเป็นต้องจัดทำแผนแม่บทการอนุรักษ์ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด อันเนื่องมาจากพระราชดำริของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง เพื่อให้ กระทรวง ทบวง กรม หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และภาคเอกชนเป็นกรอบแนวทางการดำเนินการ และมีการแบ่งมอบหน้าที่ที่ชัดเจนให้กับหน่วยงานต่าง ๆ โดยสอดคล้องกับพระราชดำริ และพระราชเสาวนีย์ของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง และใช้หลักคิดตามหลักการทรงงานและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร โดยมีจุดมุ่งหมายและเป้าหมาย คือ การพัฒนาคนให้พออยู่พอกินและพึ่งตนเองได้ โดยทรงยึดหลักการดำเนินงานบนทางสายกลางเป็นขั้นเป็นตอนบนพื้นฐานของความสมดุลพอดี ในทุกภาคส่วน มีความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมตามวิถีแห่งธรรมชาติด้วยมรรควิธีที่เรียบง่ายและสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง นอกจากนี้ต้องสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.๒๕๖๑ – ๒๕๘๐) เป็นกรอบระยะยาว เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ที่ว่า ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และแผนการพัฒนา เพื่อเสริมความมั่นคงในพื้นที่เขตกองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรี (พ.ศ.๒๕๖๑ – ๒๕๖๕) สำหรับข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย พบว่า การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด

จำเป็นจะต้องได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จนถึงประชาชนในระดับหมู่บ้าน จำเป็นจะต้องมีการประสานงาน และส่งเสริมการบูรณาการหน่วยงานต่าง ๆ ในพื้นที่จังหวัดจันทบุรี

Abstract

Title : Protection of natural resources and environment in the boundary of the 5 boundary forest areas (Eastern region) of Chanthaburi and Trat border defense headquarters: A case study of Chanthaburi province.

Field : Science and Technology

Name : Colonel Chavalit Lekawattana **Course** NDC **Class** 62

This research main objective is to study the guidelines for managing forests in the 5 provinces (Eastern region) of the Chanthaburi and Trat border defense headquarters. A case study of Chanthaburi province by using the qualitative research methodology to collect secondary data from principles and concepts including related literature and primary data from a structured interview of 7 key informants from representatives of the agencies operating in the 5 boundary forest areas and analyzed by context analysis.

The results show that the management of 5 boundary forest forests is necessary to formulate a master plan for conserving the 5 boundary forests due to the initiative of Queen Sirikit, The queen Royal Millennium Royal for the Ministry, Sub district, Department, relevant agencies and the private sector as a framework for action and have clearly assigned duties to various departments in accordance with the royal initiative And the reassignment of Queen Sirikit and use the principles according to His Majesty's principles and philosophy of the sufficiency economy of the King his Majesty the King Bhumibol Adulyadej Borommanathbophit with the aim and goal is to develop enough people to eat and be self-sufficient. By adhering to the principles of operation on the middle path as a step by step on the basis of balance in all sectors Consistent with the natural environment with a simple method And can be put into practice In addition, it must be consistent with the national strategy (B.E. 2561 - 2017) as a long-term framework. To achieve the vision that the country is stable, prosperous, sustainable, is a developed country. With development based on the philosophy of sufficiency economy And the development plan for security in the area of Chanthaburi Border Protection Bureau (B.E. 2561 - 2018). For the suggestions

obtained from the research, it is found that the conservation of natural resources and the environment in the 5 boundary forest areas need to be Receive cooperation from relevant agencies until the people at the village level Need to be coordinated And promote the integration of various departments in Chanthaburi province.

คำนำ

ปัญหาที่มีความสำคัญควบคู่กับเสริมสร้างความมั่นคง และทิศทางในการพัฒนาความเจริญก้าวหน้าของประเทศไทย ซึ่งเป็นปัญหาร่วมกันของทุกประเทศ กล่าวคือ การพัฒนาที่ยั่งยืนมากเท่าไร ปัญหาคุณภาพสิ่งแวดล้อมและภาวะมลพิษก็ยิ่งก่อตัวและทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น ประเทศไทยก็เป็นประเทศหนึ่งที่กำลังประสบกับปัญหาดังกล่าวอยู่ในขณะนี้ ทั้งนี้เพราะการพัฒนาเศรษฐกิจ ในช่วงที่ผ่านมาให้ความสำคัญกับอัตราความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยการนำเอาทรัพยากรมาใช้ประโยชน์ แต่ไม่ได้มีการวางแผนการจัดการที่เหมาะสม ในการรองรับปัญหาที่จะเกิดขึ้น ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติที่เหลืออยู่มีสภาพเสื่อมโทรมลง สำหรับประเทศไทยนั้น ได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ส่วนใหญ่จะเป็นวิธีการที่จะทำนุบำรุง และปรับปรุงสภาพทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้น การอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ ดิน น้ำ และป่าไม้ สามารถกล่าวโดยสรุป ดังนี้ คือ ๑. ด้านการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรดิน ในช่วงระยะเวลา ๒๐ ปี ที่ผ่านมา มีการเพิ่มผลผลิตและรายได้ของประเทศมาจากการขยายพื้นที่การเพาะปลูกมากกว่า การเพิ่มผลผลิตต่อหน่วยพื้นที่ จนถึงขณะนี้ประมาณได้ว่าพื้นที่ที่เหมาะสมต่อการเกษตรกรรมได้ใช้ไปจนเกือบหมดและเกษตรกรพยายามหาพื้นที่ชดเชยด้วยการอพยพโยกย้าย เข้าไปอยู่กระจุกกระจายในเขตป่าสงวนแห่งชาติ พื้นที่ป่าไม้ถูกทำลายเพิ่มจำนวนมากขึ้น เพราะการใช้ที่ดินกันอย่างขาดความระมัดระวัง และไม่มีการบำรุงรักษาซึ่งทำให้เกิดความเสื่อมโทรมทั้งด้านเคมี และกายภาพ ปัญหาเหล่านี้ หากไม่ได้รับการแก้ไขย่อมส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศเป็นอย่างมาก พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีแนวพระราชดำริ เพื่อแก้ปัญหาในเรื่องของดิน ทั้งในแง่ของการปัญหาที่ดินที่เสื่อมโทรม ขาดคุณภาพ และการขาดแคลนที่ดินทำกินสำหรับเกษตรกร สนับสนุนให้เกษตรกรเรียนรู้เข้าใจวิธีการอนุรักษ์ดินและน้ำการปรับปรุงบำรุงดิน และสามารถนำไปปฏิบัติได้เอง ๒. ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรแหล่งน้ำ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงทราบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ของพระองค์ท่านมีอาชีพทางการเกษตรและอาศัยน้ำฝน จึงทรงเน้นการอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งน้ำเป็นพิเศษ ทรงศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับรูปแบบที่เหมาะสมของการพัฒนาพื้นที่ต้นน้ำลำธาร เพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจรวมทั้งรูปแบบการพัฒนาต่าง ๆ ที่ทำให้เกษตรกรพึ่งตนเองได้ โดยไม่ต้องทำลายสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ และ ๓. ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ป่าไม้เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่อำนวยประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมให้แก่มนุษยชาติ ควบคุมสภาพดินฟ้าอากาศให้อยู่ในสภาพอากาศปกติ รักษาต้นน้ำลำธาร พันธุ์พืชมงคลชาติ และสัตว์ป่า อีกทั้งยังเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจป่าไม้เป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่มนุษย์ได้บริโภคใช้สอย ประกอบอาชีพ

ด้านการทำป่าไม้ การผลิตไม้ การเก็บของป่า การขนส่ง อุตสาหกรรมแปรรูปและผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปที่ใช้วัตถุดิบจากไม้และของป่า แต่สภาพปัจจุบัน ประชากรไทยมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว จึงเป็นแรงผลักดันให้เกิดการบุกรุกทำลายป่าไม้ เพื่อบุกเบิก พื้นที่ทำกิน ลักลอบ ตัดไม้ป้อนโรงงาน อุตสาหกรรม และเผ่าถ่าน นอกจากนี้ การเร่งการดำเนินงานบางโครงการ เช่น การก่อสร้างถนน สร้างเขื่อน ฯลฯ ทำให้มีการตัดไม้โดยไม่คำนึงถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ป่าไม้จึงมีเนื้อที่ลดลงตามลำดับ และบางแห่งอยู่ในสภาพเสื่อมโทรมอย่างมาก กล่าวโดยสรุปย่อมแสดงให้เห็นถึงความสำคัญและคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติของประเทศ หนึ่งในพื้นที่สำคัญต่อความมั่นคงของประเทศ ก็คือ พื้นที่ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัดเป็นผืนป่าที่มีความสำคัญทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและความหลากหลายทางชีวภาพนับเป็นผืนป่าใหญ่ อยู่บริเวณตอนกลางของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีอาณาเขตครอบคลุมติดต่อกันถึง ๕ จังหวัด คือ จังหวัดฉะเชิงเทรา สระแก้ว จันทบุรี ระยอง และชลบุรี คิดเป็นเนื้อที่กว่า ๑ ล้าน ๒ แสนไร่ เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่ามากกว่า ๖๐๐ ชนิด และเป็นแหล่งต้นน้ำที่สำคัญของแม่น้ำหลายสาย เช่น แม่น้ำบางปะกง แม่น้ำประแสร์ และแม่น้ำจันทบุรี โดยผืนป่าแห่งนี้ มีความจำเป็นต้องมีหน่วยงานเข้ามาช่วยดูแลรับผิดชอบให้มีความสมบูรณ์และเป็นทรัพยากรสมบัติทางทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญของชาติ

ดังนั้น กองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีบทบาทเป็นหน่วยทหารหน่วยหนึ่งในพื้นที่จังหวัดจันทบุรี ได้รับมอบหมายจากกองทัพเรือในการพิทักษ์รักษาทรัพยากรธรรมชาติ จึงมีบทบาทร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ เช่น กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช กรมป่าไม้จังหวัดจันทบุรี องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนต่าง ๆ ร่วมกันในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด เพื่อให้การปฏิบัติงานได้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี พ.ศ.๒๕๖๑ - ๒๕๘๐ (ยุทธศาสตร์ที่ ๕ ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๖๕ (ยุทธศาสตร์ที่ ๔ การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน) นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๖๒ - ๒๕๖๕ แผนการพัฒนาพื้นที่เพื่อเสริมความมั่นคงของชาติ (พ.ศ.๒๕๖๑ - ๒๕๖๕) เพิ่มเติมประเด็นช้างป่าเป็นประเด็นหลักในการแก้ไขปัญหาในลักษณะองค์รวม และพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดี ศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมรับโครงการอนุรักษ์ช้างป่ารอยต่อ ๕ จังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือไว้ในพระบรมราชูปถัมภ์ และพระราชทานชื่อโครงการว่า “โครงการพัชรสุธาคชานุรักษ์” นั้น กองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด จึงจำเป็นต้องศึกษาแนวทางการดำเนินงานและการบูรณาการของหน่วยงานในการบริหารจัดการพิทักษ์ทรัพยากรในพื้นที่ป่ารอยต่อตามภารกิจของกองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด เพื่อพิทักษ์ผืนป่าและชุมชนให้คงอยู่อย่างยั่งยืน

จ

นาวาเอก

(ชวเลิศ เลขะวัฒน์)

นักศึกษามหาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๖๒

ผู้วิจัย

กิตติกรรมประกาศ

ตลอดช่วงเวลาของการทำโครงการวิจัย ข้าพเจ้าได้รับการช่วยเหลือและการสนับสนุนจากบุคคลรอบข้างมากมาย และจะสำเร็จลุล่วงไปไม่ได้ หากขาดการสนับสนุนจากอาจารย์ที่ปรึกษา ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณอาจารย์ พลตรี กิติชาติ นิลขำ ที่ปรึกษา วปอ., พันเอก รพีพัฒน์ สุทธิวงศ์ ผู้อำนวยการกองวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และ พ.อ.หญิง อัจฉริย์กุล อ่ำไพ อาจารย์ประจำวิชาที่คอยให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะต่าง ๆ เพื่อให้โครงการวิจัยฉบับนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น รวมทั้ง ขอขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้แก่ข้าพเจ้า จนสามารถดำเนินการโครงการวิจัยฉบับนี้จนสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ข้าพเจ้าขอขอบคุณผู้ให้ข้อมูลทุกท่านที่ให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อโครงการวิจัยเป็นอย่างยิ่ง และหวังว่าการศึกษานี้จะนำมาซึ่งประโยชน์ต่อสังคมและผู้ที่เกี่ยวข้องต่อไป และช่วยให้การดำเนินการโครงการวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงเป็นไปตามเป้าหมาย

สุดท้ายนี้ ข้าพเจ้าขอขอบคุณครอบครัว และเพื่อน ๆ ที่เชื่อมั่นในตัวข้าพเจ้าและคอยให้กำลังใจในการทำสิ่งต่าง ๆ เสมอมา ซึ่งเป็นพลังใจที่สำคัญยิ่งที่ทำให้ข้าพเจ้าสามารถศึกษาจนสำเร็จหลักสูตรในครั้งนี้

นาวาเอก

(ชวเลิศ เลนะวัฒน์)

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๖๒

ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
Abstract	ข
คำนำ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญแผนภาพ	ช
บทที่ ๑ บทนำ	๑
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๓
ขอบเขตของการวิจัย	๔
วิธีดำเนินการวิจัย	๔
ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย	๕
คำจำกัดความ	๕
บทที่ ๒ หลักการและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด (ภาคตะวันออก)	๗
แผนการพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงในพื้นที่เขตกองบัญชาการป้องกันชายแดน จันทบุรี และตราด (พ.ศ.๒๕๖๑ – ๒๕๖๕)	๘
หลักการทรงงานและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระ พระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร	๓๒
แผนพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ผบ.กปช.จต./ผบ.กจต./ผอ.รมน.ภาค ๑ สย.๓ ที่ ๑/๒๕๖๒	๓๔
แผนยุทธศาสตร์กรมป่าไม้ พ.ศ.๒๕๖๐ – ๒๕๗๔	๓๗
แผนแม่บทอุทยานแห่งชาติแบบบูรณาการ พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔	๔๐
แนวคิดในการบริหารจัดการป่าชุมชน	๔๒
กรอบแนวคิดของการวิจัย	๔๓
สรุป	๔๔

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ ๓ การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด	๔๕
มูลนิธิอนุรักษ์ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด	๔๖
กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	๔๗
กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช	๔๗
กรมป่าไม้	๔๘
กองทัพเรือ	๔๘
ภาคประชาชน	๕๗
ปัญหา และอุปสรรค	๕๗
ข้อดี/ข้อเสีย	๕๘
สรุป	๕๙
บทที่ ๔ แนวทางการบริหารจัดการผืนป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด ของกองบัญชาการ	
ป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด อย่างบูรณาการและยั่งยืน	๖๐
บทบาทของกองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด	
ในการพิทักษ์ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด	๖๐
ภาคประชาชน	๖๑
กฎหมาย ระเบียบ ที่เกี่ยวข้อง	๖๒
พระราชดำริของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ	
พระบรมราชชนนีพันปีหลวง	๖๓
วิเคราะห์ปัญหาในการอนุรักษ์ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด	๖๔
วิเคราะห์ความคิดเห็นของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	๖๕
แผนแม่บทการอนุรักษ์ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด อันเนื่องมาจากพระราชดำริ	
ของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปี	๖๗
สรุป	๗๑
บทที่ ๕ สรุปและข้อเสนอแนะ	๗๓
สรุป	๗๓
ข้อเสนอแนะ	๗๔
บรรณานุกรม	๗๖

ภาคผนวก

๗๘

ประวัติย่อผู้วิจัย

๘๒

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่

หน้า

- ๑-๑ แผนที่โครงการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่าในพื้นที่ป่ารอยต่อ
๕ จังหวัด (ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

๒

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด เป็นผืนป่าที่มีความสำคัญ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและความหลากหลายทางชีวภาพ นับเป็นผืนป่าใหญ่ อยู่บริเวณตอนกลางของภาคตะวันออก มีอาณาเขตครอบคลุมติดต่อกันถึง ๕ จังหวัด คือ จังหวัดฉะเชิงเทรา สระแก้ว จันทบุรี ระยอง และชลบุรี คิดเป็นเนื้อที่กว่า ๑ ล้าน ๒ แสนไร่ เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่ามากกว่า ๖๐๐ ชนิด และเป็นแหล่งต้นน้ำที่สำคัญของแม่น้ำหลายสาย เช่น แม่น้ำบางปะกง แม่น้ำประแสร์ และแม่น้ำจันทบุรี

นับตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๑๐ เป็นต้นมา ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด ได้ลดพื้นที่ลงตามลำดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริเวณที่ราบเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไน จังหวัดฉะเชิงเทรา จังหวัดสระแก้ว ซึ่งเคยมีเนื้อที่มากถึงประมาณ ๕ ล้านไร่ ได้ถูกบุกรุกจนเหลือเพียงประมาณ ๖ แสนไร่เท่านั้น ถือว่าเป็นอัตราการบุกรุกที่สูงที่สุด ถึงขั้นวิกฤต ก่อให้เกิดผลกระทบต่อระบบนิเวศวิทยาอย่างต่อเนื่อง ดังจะเห็นได้จากการเกิดอุทกภัยครั้งใหญ่ในเขตพื้นที่จังหวัดปราจีนบุรี ฉะเชิงเทรา และจันทบุรี ในปี พ.ศ.๒๕๒๖, ๒๕๓๑ และ พ.ศ.๒๕๓๓ ยังความเสียหายมาสู่ชีวิตผู้คนและทรัพย์สิน ตลอดจนสถานะน้ำเค็มหนุนขึ้นสูงในแม่น้ำบางปะกงถึงอำเภอบางคล้าหรือบางที่มาถึงอำเภอนวมสารคาม ในฤดูแล้งเป็นผลสืบเนื่องมาจากการที่ป่าไม้ถูกทำลายอย่างรวดเร็วอันมีสาเหตุมาจากการเปิดให้ทำไม้ทั่วประเทศ เส้นทางซีกโลกไม้บรื้อยเส้นทาง ที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อความสะดวกในการลำเลียงไม้ออกจากป่าสัมปทาน กระตุ้นให้ผู้คนจากทั่วสารทิศเข้าไปแผ้วถางจับจองที่ดิน เพื่อทำการเกษตร รวมถึงปัญหาความยากจนของราษฎรในพื้นที่ ตลอดจนผู้มีอิทธิพลและนายทุนที่สนับสนุนให้ราษฎรบุกรุกทำลายพื้นที่ป่า ทำให้เกิดชุมชนขนาดเล็กและขนาดใหญ่ กระจุกกระจายอยู่ทั่วพื้นที่

ทั้งนี้ เพื่อแก้ไขปัญหาคาการบุกรุกดังกล่าว กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้จัดตั้งกองอำนวยการ ศูนย์พิทักษ์ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัดขึ้น โดยใช้กำลังจากเจ้าหน้าที่ป่าไม้และกำลังทหารพรานร่วมกันดำเนินการตรวจลาดตระเวนเพื่อป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดพระราชบัญญัติป่าไม้ และต่อมาได้จัดทำเป็นโครงการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่าในพื้นที่ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด

ในปี พ.ศ.๒๕๓๖ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ในรัชกาลที่ ๙ ทรงรับโครงการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่าในพื้นที่ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด ภาคตะวันออก ไว้เป็นโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา และแม้ในปัจจุบันปัญหาการบุกรุกจะไม่รุนแรง

เหมือนในอดีตที่ผ่านมา แต่จากความต้องการที่ดินทำกินของราษฎร ปัญหาความยากจน ประกอบกับการตกเป็นเครื่องมือของนายทุน จึงยังปรากฏมีการบุกรุก ครอบครองพื้นที่ป่า มีการลักลอบล่าสัตว์ป่า อีกทั้งยังประสบปัญหาช้างป่าได้ออกมาหาอาหารนอกพื้นที่ป่า และทำลายพืชผลการเกษตรของราษฎร อันเป็นผลมาจากการขาดแคลนแหล่งอาหาร และแหล่งน้ำ รวมไปถึงการเพิ่มจำนวนของช้างป่า ทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างคนกับช้างป่า ซึ่งถือว่ามีความรุนแรงอย่างมาก

สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ในรัชกาลที่ ๙ ทรงห่วงใยต่อสภาพป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด ภาคตะวันออก และมีพระราชเสาวนีย์ที่จะอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า ให้มีความอุดมสมบูรณ์รักษาสภาพแวดล้อม ตลอดจนการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้กับราษฎรตามโครงการบ้านเล็กในป่าใหญ่ กองทัพบก ได้สนองตอบพระราชเสาวนีย์ของพระองค์ท่าน ด้วยการจัดตั้ง “กองทุนเพื่อป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด” ขึ้น

ฉะนั้น จะเห็นว่าป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด ภาคตะวันออกจึงเปรียบเสมือนผืนป่าที่เป็นทั้งแหล่งน้ำแหล่งอาหาร แหล่งอากาศของพื้นที่ภาคตะวันออกผืนสุดท้าย ซึ่งมีความสำคัญต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งชุมชนที่อพยพมาจากพื้นที่โครงการ รวมทั้ง ชุมชนที่อยู่อาศัยและทำกินใกล้กับแนวเขตให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ โดยได้รับประโยชน์อย่างเหมาะสมจากทรัพยากรธรรมชาติ และไม่หวนกลับไปบุกรุกทำลายป่าอนุรักษ์อีก อันก่อให้เกิดการพัฒนาคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่มากขึ้นอีก อันจะเป็นประโยชน์แก่ราษฎรในระยะยาว ปัจจุบันผืนป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด มีอาณาเขตครอบคลุมพื้นที่ต่าง ๆ ดังนี้

๑. เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไน เนื้อที่ ๖๗๔,๓๕๒ ไร่
๒. เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาสอยดาว เนื้อที่ ๔๔๖,๖๓๗ ไร่
๓. อุทยานแห่งชาติเขาคิชฌกูฏ เนื้อที่ ๓๖,๖๘๗ ไร่
๔. อุทยานแห่งชาติเขาชะเมา เนื้อที่ ๕๒,๓๐๐ ไร่
๕. อุทยานแห่งชาติเขาสิบห้าชั้น เนื้อที่ ๗๕,๐๐๐ ไร่

แผนภาพที่ ๑-๑ แผนที่โครงการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่าในพื้นที่ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด (ภาคตะวันออก) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ที่มา : แผนที่โครงการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่าในพื้นที่ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด (ภาคตะวันออก) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ, ๒๕๖๒

อย่างไรก็ตาม ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ป่าไม้ แหล่งน้ำ และสัตว์ป่า ต่างก็ยังคงมีปัญหาที่ต้องสร้างแนวคิดบนพื้นฐานความเข้าใจร่วมกัน โดยควรกำหนดแนวทางการดำเนินการ บทบาทหน้าที่ของหน่วยงานรัฐและเอกชน รวมทั้งภาคประชาชน ในชุมชนท้องถิ่น ดังเช่นงานวิจัยของ ศิริพร ชูประสูติ และสุชาติ เชิงทอง (๒๕๕๘) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ กรณีศึกษาเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแสว จังหวัดภูเก็ต พบว่า ปัจจุบันพบว่า กำลังเผชิญกับปัญหาการขยายพื้นที่ชุมชนเพื่อปลูกสิ่งก่อสร้างและการบุกรุกพื้นที่ป่าเพื่อทำการเกษตร ทำให้พื้นที่ป่าที่เคยอุดมสมบูรณ์เกิดความเสื่อมโทรมและพื้นที่ป่าลดจำนวนลง โดยสาเหตุหลักมาจากการเข้าไปบุกรุก คือกลุ่มนายทุนและผู้แสวงหาผลประโยชน์จากในพื้นที่ อีกทั้งประชาชนในพื้นที่เองไม่เห็นความสำคัญในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ ส่งผลให้ไม่เกิดความร่วมมือในการดำเนินการร่วมกันในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และพบว่าแนวทางที่เหมาะสมในการสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ก็คือ การเสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กรผู้นำชุมชน การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารและกิจกรรมให้ประชาชนทราบ การประสานงานหน่วยงานภาครัฐ และการศึกษารูปแบบวิธีการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์ป่าไม้ที่เหมาะสมและปฏิบัติได้

กองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด ที่มีบทบาทเป็นหน่วยทหารหน่วยหนึ่งในพื้นที่จังหวัดจันทบุรี ได้รับมอบหมายจากกองทัพเรือในการพิทักษ์รักษาทรัพยากรธรรมชาติ จึงมีบทบาทร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ เช่น กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่า และพันธุ์พืช กรมป่าไม้ จังหวัดจันทบุรี องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนต่าง ๆ ร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี พ.ศ.๒๕๖๑ - ๒๕๘๐ (ยุทธศาสตร์ที่ ๕ ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๖๕ (ยุทธศาสตร์ที่ ๔ การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน) นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ

พ.ศ.๒๕๖๒ – ๒๕๖๕ แผนการพัฒนาพื้นที่เพื่อเสริมความมั่นคงของชาติ (พ.ศ.๒๕๖๑ - ๒๕๖๕) ที่ได้เพิ่มเติมประเด็นช้างป่าเป็นประเด็นหลักในการแก้ไขปัญหาในลักษณะองค์รวม และพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดี ศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมรับโครงการอนุรักษ์ช้างป่ารอยต่อ ๕ จังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงใต้ไว้ในพระบรมราชูปถัมภ์ และพระราชทานชื่อโครงการว่า “โครงการพัชรสุธาคชานุรักษ์”

วัตถุประสงค์การวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

๑. เพื่อศึกษาการดำเนินงานและการบูรณาการของหน่วยงานที่บริหารจัดการพิทักษ์ทรัพยากรในพื้นที่ป่ารอยต่อตามภารกิจของกองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด
๒. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในทุกมิติที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการพื้นที่ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด
๓. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยของการอยู่ร่วมกันระหว่างผืนป่า สัตว์ป่าและชุมชน
๔. เพื่อเสนอแนวทางในการบริหารจัดการป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด เพื่อพิทักษ์ผืนป่าและชุมชนให้คงอยู่อย่างยั่งยืน

ขอบเขตการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตในการวิจัย ดังนี้

๑. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาถึงแนวทางการบริหารจัดการผืนป่ารอยต่อ ๕ จังหวัดของกองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด อย่างบูรณาการและยั่งยืน โดยการศึกษาค้นคว้าแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและผลงานการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งประกอบด้วย หลักการทรงงานและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตร ตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี แผนการพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงในพื้นที่เขตกองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรี และตราด (พ.ศ.๒๕๖๑ – ๒๕๖๕) ด้วยการบูรณาการบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานต่าง ๆ ภาครัฐ เอกชน ประชาชน

๒. ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informant)

ผู้วิจัยได้กำหนดคุณลักษณะของผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานและเป็นตัวแทนหน่วยงานที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด ผู้วิจัยได้คัดเลือกโดยใช้เกณฑ์การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sample) จำนวน ๗ ท่าน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีการดำเนินการ ดังนี้

๑. การรวบรวมข้อมูล

๑.๑ ข้อมูลทุติยภูมิ รวบรวมข้อมูลเรื่องแนวคิด ทฤษฎี รวมถึงวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เช่น ห้องสมุด วปอ. ห้องสมุด วสท. ห้องสมุด บก.สปท. ห้องสมุด ยศ.ทร. ห้องสมุดจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เอกสารการประชุมของคณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติจากสำนักนายกรัฐมนตรี รวมทั้งเอกสารประกอบการศึกษาด้านยุทธศาสตร์ของสถาบันการศึกษาต่าง ๆ และเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้อง

๑.๒ ข้อมูลปฐมภูมิ โดยรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน ๗ คน ตามที่ระบุในขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๒. การจัดระเบียบข้อมูล

เมื่อรวบรวมข้อมูลทั้งข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิดังที่กล่าวแล้ว หลังจากนั้นจะนำข้อมูลมาจัดระเบียบและตรวจสอบ (Validity) ของข้อมูลตามขั้นตอนการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อที่จะเตรียมข้อมูลไว้สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนต่อไป

๓. การวิเคราะห์ข้อมูล และการสังเคราะห์ข้อมูล

จะดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Context Analysis) โดยวิเคราะห์เนื้อหาของข้อมูล เพื่อแยกแยะให้เห็นถึงส่วนประกอบและความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประกอบต่างๆ ของข้อมูล และนำข้อมูลที่ได้มาสังเคราะห์ เพื่อสรุปเป็นแนวทางการกำหนดผลประโยชน์แห่งชาติที่เหมาะสมในการจัดทำยุทธศาสตร์และยุทธศาสตร์ชาติ

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับชาติ และระดับปฏิบัติการทั้งภาครัฐ เอกชน ชุมชน ท้องถิ่น ได้รับทราบถึงสภาพปัญหาปัจจุบันของป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด ในเรื่องต่าง ๆ เช่น กฎหมายที่เกี่ยวข้อง การจัดองค์กรในการจัดการปัญหา การบริหารจัดการปัญหาป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด

๒. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายในระดับชาติ ได้รับทราบวิธีการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และการบูรณาการร่วมกัน

๓. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับชาติ และระดับปฏิบัติการทั้งภาครัฐ เอกชน ชุมชน ท้องถิ่น ได้ทราบถึงปัจจัยของการอยู่ร่วมกันระหว่างผืนป่าและชุมชน

๔. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับชาติ และระดับปฏิบัติการทั้งภาครัฐ เอกชน ชุมชน ท้องถิ่น ได้ทราบแนวทางการบริหารจัดการป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด ในองค์รวม และสามารถเสนอ แนวทางดังกล่าวให้เป็นไปตามยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ได้

คำจำกัดความ

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอเสนอนิยามคำจำกัดความที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

ป่า หมายถึง บริเวณที่มีต้นไม้หลายชนิดขนาดต่าง ๆ ขึ้นอยู่อย่างหนาแน่น และกว้างใหญ่พอที่จะมีอิทธิพลต่อสิ่งแวดล้อมในบริเวณนั้น เช่น ความเปลี่ยนแปลงของลมฟ้าอากาศ ความอุดมสมบูรณ์ ของดิน และน้ำ มีสัตว์ป่า และสิ่งมีชีวิต ซึ่งมีความสัมพันธ์ ซึ่งกันและกัน

ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด ภาคตะวันออก

หมายถึง ป่าในภาคตะวันออกของประเทศมีอาณาเขตติดต่อกัน ๕ จังหวัด คือ จังหวัดฉะเชิงเทรา ชลบุรี ระยอง จันทบุรี และ สระแก้ว มีพื้นที่ป่าอนุรักษ์รวมกันประมาณ ๑,๑๙๘,๐๗๗ ไร่ อยู่ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไน เนื้อที่ ๖๗๔,๓๕๒ ไร่ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาสอยดาว เนื้อที่ ๔๔๖,๖๓๗ ไร่ อุทยานแห่งชาติเขาคิซมัญญ เนื้อที่ ๓๖,๖๘๗ ไร่ อุทยาน แห่งชาติเขาชะเมา เนื้อที่ ๕๒,๓๐๐ ไร่ และอุทยานแห่งชาติ เขาสิบห้าชัน เนื้อที่ ๗๕,๐๐๐ ไร่

เขตอนุรักษ์

หมายถึง เขตอุทยานแห่งชาติเขตสงวนเพื่อการท่องเที่ยว และเขตพื้นที่ คุ่มครองอย่างอื่นเพื่อสงวนและรักษาสภาพธรรมชาติตามที่ กฎหมายกำหนด

การพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

หมายถึง การกำหนดมาตรการในการดำเนินการปกป้อง คุ่มครอง ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

โดยการมีส่วนร่วมของหน่วยงานของรัฐเอกชนและ
ภาคประชาชน

แนวทางการบริหารจัดการฝิ่นป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด

หมายถึง การกำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบร่วมกันของ
หน่วยงานของรัฐ เอกชน และภาคประชาชนในการดำเนินการ
ดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมฝิ่นป่ารอยต่อ
๕ จังหวัด ภาคตะวันออก

บทที่ ๒

หลักการและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด (ภาคตะวันออก)

การศึกษา เรื่อง “การพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด (ภาคตะวันออก) ของกองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด” ผู้วิจัยทบทวนวรรณกรรมที่เป็นหลักการและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับมาใช้เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษา ดังนี้

๑. แผนการพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงในพื้นที่เขตกองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรี และตราด (พ.ศ.๒๕๖๑ – ๒๕๖๕)

๑.๑ หลักการเหตุผล

๑.๒ สถานการณ์ภัยคุกคามและเงื่อนไขที่ส่งผลต่อความมั่นคง

๑.๓ สถานการณ์ในประเทศ

๑.๔ การพัฒนาและแผนงานด้านความมั่นคง

๑.๕ กรอบแนวคิดการพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงในพื้นที่เขตกองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรี และตราด

๑.๖ ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.๒๕๖๑ – ๒๕๘๐)

๑.๗ แผนการพัฒนาพื้นที่เพื่อเสริมความมั่นคงของชาติ (พ.ศ.๒๕๖๑ – ๒๕๖๕)

๑.๘ วิสัยทัศน์

๑.๙ วัตถุประสงค์

๑.๑๐ พื้นที่เป้าหมาย

๒. หลักการทรงงานและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร

๓. แผนพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ผบ.กบช.จต./ผบ.กจต./ผอ.รมน.ภาค ๑ สย.๓ ที่ ๑/๒๕๖๒

๔. แผนยุทธศาสตร์กรมป่าไม้ พ.ศ.๒๕๖๐ – ๒๕๗๙

๕. แผนแม่บทอุทยานแห่งชาติแบบบูรณาการ พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔

๖. แนวคิดในการบริหารจัดการป่าชุมชน

๗. กรอบแนวคิดของการวิจัย

๘. บทสรุป

แผนการพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงในพื้นที่เขตกองบัญชาการป้องกันชายแดน จันทบุรีและตราด (พ.ศ.๒๕๖๑ – ๒๕๖๕)

๑. หลักการเหตุผล

สถานการณ์ปัญหาความมั่นคงของประเทศในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปในลักษณะผสมผสานระหว่างปัญหาความมั่นคงรูปแบบเก่าที่ยังไม่หมดไป กับปัญหาความมั่นคงรูปแบบใหม่ที่มีความเชื่อมโยงกันซึ่งส่งผลกระทบต่อความมั่นคงปลอดภัยของประชาชนและประเทศชาติโดยรวม ไม่อาจป้องกันแก้ไขปัญหาด้วยแนวทางและวิธีการดั้งเดิมที่มุ่งใช้แผนงานด้านความมั่นคงอย่างเดียวได้ จำเป็นต้องใช้ยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่เพื่อเสริมความมั่นคงโดยเตรียมความพร้อมของประชาชน และพื้นที่เป้าหมายเพื่อเผชิญสถานการณ์ภัยคุกคามความมั่นคงต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้ โดยมุ่งเน้นการสร้างภูมิคุ้มกัน การป้องกันและลดเงื่อนไขของปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงและการพัฒนาในพื้นที่เป้าหมายที่มีความเสี่ยงด้านความมั่นคง

กองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด (กปช.จต.) เป็นหน่วยงานหลักรับผิดชอบการพัฒนาพื้นที่เพื่อเสริมความมั่นคงของชาติ ในระดับพื้นที่ในเขตจังหวัดจันทบุรีและตราด โดยมีคณะกรรมการพัฒนาเพื่อความมั่นคงในระดับพื้นที่ในเขตกองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด (พมพ.กปช.จต.) เป็นองค์กรกลางในการดำเนินงานภายใต้ “แผนการพัฒนาพื้นที่เพื่อเสริมความมั่นคงของชาติ (พ.ศ.๒๕๖๑-๒๕๖๔)” เพื่อชี้แนะและขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่เพื่อเสริมความมั่นคงของชาติให้มีประสิทธิภาพและเื้อต่อกระบวนการพัฒนาประเทศส่วนรวม

๒. สถานการณ์ภัยคุกคามและเงื่อนไขที่ส่งผลต่อความมั่นคง

๒.๑ สถานการณ์โลก

การเมืองโลกมีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลงไปสู่หลายขั้วอำนาจ และมีการสร้างดุลอำนาจใหม่ ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงระเบียบโลก ทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม สภาพการณ์ดังกล่าวส่งผลให้ประเทศไทยต้องกำหนดท่าทีเพื่อรักษาดุลยภาพทางความสัมพันธ์กับประเทศมหาอำนาจ ในขณะเดียวกันมีการเปลี่ยนแปลงปัจจัยความมั่นคงในสถานการณ์โลกที่สำคัญ อาทิ ปัจจัยความมั่นคงของมนุษย์ จากสถานการณ์ที่ประชากรโลกมีจำนวนเพิ่มขึ้นนำไปสู่การขาดแคลนทางทรัพยากรและพลังงาน และอัตราผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้นจนส่งผลกระทบต่อโครงสร้างประชากรโลก รวมทั้งปัจจัยความมั่นคงด้านพลังงาน สิ่งแวดล้อม และภัยธรรมชาติ โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศเป็นปัญหาสำคัญของโลกที่รุนแรงมากขึ้น จึงต้องมีความร่วมมือในระดับนานาชาติ

เพื่อเผชิญกับภัยพิบัติที่เกิดขึ้น นอกจากนี้ ภัยคุกคามข้ามชาติ โดยเฉพาะผลกระทบจากการก่อการร้าย และอาชญากรรมข้ามชาติที่ขยายตัวอย่างรวดเร็วส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติ โดยเฉพาะการใช้ประเทศไทยเป็นสถานที่พักพิงและอำนวยความสะดวกในการก่อเหตุจากกลุ่มก่อการร้ายทั้งในและนอกภูมิภาค เชื่อมโยงและส่งผลกระทบต่อปัญหาความมั่นคงอื่น ๆ อาทิ การค้ายาเสพติด การค้ามนุษย์ การค้าอาวุธ การฟอกเงิน และอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ ประเทศไทยจึงจำเป็นต้องเฝ้าระวังความเสี่ยงและเตรียมพร้อมเพื่อรับมือต่อปัญหาที่อาจเกิดขึ้น

๒.๒ สถานการณ์ในภูมิภาค

การขยายอิทธิพลและเพิ่มบทบาทของประเทศมหาอำนาจต่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ประเทศมหาอำนาจมีการปรับเปลี่ยนนโยบายที่แสดงให้เห็นถึงแนวโน้มของการแข่งขันและการขยายอิทธิพลในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทั้งในรูปแบบของการใช้พลังอำนาจทางทหาร ทางเศรษฐกิจ และการแทรกแซงทางการเมือง เพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ในภูมิภาค ซึ่งมีแนวโน้มที่จะเกิดความขัดแย้งจนอาจส่งผลกระทบต่อความมั่นคงและผลประโยชน์ของประเทศไทย

ความร่วมมือในกรอบประชาคมอาเซียน มีความเคลื่อนไหวสำคัญที่จะทำให้อาเซียน มีความเข้มแข็งทางการเมือง ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม การมีปฏิสัมพันธ์และเชื่อมโยงกันมากขึ้นของประเทศสมาชิกอาเซียน อาจทำให้ภัยคุกคามรูปแบบเดิมมีโอกาสเกิดขึ้นได้น้อย ในทางตรงกันข้ามอาจทำให้ภัยคุกคามรูปแบบใหม่มีโอกาสเกิดขึ้นได้มาก และรุนแรงขึ้น นอกจากนี้ ความแตกต่างด้านการปกครองและเศรษฐกิจของประเทศสมาชิกอาเซียน อาจส่งผลกระทบต่อความร่วมมือและความมั่นคงของอาเซียน

ความขัดแย้งทางดินแดนและการใช้กำลังทางทหาร เป็นความขัดแย้งจากปัญหาความไม่ชัดเจนของเส้นเขตแดนทั้งทางบกและทางทะเล ที่มีแนวโน้มจะนำไปสู่การใช้กำลัง ความรุนแรง และการใช้กำลังทางทหารเพื่อแก้ไขปัญหาการกระทำผิดกฎหมายในบริเวณชายแดนที่อาจกระทบกระทั่งกับประเทศรอบบ้าน เพราะเกี่ยวข้องกับอธิปไตยและผลประโยชน์ของชาติ นอกจากนี้ ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ยังประสบกับปัญหาความขัดแย้งการอ้างสิทธิเหนือดินแดนในทะเลจีนใต้ ซึ่งความขัดแย้งดังกล่าวอาจส่งผลกระทบต่อความร่วมมือกันในกลุ่มอาเซียนและทวีปเอเชีย

การย้ายถิ่นฐานของประชากร เนื่องจากระดับการพัฒนาทางเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตของประเทศในอาเซียนมีความเหลื่อมล้ำแตกต่างกัน จึงทำให้เกิดการย้ายถิ่นฐานของประชากรจากประเทศหนึ่งไปสู่อีกประเทศ ในลักษณะเข้าเมืองผิดกฎหมายที่ส่งผลให้เกิดปัญหา

การบริหารจัดการกลุ่มคนเหล่านี้ของแต่ละประเทศ ซึ่งจะสร้างปัญหาการเมืองระหว่างประเทศ ในอนาคตได้ โดยเฉพาะกลุ่มที่ขัดแย้งกับรัฐบาลของประเทศต้นทาง นอกจากนี้ ยังส่งผลให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมา เช่น ปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคลตามกฎหมาย ปัญหาการศึกษา ปัญหาความขัดแย้งกับชุมชนในพื้นที่ เป็นต้น โดยปัญหาดังกล่าวมีความละเอียดอ่อนและส่งผลกระทบต่อหลายมิติ ทั้งความมั่นคงของมนุษย์ ประเด็นด้านสิทธิมนุษยชนและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ รวมทั้งการอพยพโยกย้ายถิ่นฐานของชาวจีนอพยพรุ่นใหม่ที่มาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทยเพื่อแสวงโอกาสทางเศรษฐกิจ

๓. สถานการณ์ในประเทศ

๓.๑ สถานการณ์ความมั่นคงในประเทศโดยรวม

๓.๑.๑ ความขัดแย้งทางสังคม การเมือง และสถาบันหลักของชาติ เป็นความขัดแย้ง ที่เกิดจากความไม่เข้าใจในความแตกต่างทางความคิด ความเชื่อ ศาสนา วัฒนธรรม ที่อาจนำไปใช้เป็นเงื่อนไขในการสร้างความชอบธรรมในการใช้ความรุนแรง รวมทั้งมีความเคลื่อนไหวที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสถาบันหลักของชาติ ได้เพิ่มระดับและขอบเขตที่กว้างขวาง ซึ่งสถานการณ์ดังกล่าวเป็นประเด็นที่มีความอ่อนไหว ในขณะที่สังคมไทยกำลังอยู่ในกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง โดยที่ยังคงมีปัญหาเชิงโครงสร้างจากความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ สังคม และการเข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติ รวมถึงโลกทัศน์ที่แตกต่างกันของกลุ่มคนในสังคม เป็นปัจจัยผลักดันให้เกิดความแตกแยกทางความคิดระหว่างคนกลุ่มต่าง ๆ ทำให้มีความเสี่ยงต่อการรักษาเอกภาพของชาติและการสร้างภูมิคุ้มกันของสังคมไทย

๓.๑.๒ ความยากจนและความเหลื่อมล้ำ ความยากจนและความเหลื่อมล้ำ ยังเป็นเงื่อนไขและปัญหาสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคง ข้อมูลปี ๒๕๕๘ พบว่า ๑. มีคนจนจำนวน ๔.๘๔ ล้านคน หรือร้อยละ ๗.๒ ของประชากรประเทศ ๒. มีคนเกือบจนจำนวน ๕.๖๓ ล้านคน หรือร้อยละ ๘.๓๘ ของประชากรประเทศ ๓. คนจนส่วนใหญ่ร้อยละ ๖๒.๒ อยู่ในพื้นที่ชนบท โดยเฉพาะในพื้นที่จังหวัดชายแดน และ ๔. คนจนมีอาชีพเกษตรกร ร้อยละ ๕๖.๙ และได้รับการศึกษาน้อย ผลจากการพัฒนาที่ผ่านมาปัญหาความยากจนได้ลดลง แต่ปัญหาความเหลื่อมล้ำยังไม่ลดลง โดยเฉพาะในด้านรายได้พบว่า ความไม่สมดุลของรายได้ระหว่างคนจนกับคนรวย ดังนี้ ประชากรกลุ่มจนที่สุดร้อยละ ๑๐ มีสัดส่วนรายได้ร้อยละ ๑.๕๘ ในขณะที่ประชากรกลุ่มรวยที่สุดร้อยละ ๑๐ มีสัดส่วนรายได้ร้อยละ ๓๔.๙๘ จึงมีช่องว่างรายได้ห่างกัน ๒๒.๐๘ เท่า นอกจากนี้ ยังมีปัญหาความเหลื่อมล้ำในด้านการถือครองที่ดิน ด้านกระบวนการยุติธรรม และด้านการเข้าถึงบริการพื้นฐานต่าง ๆ อันเป็นกับดักที่นำไปสู่เงื่อนไขของปัญหาความมั่นคง

๓.๑.๓ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีแนวโน้มลดลงและเสื่อมโทรมจากการใช้ประโยชน์ที่ไม่คำนึงและตระหนักถึงขีดจำกัด และการแย่งชิงการใช้ประโยชน์จาก

ทรัพยากรธรรมชาติ ในขณะที่ขาดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ เช่น การกำหนดขอบเขตพื้นที่อนุรักษ์ไม่ชัดเจนการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติที่ไม่เป็นธรรมมีความเหลื่อมล้ำส่งผลต่อวิถีการดำรงชีวิตของประชาชนและชุมชนและนำไปสู่ความขัดแย้งที่กระทบต่อความมั่นคง โดยปัญหาที่สำคัญคือ ๑. พื้นที่ป่ายังคงถูกบุกรุกทำลายอย่างต่อเนื่องเพื่อใช้ประโยชน์ทางการเกษตร และลักลอบตัดไม้มีค่าบางชนิด ทำให้เกิดความสูญเสียในระบบนิเวศและความหลากหลายทางชีวภาพ ๒. ทรัพยากรน้ำขาดแคลนและมีปัญหาในการบริหารจัดการโดยมีปริมาณน้ำเพียง ๒ ใน ๓ ของความต้องการใช้น้ำ โดยเฉพาะด้านการเกษตรและอุปโภคบริโภคเพิ่มขึ้นในขณะที่น้ำในธรรมชาติลดลงและมีข้อจำกัดในการใช้พื้นที่สร้างแหล่งกักเก็บน้ำ ความขัดแย้งในการใช้น้ำและปัญหาการจัดการน้ำเสีย ๓. ทรัพยากรดินเสื่อมโทรมขึ้นวิกฤตจากการใช้ต่อเนื่องยาวนานแต่ขาดการอนุรักษ์และพัฒนา มีปัญหาการชะล้างพังทลายสูงและมีความขัดแย้งในการใช้ประโยชน์ที่ดิน ๔. ปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งมีแนวโน้มรุนแรงขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ๕. ปัญหาการจัดการขยะในชุมชนเมืองที่มีปริมาณขยะมูลฝอยเกิดขึ้นปีละ ๒๖.๑๙ ล้านตัน แต่สามารถจัดการอย่างถูกต้องเพียง ๗.๘๘ ล้านตัน โดยในปี พ.ศ.๒๕๕๘ มีขยะตกค้างมากถึง ๓๐.๔๙ ล้านตัน และ ๖. ปัญหาหมอกควันและไฟป่า โดยเฉพาะในพื้นที่ชายแดนและพื้นที่สูง

๓.๑.๔ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ จากปรากฏการณ์เอลนีโญ (ภัยแล้ง) และลานินญา (อุทกภัย วัตภัย) ทำให้เกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติและสาธารณภัยขนาดใหญ่บ่อยครั้งและมีแนวโน้มรุนแรงขึ้น ส่งผลกระทบให้เกิดความเสียหายต่อพื้นที่การเกษตร พื้นที่ชุมชนเมืองและวิถีการดำรงชีวิตของประชาชน

๓.๑.๕ สังคมผู้สูงอายุ ปัจจุบันประเทศไทยกำลังก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ และในปี พ.ศ.๒๕๖๔ จะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ โดยพื้นที่ภาคเหนือจะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุเร็วกว่าภาคอื่น ๆ ๑๐ ปี ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรซึ่งมีผลกระทบอย่างกว้างขวางต่อเศรษฐกิจระดับมหภาค ได้แก่ รายได้ต่อหัวของประชากร การออมและการลงทุน งบประมาณประเทศ การจ้างงาน ผลิตภาพของแรงงาน ทำให้ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) ลดลง และระดับจุลภาค ได้แก่ ตลาดผลิตภัณฑ์และบริการด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านการเงินและด้านสุขภาพที่ขยายเพิ่มขึ้น ในขณะเดียวกันทำให้ขาดกำลังแรงงานโดยเฉพาะในภาคเกษตร ส่งผลต่อปัญหาแรงงานต่างด้าวและการหลบหนีเข้าเมือง

๓.๑.๖ การเปลี่ยนแปลงสู่ความมั่นคงรูปแบบใหม่ กระแสโลกาภิวัตน์มีผลกระทบต่อความมั่นคง การเมือง เศรษฐกิจ สังคม การทหาร เทคโนโลยี อาหาร และพลังงาน ก่อให้เกิดปัญหาความมั่นคงรูปแบบใหม่ เช่น การแพร่ระบาดของโรคอุบัติใหม่ อาชญากรรมข้ามชาติ และอาชญากรรมในประเทศที่เพิ่มและรุนแรงขึ้น การโจมตีและการจารกรรมทางไซเบอร์มีแนวโน้มจะเป็นประเด็นที่มีความเสี่ยงสูงขึ้นเรื่อย ๆ เนื่องจากกำหนดมาตรการป้องกันทำได้ยากไม่ทันต่อ

ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และมีความเป็นไปได้ที่การโจมตีทางไซเบอร์จะเป็นส่วนหนึ่งของสมรรถุมีการรบในอนาคต การเปลี่ยนแปลงสู่สังคมเมืองที่ขยายตัวอย่างรวดเร็ว ทำให้การดำเนินชีวิตสมัยใหม่ที่เร่งรีบ แข่งขัน มุ่งวัตถุนิยม มีปัญหาด้านคุณธรรม จริยธรรม มีความเสี่ยงนำไปสู่ความขัดแย้งในสังคมเพิ่มขึ้น ซึ่งมีผลต่อความมั่นคงของมนุษย์มากขึ้น

๓.๑.๗ ปัญหายาเสพติด ประเทศไทยเผชิญกับการลักลอบค้ายาเสพติดจากประเทศเพื่อนบ้าน จากการเป็นประเทศทางผ่านและประเทศปลายทาง โดยเฉพาะบริเวณพื้นที่ชายแดนฝั่งไทยและประเทศเพื่อนบ้าน อาศัยช่องทางพื้นที่ชายแดนในการลักลอบขนส่ง ซึ่งสถานการณ์ดังกล่าวมีแนวโน้มรุนแรงและซับซ้อนมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการแพร่ระบาดในกลุ่มเยาวชนซึ่งเป็นกลุ่มเสี่ยงสำคัญ โดยภาครัฐได้ดำเนินการแก้ไขด้วยมาตรการปราบปรามเพื่อลดอุปทานยาเสพติด มาตรการบำบัดรักษาฟื้นฟูสมรรถภาพและมาตรการป้องกันยาเสพติดในกลุ่มเสี่ยง แต่พบว่าอุปทานหรือปริมาณยาเสพติดในประเทศยังไม่ลดลง รวมทั้ง การจับกุมกระทำได้ยากขึ้น เนื่องจากขบวนการค้ายาเสพติดได้ปรับเปลี่ยนลักษณะการจัดองค์กร รูปแบบ และวิธีการลักลอบค้ายาเสพติด ซึ่งปัญหาดังกล่าวยังส่งผลกระทบต่อเนื่องไปสู่ปัญหาอื่น ๆ ด้วย อาทิ ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาครอบครัว ชุมชน และสังคม

๓.๑.๘ สถานการณ์ชายแดน พื้นที่ชายแดนซึ่งห่างไกลศูนย์กลางอำนาจรัฐ มีสภาพทุรกันดารจึงมีความเสี่ยงต่อการเกิดปัญหาความมั่นคง หลายปัญหามีแนวโน้มขยายตัวเข้าสู่พื้นที่จังหวัดชั้นในอย่างต่อเนื่อง อาทิ ความขัดแย้งตามแนวชายแดน ความไม่ชัดเจนของแนวเขตแดน การขยายของชุมชนตามแนวชายแดน การลักลอบหลบหนีเข้าเมือง การค้าอาวุธสงคราม การกำหนดสถานะบุคคล ยาเสพติด แรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย การทำลายทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมบริเวณเขตแดนที่ส่งผลกระทบต่อให้เกิดสาธารณสุขขนาดใหญ่โรคระบาดตามแนวชายแดน อาชญากรรมข้ามชาติ ความขัดแย้งในกลุ่มประมงชายฝั่งกับประมงน้ำลึก การลักลอบและค่าน้ำมันเถื่อน การขาดบริการพื้นฐานต่าง ๆ และปัญหาชนชาวยุโรปและกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยทำกินกระจัดกระจายอยู่

๓.๑.๙ แรงงานต่างด้าวและการลักลอบเข้าเมือง การลักลอบเข้าเมืองของแรงงานจากประเทศเพื่อนบ้านและประเทศรอบบ้านมีแนวโน้มมากขึ้น เนื่องจากประเทศไทยกำลังประสบปัญหาขาดแคลนแรงงานในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ จึงต้องมีการจัดการปัญหาดังกล่าว โดยต้องสร้างสมดุลในการรักษาผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจที่สอดคล้องกับความมั่นคงของชาติ และได้กำหนดมาตรการให้แรงงานต่างด้าวเข้าสู่ระบบการจดทะเบียนและการจัดระเบียบแรงงานต่างด้าว รวมทั้งหาแนวทางในการติดตามการเคลื่อนย้ายของแรงงาน อย่างไรก็ตามพบว่ามีแรงงานต่างด้าวและขบวนการลักลอบขนแรงงานยังคงหลบหนีเข้าเมืองอย่างต่อเนื่อง ยิ่งไปกว่านั้นแรงงานต่างด้าวที่อยู่ในประเทศไทยจำนวนมากยังไม่มีความรู้ความเข้าใจในเงื่อนไขและการเข้าสู่ระบบ

ที่ถูกต้อง ส่งผลให้ใช้วิธีการลักลอบเข้าเมืองเพื่อทำงานผ่านนายหน้าหรือผ่านเครือญาติที่อยู่ในประเทศ จนทำให้บางส่วนถูกหลอกลวง นำไปสู่ปัญหาการค้ามนุษย์ การกดขี่แรงงาน นอกจากนี้พบว่า คนต่างด้าวบางส่วนเข้ามาถูกต้องแต่กลับมาประกอบอาชีพที่กฎหมายห้ามคนต่างด้าวทำ ซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นและส่งผลกระทบต่อการแข่งขันของอาชีพคนไทย

๓.๒ สถานการณ์ความมั่นคงในเขตกองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด

๓.๒.๑ ลักษณะภูมิประเทศ

๓.๒.๑.๑ กองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด มีพื้นที่รับผิดชอบทางบกตามแนวชายแดนไทย - กัมพูชา บริเวณชายแดนด้านจังหวัดจันทบุรีและจังหวัดตราด นับตั้งแต่บริเวณเขาตังกอง ซึ่งเป็นเขตติดต่อระหว่างจังหวัดสระแก้วกับจังหวัดจันทบุรี ลงไปทางใต้ตามแนวชายแดนไทย - กัมพูชา จนถึงหลักเขตที่ ๗๓ ที่บ้านหาดเล็ก อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด มีความกว้างด้านหน้าตามแนวชายแดนประมาณ ๒๕๗ กิโลเมตร โดยจังหวัดจันทบุรีมีความกว้าง ๘๖ กิโลเมตร และจังหวัดตราดมีความกว้าง ๑๗๑ กิโลเมตร สภาพภูมิประเทศทั่วไปด้านทิศเหนือและทิศตะวันออกของพื้นที่ เป็นเขาทอดยาวไปจรดทิศใต้สุดเขตรับผิดชอบได้แก่ เทือกเขาสอยดาว เขาสระบาป และเทือกเขาบรรทัด ทางด้านทิศตะวันตกเป็นพื้นที่ราบ ทำให้เกิดปัญหาเส้นเขตแดนไม่ชัดเจนทางบก จำนวน ๕ จุด คือ ๑. ที่บริเวณเขาตังกอง รอยต่อระหว่างจังหวัดสระแก้วกับจังหวัดจันทบุรี ๒. ที่บริเวณหลักเขตที่ ๖๖ และ ๖๗ อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี ๓. ที่บริเวณบ้านหนองรี ตำบลขำราก อำเภอเมืองตราด จังหวัดตราด ๔. ที่บริเวณบ้านคลองสน บ้านคลองขวาง จังหวัดตราด บนสันเขาบรรทัด ๕. บริเวณที่ตั้งของหลักเขตที่ ๗๓ อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด

๓.๒.๑.๒ ทางทะเล จากการประกาศเขตแนวไหล่ทวีปในอ่าวไทยของทั้งฝ่ายไทยและฝ่ายกัมพูชา ที่แตกต่างกัน กล่าวคือ ฝ่ายกัมพูชาได้ประกาศเขตไหล่ทวีปเมื่อ ๑ กรกฎาคม ๒๕๑๕ โดยลากเส้นจากจุดอ้างอิงบริเวณหลักเขตที่ ๗๓ ผ่านยอดเขาสูงสุดของเกาะกูดไปเป็นระยะทางกึ่งหนึ่งของระยะระหว่างจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ กับจุดที่ใช้อ้างอิง ส่วนฝ่ายไทยได้ประกาศเขตไหล่ทวีป เมื่อ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๑๖ โดยการแบ่งครึ่งมุมระหว่าง เส้นตรงที่ลากจากจุดอ้างอิงบริเวณหลักเขตที่ ๗๓ ไปสัมผัสกับปลายเกาะกูด กับเส้นตรงที่ลากจากจุดอ้างอิงดังกล่าว ไปสัมผัสกับขอบด้านตะวันตกสุดของเกาะกง โดยใช้หลักสากลตามหลักกฎหมายทะเล ซึ่งได้เส้นตรงที่มีมุมภาคทิศ ๒๑๑ จากจุดอ้างอิงบริเวณหลักเขตที่ ๗๓ แล้วลากไปบรรจบกับเส้นตรงที่ลากระหว่างชายฝั่งทะเลของจังหวัดสุราษฎร์ธานี กับเมืองกัมปงโสมของกัมพูชา จึงทำให้เกิดพื้นที่ของไทยที่ฝ่ายกัมพูชาอ้างสิทธิ์ในทะเล ประมาณ ๒๖,๐๐๐ ตารางกิโลเมตร ซึ่งอยู่ในพื้นที่รับผิดชอบของกองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด ประมาณ ๑,๕๘๘ ตารางกิโลเมตร

๓.๒.๒ สถานการณ์พื้นที่ชายแดน

ในพื้นที่จังหวัดจันทบุรีและตราด มีความยาวตามแนวชายแดนทางบก ๒๕๐ กิโลเมตร มีช่องทางผ่านเข้า-ออก ประกอบด้วย จุดผ่านแดนถาวร จำนวน ๓ จุด จุดผ่อนปรน จำนวน ๕ จุด และมีช่องทางธรรมชาติ จำนวน ๘ ช่องทาง โดยพื้นที่ชายแดนหลายพื้นที่ยังห่างไกล และมีสภาพทุรกันดารเสี่ยงต่อการเกิดปัญหาความมั่นคงเนื่องจากความไม่ชัดเจนของเส้นเขตแดน การขยายของชุมชนตามแนวชายแดน การเคลื่อนย้ายแรงงานและแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย การลักลอบหลบหนีเข้าเมือง ปัญหายาเสพติด การค้าอาวุธสงคราม การทำลายทรัพยากรธรรมชาติที่ส่งผลกระทบต่อแนวเขตแดนและโรคระบาดตามแนวชายแดน รวมทั้งการบริหารจัดการและจัดระเบียบพื้นที่ชายแดนยังมีจุดอ่อน

๓.๒.๓ สภาพความยากจนและความเหลื่อมล้ำ

ยังเป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลต่อเงื่อนไขของปัญหาความมั่นคง โดยในปี ๒๕๕๘ ในพื้นที่รับผิดชอบของกองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด ในจังหวัดจันทบุรี มีคนจนจำนวน ๑๙,๔๐๐ คน หรือร้อยละ ๓.๖๙ ของประชากรทั้งจังหวัด และจังหวัดตราด มีคนจนจำนวน ๓๐,๓๐๐ คน หรือร้อยละ ๑๑.๓๗ ของประชากรทั้งจังหวัด โดยคนจนส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรและอาศัยทำกินในพื้นที่ชนบทและพื้นที่ชายแดน ซึ่งในระยะที่ผ่านมาปัญหาความยากจนโดยรวมลดลง แต่ปัญหาความเหลื่อมล้ำยังไม่สามารถลดลงได้ กับดักความเหลื่อมล้ำและความไม่สมดุลในการพัฒนายังเป็นเงื่อนไขนำไปสู่ปัญหาความมั่นคง

๓.๒.๔ ปัญหาความขัดแย้งของคนในสังคม

เนื่องจากความคิดเห็นทางการเมืองการปกครองที่แตกต่างกัน ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคม รายได้ กระบวนการยุติธรรมและโอกาสในการเข้าถึงบริการพื้นฐาน การแย่งชิงการใช้ประโยชน์จากทรัพยากร ธรรมชาติโดยเฉพาะทรัพยากรน้ำที่มีแนวโน้มรุนแรงขึ้น และความไม่เชื่อมั่นในการบริหารและวิกฤตศรัทธา ซึ่งส่งผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยในสถาบันหลักของชาติ

๓.๒.๕ ทรัพยากรธรรมชาติลดลงและเสื่อมโทรม

เนื่องจากการใช้โดยไม่ตระหนักถึงขีดจำกัดและการแย่งชิงการใช้ประโยชน์จากทรัพยากร มีการบุกรุกทำลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งป่าชายเลน รวมทั้ง การขาดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ โดยการกำหนดขอบเขตพื้นที่อนุรักษ์ยังไม่มี ความชัดเจน การเข้าถึงและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติที่ไม่เป็นธรรม นำไปสู่ความขัดแย้งและส่งผลกระทบต่อความมั่นคงที่ส่งผลกระทบต่อดำรงชีวิตของประชาชน ซึ่งปัญหาสำคัญ ได้แก่ ปัญหาการบุกรุกทำลายป่าและลักลอบตัดไม้ ปัญหาการขาดแคลนน้ำและการบริหารจัดการน้ำ ปัญหาความขัดแย้ง

ระหว่างคนกับช้างป่าในการแย่งชิงทรัพยากรธรรมชาติและปัญหาทรัพยากรดินเสื่อมโทรมชั้นวิกฤต
ขาดการพัฒนาและมีการชะล้างพังทลายสูง

๓.๒.๖ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

จากปรากฏการณ์ทางธรรมชาติเอลนินโญ่ (ภัยแล้ง) และลานินญา (อุทกภัย วาตภัย) ส่งผลให้เกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติและสาธารณภัยขนาดใหญ่บ่อยครั้งและมีแนวโน้มรุนแรงขึ้น ส่งผลกระทบเกิดความเสียหายต่อพื้นที่การเกษตร พื้นที่ชุมชนเมืองและวิถีการดำรงชีวิตของประชาชน

๓.๒.๗ การก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ

โดยที่เมื่อสิ้นปี ๒๕๕๘ จำนวนประชากรในประเทศอยู่ที่ ๖๕,๒๐๓,๙๗๙ คน เป็นผู้ที่มิอายุ ๖๐ ปีขึ้นไป ๑๐,๕๖๙,๐๒๑ คน หรือคิดเป็นร้อยละ ๑๖.๒ ของประชากรทั้งหมด แปลว่าประเทศก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุแล้ว โดยประเทศไทยกำลังก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ ในปี ๒๕๖๔ ซึ่งจะมีผู้ที่มีอายุมากกว่า ๖๐ ปีขึ้นไป เกินร้อยละ ๒๐ ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร โดยผลิตภาคแรงงานลดลงโดยเฉพาะแรงงานในภาคเกษตรทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายแรงงานข้ามชาติมากขึ้นและการลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย ส่งผลต่อปัญหาความมั่นคง นอกจากนี้ยังมีผลกระทบอย่างกว้างขวางต่อระบบเศรษฐกิจระดับมหภาคและระดับจุลภาคในเรื่อง การจ้างงานและการผลิตต่าง ๆ รวมทั้งส่งผลกระทบต่อการจัดบริการสังคมโดยเฉพาะในเรื่องสุขภาพ

๓.๒.๘ ปัญหาแรงงานต่างด้าวและการหลบหนีเข้าเมือง

โดยมีการลักลอบเข้าเมืองและแรงงานต่างด้าวจากประเทศรอบบ้าน และประเทศเพื่อนบ้านเข้ามาแนวโน้มมากขึ้น เนื่องจากจังหวัดจันทบุรีและจังหวัดตราดกำลังประสบปัญหาขาดแคลนแรงงานในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและกิจกรรมในภาคเกษตรและประมง บางประเภท เช่น แรงงานเก็บผลไม้ในฤดูเก็บเกี่ยวของจังหวัดจันทบุรีซึ่งต้องสร้างความสมดุลในการพัฒนาด้านเศรษฐกิจให้สอดคล้องกับความมั่นคงของชาติ โดยได้มีมาตรการจัดระเบียบแรงงานต่างด้าวโดยการเข้าสู่ระบบการจดทะเบียน การหาแนวทางการติดตามการเคลื่อนย้ายของแรงงานต่างด้าว แต่ปัญหาแรงงานต่างด้าวและการลักลอบหลบหนีเข้าเมืองยังมีอย่างต่อเนื่องและนำไปสู่ปัญหาการค้ามนุษย์ รวมทั้งแย่งอาชีพของคนไทย ซึ่งส่งผลกระทบต่อความมั่นคงในหลาย ๆ ด้าน

๓.๒.๙ ปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อสถานการณ์ความมั่นคง

ประเทศไทยยังคงเผชิญกับปัญหายาเสพติดทั้งการลักลอบค้ายาเสพติด การผลิต การลำเลียงเป็นทางผ่านในพื้นที่ชายแดนและพื้นที่ชายฝั่งทะเล การแพร่ระบาดและการปลูกพืชเสพติด ซึ่งมีแนวโน้มรุนแรงและซับซ้อนมากขึ้น แม้ว่าภาครัฐจะดำเนินการป้องกันแก้ไข

ปราบปรามด้วยวิธีการต่าง ๆ แต่ปัญหายังอยู่ในเกณฑ์สูงและส่งผลกระทบต่อเนืองไปยังปัญหาอื่น ๆ ในสังคม เช่น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาครอบครัวฯ ซึ่งส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติ

การเปลี่ยนแปลงที่นำไปสู่ภัยคุกคามความมั่นคงรูปแบบใหม่ในมิติต่าง ๆ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ความมั่นคงทางทหาร ความต้องการพลังงานเพิ่ม โรคอุบัติใหม่ อาชญากรรมข้ามชาติและการจารกรรมโจมตีทางไซเบอร์ ซึ่งมีแนวโน้มที่มีความเสี่ยงสูงขึ้น อันมีผลมาจากกระแสโลกาภิวัตน์และความทันสมัยที่เร่งรีบ แข่งขัน มุ่งวัตถุนิยม มีปัญหาวิกฤตในคุณธรรม จริยธรรม นำไปสู่ความขัดแย้งในสังคมซึ่งส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของมนุษย์มากขึ้น

๓.๓ ภัยคุกคามในพื้นที่กองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด

๓.๓.๑ ภัยจากความขัดแย้งตามแนวชายแดน

กองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด มีกำลังทหารที่เป็นกำลังเผชิญหน้า ประกอบด้วย ภูมิภาคทหารที่ ๕ กองทัพบก กัมพูชา โดยภูมิภาคทหารที่ ๕ กองทัพบก กัมพูชา มีกว้างด้านหน้า ร่วมกับ กองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด ประมาณ ๒๐๐ กิโลเมตร ตั้งแต่รอยต่อกองกำลังบูรพา จนถึงตรงข้ามบ้านสะพานหินอำเภอเมืองตราด จังหวัดตราด และภูมิภาคทหารที่ ๓ กองทัพบก กัมพูชา มีกว้างด้านหน้า ร่วมกับกองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด ประมาณ ๕๐ กิโลเมตร ตั้งแต่บ้านสะพานหินอำเภอเมืองตราด ไปจนถึงบ้านหาดเล็ก อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด สภาพความสัมพันธ์ระหว่างภูมิภาคทหารที่ ๕ ภูมิภาคทหารที่ ๓ กองทัพบก กัมพูชา กับ กองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด รวมถึงจังหวัดจันทบุรีและจังหวัดตราด ความสัมพันธ์อยู่ในเกณฑ์ที่ดีมาก ซึ่งโอกาสเกิดการสู้รบตามแนวชายแดน เป็นไปได้น้อยมาก แต่อย่างไรก็ตามความไม่ชัดเจนของเขตแดนที่ทั้งสองประเทศยึดถือหลักฐานหรือแผนที่ที่แตกต่างกัน จึงทำให้มีพื้นที่ทับซ้อน หรือพื้นที่ที่แต่ละฝ่ายอ้างสิทธิ์ อาจนำไปสู่ความขัดแย้ง โดยการใช้อาวุธเข้าทำการรบได้ ในขณะที่อยู่ระหว่างการดำเนินการของคณะกรรมการเขตแดนร่วมไทย - กัมพูชา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องเจรจาต่อไป

๓.๓.๒ ภัยจากยาเสพติด

ความเคลื่อนไหวของยาเสพติดในพื้นที่รับผิดชอบ นอกจากการซื้อขายในกลุ่มผู้เสพ/ผู้ค้ารายย่อยแล้ว ส่วนใหญ่ผู้เสพทั่วไปและกลุ่มวัยรุ่นจะเข้าไปเสพในฝั่งกัมพูชา และนำกลับเข้ามาเพื่อเสพและขาย จึงทำให้สามารถจับกุมยาเสพติดบริเวณชายแดนได้อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการตรวจพบการใช้บ่อนการพนันและร้านคาราโอเกะบริเวณชายแดนไทย - กัมพูชา เป็นแหล่งค้ายาเสพติด และเป็นแหล่งฟอกเงินโดยปรากฏข่าวสารว่าผู้เสียพนันมักหารายได้ชดเชยด้วยการรับจ้างลำเลียงยาเสพติดข้ามพรมแดน และพบการว่าจ้างเยาวชนกัมพูชาให้นำยาเสพติด

เข้ามาส่งให้เครือข่ายต่าง ๆ โดยพบว่ามีการแพร่ระบาดของยาเสพติดเข้ามาในพื้นที่จุดผ่านแดนถาวร และจุดผ่อนปรนทางการค้าในเขตอำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี ส่วนในพื้นที่จังหวัดตราด จะเป็นการลักลอบนำเข้ามาผ่านจุดผ่านแดนถาวรบ้านหาดเล็ก และช่องคีรีวงษ์ อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด และการลักลอบขนยาเสพติดมากับลูกเรือประมงชาวกัมพูชาตามท่าเรือในเขตจังหวัดตราด อย่างไรก็ตามการลำเลียงยาเสพติดในพื้นที่รับผิดชอบเป็นไปค่อนข้างยากลำบากเนื่องจากเป็นพื้นที่ป่าเขา เป็นเส้นทางบังคับ และมีด่านตรวจเป็นจำนวนมาก การลำเลียงยาเสพติดปริมาณมาก เพื่อผ่านเส้นทางเข้าสู่ส่วนกลางจะดำเนินการได้ยาก แต่สิ่งหนึ่งที่อาจเกิดขึ้นแต่ตรวจจับได้ลำบาก อาจเป็นการขนส่งหรือลักลอบนำเข้ายาเสพติดโดยทางทะเล ซึ่งมีโอกาสเป็นไปได้สูง แต่ยังไม่ปรากฏผลทางการจับกุม โดยอำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราดได้ถูกกำหนดเป็นพื้นที่เป้าหมายรอง ที่การนำเข้ายาเสพติดมีแนวโน้มเพิ่มความสำคัญมากขึ้น

๓.๓.๓ ภัยจากแรงงานต่างด้าวและการลักลอบเข้าเมือง

แรงงานต่างด้าวและการลักลอบเข้าเมือง นับว่าเป็นปัญหาสำคัญในพื้นที่รับผิดชอบของกองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด ซึ่งมีทั้งแรงงานชาวกัมพูชา แรงงานชาวพม่า และแรงงานชาวลาว โดยมีปัจจัยหลายประการที่ทำให้การแก้ปัญหาไม่สามารถกระทำได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสบผลสำเร็จ เนื่องจากในภาคเกษตรกรรมตามแนวชายแดนสวนผลไม้ สวนยางพารา และการประมง ในพื้นที่ยังคงมีการพึ่งพาแรงงานต่างด้าวเป็นจำนวนมาก เนื่องจากมีค่าแรงถูกจึงทำให้ผู้ประกอบการมีความต้องการที่จะลดต้นทุน มีการจัดหาและรับ - ส่งแรงงานไปยังพื้นที่ต่าง ๆ โดยไม่ได้สนใจถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นในด้านความมั่นคงภายใน ส่งผลให้มีปัญหาต่าง ๆ ตามมา เช่น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาสาธารณสุข ปัญหาแรงงานผิดกฎหมาย ปัญหาการค้ามนุษย์ ปัญหาบุตรที่เกิดจากแรงงานต่างด้าว และไร้สัญชาติ ฯลฯ ประกอบกับขบวนการค้าแรงงานต่างด้าวแสวงหาผลประโยชน์จากแรงงานของเจ้าหน้าที่บางหน่วยงาน ทำให้สามารถสรุปได้ว่าแนวโน้มของปัญหาแรงงานต่างด้าวจะยังคงอยู่ต่อไป

๓.๓.๔ ภัยจากการลักลอบค้าอาวุธสงคราม

การลักลอบค้าอาวุธสงคราม ยังคงเป็นปัญหาแม้ว่าที่ผ่านมาทางรัฐบาล กัมพูชาจะมีการปราบปรามและทำลายอาวุธสงครามไปเป็นจำนวนมาก แต่ยังคงเหลืออยู่บ้าง ทำให้ยังคงมีการลักลอบค้าอาวุธสงคราม โดยนำส่งให้กับชนกลุ่มน้อยทางภาคเหนือ และกลุ่มผู้ที่ต่อต้านทางการเมือง ซึ่งกลุ่มคนเหล่านี้ยังมีความต้องการอยู่ โดยมีเจ้าหน้าที่ฝ่ายกัมพูชาและฝ่ายไทยเข้ามาเกี่ยวข้อง ซึ่งในระยะที่ผ่านมาปัญหานี้ก็มีไม่มาก และมีแนวโน้มจะลดลงเรื่อย ๆ

๓.๓.๕ ภัยจากการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

การบุกรุกที่ดินของรัฐ ป่าชายเลน ป่าสงวน ป่าไม้ ส่วนใหญ่จะอยู่ในพื้นที่ของกลุ่มผู้มีอิทธิพล ผู้บุกรุกส่วนใหญ่จะได้แก่ราษฎรในพื้นที่โดยมีกลุ่มนายทุน ผู้มีอิทธิพล

สนับสนุนหรือจ้างวานส่วนการลักลอบตัดไม้โดยมีกลุ่มนายทุน ราษฎร รวมทั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐ บางคนเป็นผู้ดำเนินการ โดยไม้ที่ลักลอบตัดส่วนใหญ่จะนำไปแปรรูปเป็นเฟอร์นิเจอร์ เพื่อส่งขาย ทั้งในและนอกพื้นที่ รวมทั้งขายให้กับพ่อค้าไม้และผู้มีอิทธิพลเพื่อแปรรูปหรือสร้างบ้านพัก ส่วนใหญ่ เป็นไม้พะยุง ไม้สัก ไม้กระยาเลย และไม้ประดู่ ปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่าชายเลน พื้นที่อำเภอขลุง อำเภอเมืองจันทบุรี อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี อำเภอแหลมงอบ อำเภอเมืองตราด อำเภอเกาะช้าง อำเภอเกาะกูด อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด ก่อให้เกิดผลกระทบ เช่น การกัดเซาะ พื้นที่ชายฝั่งทะเลจนอาจจะทำให้มีผลต่อเขตแดนทางทะเล ปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่าสงวนพื้นที่ อำเภอสอยดาว อำเภอโป่งน้ำร้อน อำเภอแก่งหางแมว อำเภอเขาคิชฌกูฏ อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี อำเภอบ่อไร่ อำเภอเมืองตราด อำเภอเขาสมิง อำเภอเกาะกูด อำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด

๓.๓.๖ ภัยจากสาธารณภัยขนาดใหญ่

จากปรากฏการณ์ทางธรรมชาติเอลนินโญ่ (ภัยแล้ง) และลานินญา (อุทกภัย วัตภัย) ส่งผลให้เกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติและสาธารณภัยขนาดใหญ่บ่อยครั้งและมีแนวโน้มรุนแรงขึ้น ส่งผลกระทบเกิดความเสียหายต่อพื้นที่การเกษตร พื้นที่ชุมชนเมืองและวิถีการดำรงชีวิตของประชาชน สถานการณ์น้ำท่วมอย่างหนักในประเทศไทยช่วงปลายปี พ.ศ.๒๕๕๔ นับเป็นน้ำท่วมหนักที่สุดในรอบกว่า ๗๐ ปี ซึ่งส่วนใหญ่เกิดจากปริมาณน้ำฝนและน้ำเหนือที่หลากลงมา มีปริมาณมากกว่าความจุของแม่น้ำ ปริมาณน้ำได้ทำให้เกิดผลกระทบร้ายแรงต่อครอบครัวประชาชน ระบบเศรษฐกิจ สำหรับสถานการณ์ภัยแล้งปัจจุบันจะเพิ่มความรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ เนื่องจากฝนไม่ตกตามฤดูกาล และมีปริมาณน้อยลง ไม่มีน้ำไหลเข้าเขื่อน ในพื้นที่จังหวัดจันทบุรี และจังหวัดตราด มีเขื่อนขนาดปานกลาง จำนวน ๑ เขื่อน และมีอ่างเก็บกักน้ำจำนวนน้อย ซึ่งไม่เพียงพอกับพื้นที่ทำการเกษตร โดยเฉพาะในพื้นที่ อำเภอสอยดาว อำเภอโป่งน้ำร้อน อำเภอเขาคิชฌกูฏ อำเภอแก่งหางแมว อำเภอนายายอาม อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี อำเภอบ่อไร่ อำเภอเมืองตราด อำเภอคลองใหญ่ อำเภอแหลมงอบ จังหวัดตราด และภัยที่เกิดจากการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีแนวโน้มเป็นภัยขนาดใหญ่ มีความรุนแรงเพิ่มขึ้น และไม่อาจคาดการณ์ได้ง่ายเหมือนในอดีต

๓.๓.๗ ภัยจากโรคระบาด

ในอนาคตจะมีโรคระบาดอุบัติใหม่เกิดขึ้น โดยเฉพาะโรคติดต่อทางการหายใจ และคาดว่าจะมีโรคอุบัติซ้ำอีกจากโรคดั้งเดิมที่เคยระบาดและจัดเป็นภัยร้ายแรงในอดีต และการแพร่ระบาดของโรคที่มากับแรงงานต่างด้าว เช่น โปลิโอ ไข้กาฬหลังแอ่น มาเลเรีย จึงจำเป็นต้องมีระบบบริหารจัดการที่เชื่อมโยงกับการดำเนินการในพื้นที่จังหวัดชายแดนและจังหวัดชายฝั่งทะเลอย่างมีเอกภาพและมีประสิทธิภาพ

๓.๓.๘ ภัยจากการก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติ

ในพื้นที่จังหวัดจันทบุรีและจังหวัดตราด ไม่มีสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ หรือสถานที่เชิงสัญลักษณ์ในด้านการก่อการร้ายและไม่ใชเป้าหมายของกลุ่มผู้ก่อการร้ายที่จะกระทำ ซึ่งเมื่อกระทำแล้วส่งผลกระทบเป็นวงกว้าง หรือส่งผลต่ออำนาจรัฐเป็นอย่างมาก อีกทั้งประชาชนในพื้นที่ยังให้ความร่วมมือกับฝ่ายรัฐบาลจึงทำให้กลุ่มก่อการร้ายขาดแนวร่วมที่จะสนับสนุนในการก่อการร้าย แต่อย่างไรก็ตามเนื่องจากประเทศเป็นทางผ่านของชนชาติต่าง ๆ ที่จะเดินทางไปประเทศที่สาม จึงเหมาะที่จะเป็นแหล่งหลบซ่อนตัวเพื่อรอเวลาไปปฏิบัติการในประเทศที่สาม ต่อไป

๓.๓.๙ ภัยจากช้างป่าออกนอกเขตพื้นที่อนุรักษ์

ปัญหาช้างป่าออกนอกเขตพื้นที่อนุรักษ์ เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและไม่สามารถควบคุมได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร แม้ว่าจะมีการจัดเจ้าหน้าที่เฝ้าระวังและคอยผลักดันช้างกลับพื้นที่ป่า ช้างป่ายังคงออกสร้างความเสียหายกับพืชเกษตรและทรัพย์สินของราษฎรอย่างต่อเนื่อง หลายครั้งพบว่าช้างป่าทำร้ายชาวบ้านจนบาดเจ็บและเสียชีวิต ทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างคนกับช้างป่าจนเกิดความโกรธแค้นและทำร้ายช้าง ปัญหาเกิดจากพื้นที่ป่าซึ่งเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าลดลงทำให้เกิดปัญหาต่อความสมดุลของระบบนิเวศน์ การเพิ่มประชากรของมนุษย์ที่สร้างภาวะคุกคามพื้นที่ถิ่นที่อยู่อาศัยเดิมของสัตว์ป่า ส่งผลให้แหล่งน้ำแหล่งอาหารมีไม่เพียงพอต่อความต้องการของประชากรช้าง รวมถึงการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ มีอากาศร้อนขึ้น ฝนตกน้อยลง และการเกิดไฟป่าทำให้สูญเสียพื้นที่ป่าไม่อย่างรวดเร็ว ช้างป่าจึงได้ออกนอกพื้นที่อนุรักษ์ออกหากินทำลายพืชผลทางการเกษตรของราษฎรก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างคนกับช้างป่า เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและวนเวียนไม่รู้จบ และมีแนวโน้มที่จะทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น จำเป็นที่จะต้องมีการจัดทำแหล่งน้ำ แหล่งอาหารโปงเทียม การขุดคูกันช้าง ทำรั้วกันช้าง เพื่อป้องกันอันตรายจากช้างป่า โดยเฉพาะในพื้นที่อำเภอสอยดาว อำเภอโป่งน้ำร้อน อำเภอเขาคิชฌกูฏ อำเภอแก่งหางแมว อำเภอขลุง อำเภอนายายอาม จังหวัดจันทบุรี อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันบูรณาการแก้ไขปัญหาดังกล่าว

๓.๔ การประเมินความเสี่ยงและแนวโน้ม

จากการประเมินสถานการณ์ภัยคุกคามความมั่นคงทั้งในระดับโลก ภูมิภาค และประเทศโดยรวม และเชิงพื้นที่ รวมทั้งจากการประเมินการดำเนินงานและข้อจำกัดของการพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงของชาติ เป็นที่ประจักษ์ว่า ในระยะที่ผ่านมาประเทศไทยยังคงเผชิญทั้งภัยคุกคามความมั่นคงรูปแบบเก่า และภัยคุกคามความมั่นคงรูปแบบใหม่ ที่มีความแตกต่างกันไปตามสถานการณ์แต่ละพื้นที่ โดยเชื่อมโยงกันในทุกมิติ ส่งผลให้การดำเนินงานพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงของชาติในระยะต่อไปต้องเผชิญกับความเสี่ยงและแนวโน้ม ดังนี้

๓.๔.๑ ความยากจนและความเหลื่อมล้ำ

เป็นความเสี่ยงที่สำคัญซึ่งส่งผลกระทบต่อโดยตรงกับการพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงของคน ชุมชน ในพื้นที่เป้าหมาย เนื่องจากคนจนส่วนใหญ่ร้อยละ ๖๒.๖ อยู่ในพื้นที่ชนบท โดยเฉพาะพื้นที่ชายแดน ซึ่งเป็นพื้นที่เป้าหมายของการพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคง โดยสาเหตุพื้นฐานความยากจนมาจากปัญหาความเหลื่อมล้ำในเรื่องการกระจายโอกาส การพัฒนาที่ไม่ทั่วถึง การด้อยโอกาสในการเข้าถึงบริการพื้นฐาน ขาดข้อมูลองค์ความรู้ และแหล่งทุนในการประกอบอาชีพ ความเหลื่อมล้ำในที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกิน และการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม ซึ่งเป็นกีดกันไปสู่ภัยคุกคามความมั่นคงและมีความเสี่ยงต่อการพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงในปัจจุบัน ความเสี่ยงดังกล่าวมีแนวโน้มจะได้รับการแก้ไขปัญหาชัดเจนมากขึ้น ทั้งในระดับประเทศและระดับพื้นที่โดยความยากจนมีแนวโน้มลดลง แต่ความเหลื่อมล้ำยังคงเป็นปัญหา ระยะต่อไปจะมีการมุ่งเป้าหมายไปสู่การแก้ไขปัญหาคนจนส่วนใหญ่ของประเทศในพื้นที่เป้าหมาย พร้อมกับแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำที่เป็นกีดกันของการพัฒนาประเทศ ซึ่งจะเป็โอกาสสำคัญในการขับเคลื่อนงานพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคง

๓.๔.๒ การขาดภูมิคุ้มกันในการดำรงชีวิต

เป็น ความเสี่ยงซึ่งเป็นผลมาจากการประสบภัยปัญหาและการเปลี่ยนแปลงที่ละเอียดอ่อน ซับซ้อน รวดเร็ว และรุนแรงขึ้น อาทิ ความขัดแย้งในการใช้ทรัพยากรระหว่างรัฐและประชาชน ทรัพยากรดินที่เสื่อมโทรมขึ้นวิกฤตจากการใช้ประโยชน์มายาวนานแต่ขาดการพัฒนาปรับปรุงและการวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดิน ภัยพิบัติทางธรรมชาติและสาธารณภัยรุนแรงและบ่อยครั้ง ทรัพยากรป่าไม้ที่ถูกบุกรุกทำลายและเสื่อมโทรมลง การเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศ ทรัพยากรน้ำ ทั้งด้านการเกษตรและอุปโภคบริโภคขาดแคลนเนื่องจากข้อจำกัดในการพัฒนาแหล่งกักเก็บน้ำ รวมทั้งสถานการณ์และบริบทความมั่นคงที่เปลี่ยนแปลงตามพัฒนาการของเทคโนโลยีและโลกาภิวัตน์ ทำให้ชุมชนและประชาชนในพื้นที่การพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคง มีความเสี่ยงดังกล่าว มีแนวโน้มที่จะไปส่งผลกระทบต่อดำรงชีวิตของคน ชุมชน ในพื้นที่เป้าหมายการพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงโดยตรง ในขณะที่ความพร้อมในการรับมือกับสิ่งที่เกิดขึ้นของคนและชุมชนยังมีข้อจำกัด จึงจำเป็นต้องเร่งสร้างภูมิคุ้มกันที่สอดคล้องก้าวหน้า และรับมือกับความเสี่ยงดังกล่าว

๓.๔.๓ การก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุและการเปลี่ยนแปลงสภาพสังคม

เป็นความเสี่ยงในการขับเคลื่อนการพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงด้วยโครงสร้างประชากรของประเทศกำลังเปลี่ยนแปลงไปสู่สังคมผู้สูงอายุที่ส่งผลต่อผลิตภาพแรงงานและกำลังการผลิต โดยเฉพาะในภาคการเกษตร ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญในพื้นที่เป้าหมายการพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคง ในขณะเดียวกัน สังคมไทยที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปสู่ความทันสมัยมากขึ้น จะมีการเคลื่อนย้ายแรงงานสู่เมือง การเปลี่ยนวิถีการดำเนินชีวิตไปสู่สังคมวัตถุนิยม และการเข้าสู่

สังคมการสื่อสาร ทำให้ประชาชนในพื้นที่เป้าหมายบางส่วนไม่สามารถปรับตัวได้ทัน ความเสี่ยงดังกล่าวมีแนวโน้มที่ประชาชนและชุมชนในพื้นที่เป้าหมายของการพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงจะได้รับผลกระทบโดยตรง จึงจำเป็นต้องปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์และสามารถอยู่รอดได้อย่างเข้มแข็งบนพื้นฐานของวิถีดั้งเดิมของชุมชน

๓.๔.๔ การบริหารจัดการงานพัฒนาพื้นที่เพื่อเสริมความมั่นคงของชาติ

เป็นความเสี่ยงในการขับเคลื่อนงานพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงที่ผ่านมายังขาดการบูรณาการอย่างเป็นองค์รวมที่มีเป้าหมายยึดประชาชนและพื้นที่ความมั่นคงเป็นจุดมุ่งหมายร่วมในการดำเนินงาน เครื่องมือและกลไกการขับเคลื่อนงานยังไม่มีประสิทธิภาพพอ ภาวะเปราะบางประการล้ำสมัย ไม่สอดคล้อง และขัดกัน ฐานข้อมูลโดยรวมทั้งในระดับประเทศ และในระดับพื้นที่ยังไม่ครอบคลุม ครบถ้วน และเป็นปัจจุบัน บุคลากรปฏิบัติงานยังมีความรู้ความเข้าใจที่จำกัด และยังมีช่องว่างในการปฏิบัติระหว่างระดับนโยบายและระดับปฏิบัติ ความเสี่ยงดังกล่าวมีแนวโน้มที่การขับเคลื่อนงานพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงจะต้องเผชิญ และหาหนทางแก้ไข โดยเริ่มมีสัญญาณที่ดีขึ้นในการบูรณาการการทำงานร่วมกัน การพัฒนาบุคลากรเพื่อเตรียมความพร้อมในงานพัฒนาพื้นที่เพื่อเสริมความมั่นคง การมีเวทีพูดคุย แลกเปลี่ยน เพื่อแก้ปัญหาาร่วมกันทุกด้าน ในลักษณะประจักษ์ที่สำคัญ คือ สังคมไทยมุ่งยึดกรอบทำงานบนพื้นฐานของศาสตร์พระราชา และปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมากขึ้น

๔. การพัฒนาและแผนงานด้านความมั่นคง

การพัฒนาพื้นที่เพื่อเสริมความมั่นคงของชาติ หมายความว่า การพัฒนาที่มุ่งจัดและแก้ไขปัญหาในพื้นที่ที่มีปัญหาความมั่นคง หรือพื้นที่ที่มีเงื่อนไขของปัญหาความมั่นคง หรือพื้นที่ที่อาจก่อให้เกิดปัญหาความมั่นคง โดยใช้กระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และการป้องกันประเทศ รวมทั้งแผนหลักที่เกี่ยวข้องเข้ามาสนับสนุนและเอื้ออำนวยต่อการสร้างความมั่นคงปลอดภัยและให้ประชาชนพึ่งพาตนเองได้

การประสานและบูรณาการแผนงานด้านความมั่นคง หมายความว่า การดำเนินงานจัดทำ และประสานแผนงาน/โครงการดำเนินงานด้านความมั่นคงที่ครอบคลุมตั้งแต่การดำเนินงานในส่วนกลางระดับ กระทรวง กรม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ไปจนถึงการดำเนินงานในพื้นที่ระดับภาคและจังหวัด ภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนทั้งมิติภายในประเทศและมิติประเทศรอบบ้าน โดยเฉพาะการดำเนินงานในระดับท้องถิ่นและชุมชนของไทยกับประเทศรอบบ้าน

แผนงานด้านความมั่นคง หมายความว่า แผนของหน่วยงานของรัฐ และองค์กรที่เกี่ยวข้องที่มีการประสานและบูรณาการดำเนินการเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคงของชาติ ทั้งในระดับกระทรวง ระดับภาค และ ระดับจังหวัด โดยผ่านกระบวนการประเมินสถานการณ์

และจัดลำดับความสำคัญของแผนงาน/โครงการ ทั้งนี้เพื่อนำแผนงาน และ/หรือ โครงการด้าน เศรษฐกิจและสังคมเข้ามาสนับสนุนเป้าหมายงานด้านความมั่นคงในกรอบยุทธศาสตร์การพัฒนา เพื่อเสริมความมั่นคงของชาติ และ/หรือ คณะรัฐมนตรีมอบหมาย

แผนระดับภาค หมายความว่า แผนการพัฒนาพื้นที่เพื่อเสริมความมั่นคงระดับ กองทัพภาคที่ ๑ - ๔ (พมพ.ทภ.๑ - ๔) แผนพัฒนาพื้นที่เพื่อเสริมความมั่นคงระดับทัพเรือ ภาคที่ ๑ - ๓ (พมพ.ทรภ.๑ - ๓) และแผนพัฒนาพื้นที่เพื่อเสริมความมั่นคงระดับกองบัญชาการ ป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด (พมพ.กปช.จต.)

แผนการพัฒนาพื้นที่เพื่อเสริมความมั่นคงจังหวัด หมายความว่า แผนงานหรือ โครงการการพัฒนาพื้นที่ที่ส่วนราชการของจังหวัดร่วมกับองค์กรที่เกี่ยวข้องร่วมกันจัดทำ โดยเป็นไป ตามกรอบแนวคิด วิสัยทัศน์ ประเด็นยุทธศาสตร์ ของแผนการพัฒนาพื้นที่เพื่อเสริมความมั่นคง ของชาติในระดับพื้นที่ในเขตกองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด และตามพื้นที่เป้าหมาย ที่จังหวัดประกาศ

แผนงานด้านความมั่นคงในแผนพัฒนาจังหวัด หมายความว่า แผนงานด้านความ มั่นคงที่อนุกรรมการหรือคณะกรรมการหรือคณะทำงานตามที่จังหวัดแต่งตั้งขึ้น เพื่อให้มีหน้าที่ ประเมิน วิเคราะห์ สถานการณ์และปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงและส่งผลกระทบต่อการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคม แล้วเสนอแผนงานนั้น ๆ บรรจุไว้ในแผนพัฒนาจังหวัด

อำเภอชายแดน หมายความว่า อำเภอตามเขตการปกครองจังหวัดของกระทรวง มหาดไทยซึ่งอยู่ในพื้นที่รับผิดชอบของกองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด ที่มีพื้นที่ ส่วนใหญ่ติดแนวชายแดน

อำเภอชายฝั่งทะเลและเกาะแก่งต่าง ๆ หมายความว่า อำเภอตามเขตการปกครอง จังหวัดของกระทรวงมหาดไทยซึ่งอยู่ในพื้นที่รับผิดชอบของกองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรี และตราด ที่มีพื้นที่ส่วนใหญ่ติดชายฝั่งทะเล หรือเป็นพื้นที่เกาะแก่งในทะเล

อำเภอชั้นใน หมายความว่า อำเภอตามเขตการปกครองจังหวัดของกระทรวง มหาดไทย ซึ่งอยู่ในพื้นที่รับผิดชอบของกองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราดของจังหวัด จันทบุรีและจังหวัดตราด ที่ไม่ติดแนวชายแดน

๕. กรอบแนวคิดการพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงในพื้นที่เขตกองบัญชาการ ป้องกันชายแดนจันทบุรี และตราด

กองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด โดยคณะกรรมการพัฒนา เพื่อความมั่นคงในระดับพื้นที่ในเขตกองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด ยึดถือ แนวพระราชดำริการพัฒนาเพื่อความมั่นคง หลักการทรงงานและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และยุทธศาสตร์แนวทางดำเนินงาน “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” เป็นศาสตร์พระราชมาเป็นกรอบ

การดำเนินงานยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.๒๕๖๑ – ๒๕๘๐) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ และแนวทางการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่เพื่อเสริมความมั่นคงของชาติ (พ.ศ.๒๕๖๑ – ๒๕๖๕) โดยมีกรอบแนวคิดรองรับการดำเนินการที่สำคัญดังนี้

๕.๑ การปรับกระบวนการความคิด มุ่งเน้นให้คนมีมุมมองและจุดมุ่งหมายร่วมในการดำเนินงาน โดยมีแนวคิด ทศนคติที่เห็นประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก ตระหนักถึงความสมดุลมั่นคง ยั่งยืนของการพัฒนาทุกมิติ ทั้งการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม การเมือง การปกครอง และความมั่นคงของประเทศ

๕.๒ การดำเนินงานโดยยึดพื้นที่เป้าหมายเป็นหลัก โดยมีประชาชนเป็นศูนย์กลาง มุ่งเสริมสร้างความมั่นคงปลอดภัยในพื้นที่เป้าหมายที่มีความเสี่ยงหรือมีเงื่อนไขที่จะนำไปสู่ปัญหา ความมั่นคง มีการประเมินและจัดลำดับความสำคัญของพื้นที่ มุ่งพัฒนาคนและพื้นที่ไปพร้อมกัน

๕.๓ การบูรณาการงานการพัฒนาและงานความมั่นคง ทั้งงานพัฒนาและงาน ความมั่นคงอย่างเป็นองค์รวมทุกมิติ ดำเนินการอย่างรวดเร็ว ต่อเนื่อง มีการบริหารจัดการ อย่างเป็นเอกภาพในทุกระดับ ให้ความสำคัญกับการพัฒนาเชิงรุกเตรียมความพร้อมป้องกันปัญหา ความมั่นคงต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้น และสามารถปรับตัวให้รอดพ้นวิกฤตความมั่นคงต่าง ๆ ได้

๕.๔ การมีส่วนร่วมตามแนวทางประชารัฐ ผนึกกำลังร่วมกันตามแนวทางพัฒนา ประชาธิปไตยในการป้องกันแก้ไขปัญหาความมั่นคงต่าง ๆ ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ชุมชนและประชาชน ในทุกระดับให้สอดคล้องกับ สถานการณ์และปัญหาความมั่นคงอย่างเป็นรูปธรรม

๖. ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.๒๕๖๑ – ๒๕๘๐)

๖.๑ ในรัฐบาลของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้มีการกำหนดกรอบยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.๒๕๖๑ – ๒๕๘๐) เป็นกรอบระยะยาว เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ที่ว่า ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้วด้วยการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง นำไปสู่การพัฒนา ให้คนไทยมีความสุขและตอบสนองต่อการบรรลุซึ่งผลประโยชน์แห่งชาติ ในการที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิต สร้างรายได้ระดับสูงเป็นประเทศพัฒนาแล้ว และสร้างความสุขของคนไทย สังคมมีความมั่นคง เสมอภาคและเป็นธรรม ประเทศสามารถแข่งขันได้ในระบบเศรษฐกิจ

๖.๒ กรอบยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.๒๕๖๑ – ๒๕๘๐) ประกอบด้วย ๖ ยุทธศาสตร์ ได้แก่

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง

๑. เสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักและการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

๒. ปฏิรูปกลไกการบริหารประเทศและพัฒนาความมั่นคงทางการเมือง
ขจัดคอร์รัปชัน สร้างความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรม

๓. การรักษาความมั่นคงภายในและความสงบเรียบร้อยภายในตลอดจน
การบริหารจัดการความมั่นคงชายแดนและชายฝั่งทะเล

๔. การพัฒนาระบบ กลไก มาตรการและความร่วมมือระหว่างประเทศทุกระดับ
และรักษาคุณภาพความสัมพันธ์กับประเทศมหาอำนาจ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาคความมั่นคง
รูปแบบใหม่

๕. การพัฒนาเสริมสร้างศักยภาพการป้องกันประเทศ การรักษา
ความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ สร้างความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านและมิตรประเทศ

๖. การพัฒนาระบบการเตรียมพร้อมแห่งชาติและระบบบริหารจัดการภัยพิบัติ
รักษาความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม

๗. การปรับกระบวนการทำงานของกลไกที่เกี่ยวข้องจากแนวตั้งสู่แนวนานา
มากขึ้น

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน

๑. การพัฒนาสมรรถนะทางเศรษฐกิจ ส่งเสริมการค้า การลงทุน พัฒนาสู่ชาติการค้า

๒. การพัฒนาภาคการผลิตและบริการ เสริมสร้างฐานการผลิตเข้มแข็ง ยั่งยืน
และส่งเสริมเกษตรกรรายย่อยสู่เกษตรยั่งยืนเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

๓. การพัฒนาผู้ประกอบการและเศรษฐกิจชุมชน พัฒนาทักษะผู้ประกอบการ
ยกระดับผลิตภาพแรงงานและพัฒนา SMEs สู่อสากล

๔. การพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษและเมือง พัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ
ชายแดน และพัฒนาระบบเมืองศูนย์กลางความเจริญ

๕. การลงทุนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการขนส่ง ความมั่นคงและพลังงาน
ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ และการวิจัยและพัฒนา

๖. การเชื่อมโยงกับภูมิภาคและเศรษฐกิจโลก สร้างความเป็นหุ้นส่วน
การพัฒนากับนานาชาติ ส่งเสริมให้ไทยเป็นฐานของการประกอบธุรกิจ ฯลฯ

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน

๑. พัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต

๒. การยกระดับการศึกษาและการเรียนรู้ให้มีคุณภาพเท่าเทียมและทั่วถึง

๓. ปลูกฝังระเบียบวินัย คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์

๔. การสร้างเสริมให้คนมีสุขภาวะที่ดี

๕. การสร้างความอยู่ดีมีสุขของครอบครัวไทย

ยุทธศาสตร์ที่ ๔ ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างโอกาสความเสมอภาคและเท่าเทียมกันทางสังคม

๑. สร้างความมั่นคงและการลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคม
๒. พัฒนาระบบบริการและระบบบริหารจัดการสุขภาพ
๓. มีสภาพแวดล้อมและนวัตกรรมที่เอื้อต่อการดำรงชีวิตในสังคมสูงวัย
๔. สร้างความเข้มแข็งของสถาบันทางสังคม ทูทางวัฒนธรรมและความเข้มแข็ง

ของชุมชน

๕. พัฒนาการสื่อสารมวลชนให้เป็นกลไกในการสนับสนุนการพัฒนา

ยุทธศาสตร์ที่ ๕ ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

๑. จัดระบบอนุรักษ์ฟื้นฟูและป้องกันการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ
๒. วางระบบบริหารจัดการน้ำให้มีประสิทธิภาพทั้ง ๒๕ ลุ่มน้ำ เน้นการปรับ

ระบบการบริหารจัดการอุทกภัยอย่างบูรณาการ

๓. การพัฒนาและใช้พลังงานที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
๔. การพัฒนาเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศน์และเมืองที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
๕. การร่วมลดปัญหาโลกร้อนและปรับตัวให้พร้อมกับการเปลี่ยนแปลงสภาพ

ภูมิอากาศ

๖. การใช้เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์และนโยบายการคลังเพื่อสิ่งแวดล้อม

ยุทธศาสตร์ที่ ๖ ยุทธศาสตร์ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

๑. การปรับปรุงโครงสร้าง บทบาท ภารกิจของหน่วยงานภาครัฐ ให้มีขนาด

ที่เหมาะสม

๒. การวางระบบบริหารราชการแบบบูรณาการ
๓. การพัฒนาระบบบริหารจัดการกำลังคนและพัฒนาบุคลากรภาครัฐ
๔. การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ
๕. การปรับปรุงกฎหมายและระเบียบต่าง ๆ
๖. ให้ทันสมัย เป็นธรรมและเป็นสากล
๗. พัฒนาระบบการให้บริการประชาชนของหน่วยงานภาครัฐ
๘. ปรับปรุงการบริหารจัดการรายได้ของภาครัฐ

๖.๓ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒

ในช่วงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ ประเทศไทย จะยังคงประสบภาวะแวดล้อมและบริบทของการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่อาจก่อให้เกิดความเสี่ยง ทั้งจากภายในและภายนอกประเทศ เช่น กระแสการเปิดเศรษฐกิจเสรี ความท้าทายของเทคโนโลยี ใหม่ ๆ การเข้าสู่สังคมสูงวัย การเกิดภัยธรรมชาติที่รุนแรง ประกอบกับสถานการณ์ด้านต่าง ๆ ทั้งเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศในปัจจุบันที่ยังคงประสบปัญหา ในหลายด้าน เช่น ปัญหาผลิตภาพการผลิต ความสามารถในการแข่งขัน คุณภาพการศึกษา ความเหลื่อมล้ำทางสังคม เป็นต้น ทำให้การพัฒนาในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ จำเป็นต้องยึด กรอบแนวคิดและหลักการในการวางแผนที่สำคัญ ดังนี้ ๑. การน้อมนำและประยุกต์ใช้หลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง ๒. คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาอย่างมีส่วนร่วม ๓. การสนับสนุนและ ส่งเสริมแนวความคิดการปฏิรูปประเทศ และ ๔. การพัฒนาสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เพื่อให้สังคมอยู่ ร่วมกันอย่างมีความสุข

ประเทศไทยถูกกำหนดตำแหน่งทางยุทธศาสตร์ให้เป็นประเทศรายได้สูง ที่มีการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรม เป็นศูนย์กลางด้านการขนส่งและโลจิสติกส์ของภูมิภาค สู่อุตสาหกรรม บริการ เป็นแหล่งผลิตสินค้าเกษตรกรรมยั่งยืน แหล่งอุตสาหกรรม สร้างสรรค์และมีนวัตกรรมสูงที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ ประกอบด้วย ๑๐ ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ ๑ การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การสร้างความเป็นธรรม ลดความเหลื่อมล้ำในสังคม มุ่งเน้นการลดความเหลื่อมล้ำในทุกมิติเพื่อสร้าง ความปรองดองในสังคม ยุทธศาสตร์ที่ ๓ การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขัน ได้อย่างยั่งยืน ยุทธศาสตร์ที่ ๔ การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ยุทธศาสตร์ที่ ๕ การเสริมสร้างความมั่นคงแห่งชาติเพื่อการพัฒนาประเทศ สู่อุตสาหกรรม มั่งคั่ง และยั่งยืน ยุทธศาสตร์ที่ ๖ การบริหารจัดการในภาครัฐ การป้องกันการทุจริตประพฤติมิชอบและธรรมาภิบาล ในสังคมไทย ยุทธศาสตร์ที่ ๗ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์ ยุทธศาสตร์ที่ ๘ การพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัย และนวัตกรรม ยุทธศาสตร์ที่ ๙ การพัฒนาภาค เมือง และ พื้นที่เศรษฐกิจ และยุทธศาสตร์ที่ ๑๐ ความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อการพัฒนา

๗. แผนการพัฒนาพื้นที่เพื่อเสริมความมั่นคงของชาติ (พ.ศ.๒๕๖๑ - ๒๕๖๕)

๗.๑ กรอบแนวคิด การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่เพื่อเสริมความมั่นคง ของชาติ (พ.ศ.๒๕๖๑ - ๒๕๖๕) ยึดแนวพระราชดำริการพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคง **ปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง** และยุทธศาสตร์แนวทางดำเนินงาน “**เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา**” เป็นศาสตร์ พระราชาเป็นกรอบการดำเนินงาน รวมทั้งแนวทางการพัฒนาที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๖๕) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ โดยมีกรอบแนวคิดการดำเนินงาน ดังนี้

๗.๒ การปรับกระบวนการความคิด มุ่งเน้นให้คนมีมุมมองและจุดมุ่งหมายร่วมในการดำเนินงาน โดยมีแนวคิด ทศนคติที่เห็นประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก ตระหนักถึงความสมดุลมั่นคง ยั่งยืนของการพัฒนาทุกมิติ ทั้งการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม การเมือง การปกครอง และความมั่นคงของประเทศ

๗.๓ การดำเนินงานโดยยึดพื้นที่เป้าหมายเป็นหลัก โดยมีประชาชนเป็นศูนย์กลาง มุ่งเสริมสร้างความมั่นคงปลอดภัยให้พื้นที่เป้าหมายที่มีความเสี่ยงหรือมีเงื่อนไขที่จะนำไปสู่ปัญหา ความมั่นคง มีการประเมินและจัดลำดับความสำคัญของพื้นที่ มุ่งพัฒนาคนและพื้นที่ไปพร้อมกัน

๗.๔ การบูรณาการงานการพัฒนาและงานความมั่นคง ทั้งงานพัฒนาและงานความมั่นคงอย่างเป็นองค์รวมทุกมิติ ดำเนินการอย่างรวดเร็ว ต่อเนื่อง มีการบริหารจัดการ อย่างเป็นเอกภาพในทุกระดับ ให้ความสำคัญกับการพัฒนาเชิงรุกเตรียมความพร้อมป้องกันปัญหา ความมั่นคงต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้น และสามารถปรับตัวให้รอดพ้นวิกฤติความมั่นคงต่าง ๆ ได้

๗.๕ การมีส่วนร่วมตามแนวทางประชาธิปไตย ผนึกกำลังร่วมกันตามแนวทางพัฒนา ประชาธิปไตยในการป้องกันแก้ไขปัญหาความมั่นคงต่าง ๆ ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนทั้ง ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ชุมชนและประชาชน ในทุกระดับให้สอดคล้องกับสถานการณ์ และปัญหาความมั่นคงอย่างเป็นรูปธรรม

๘. วิสัยทัศน์

“คน ชุมชน และพื้นที่เป้าหมายมีการพัฒนา มีจิตสำนึก ความมั่นคงมีภูมิคุ้มกัน สามัคคี ประองคอง สามารถพัฒนาร่วมกับประเทศรอบบ้านเพื่อความมั่นคง ปลอดภัย และประโยชน์สุข ของประชาชน”

๙. วัตถุประสงค์

๙.๑ เพื่อน้อมนำศาสตร์พระราชาและแนวพระราชดำริเป็นแนวทางในการพัฒนา พื้นที่เพื่อเสริมความมั่นคง

๙.๒ เพื่อพัฒนาคนและคุณภาพชีวิตของคน ชุมชน และพื้นที่เป้าหมายให้มี โครงสร้างประชากรที่เหมาะสม มีความเข้มแข็ง มั่นคง ปลอดภัย มีจิตสำนึกด้านความมั่นคง ฟังตนเองได้ รวมทั้งมีภูมิคุ้มกันในการดำรงชีวิตพร้อมเผชิญปัญหา ภัยคุกคาม และการเปลี่ยนแปลง

๙.๓ เพื่อเสริมสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคงและด้านการพัฒนากับประเทศ รอบบ้านพร้อมทั้งจัดระบบป้องกันเพื่อจัดระเบียบพื้นที่ชายแดน

๙.๔ เพื่อขยายผลองค์ความรู้ด้านการพัฒนาพื้นที่เพื่อเสริมความมั่นคง การจัดการ โดยสันติวิธีไปพร้อมกับการนำนวัตกรรมมาใช้ที่เหมาะสม สอดคล้องกับวัฒนธรรมและภูมิปัญญา ท้องถิ่น

๙.๕ เพื่อเสริมสร้างฐานความมั่นคงของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รักษาความสมดุลของระบบนิเวศน์ รองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

๙.๖ เพื่อให้การบริหารจัดการยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่เพื่อเสริมความมั่นคงของชาติ มีการบูรณาการให้เกิดเอกภาพและประสิทธิภาพในทุกระดับ

๑๐. พื้นที่เป้าหมาย

๑๐.๑ พื้นที่เป้าหมายการพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงของชาติ คือ พื้นที่ที่มีปัญหาความมั่นคงหรือพื้นที่ที่มีเงื่อนไขของปัญหาความมั่นคง หรือพื้นที่ที่อาจก่อให้เกิดปัญหาทางความมั่นคง โดยมีขอบเขตพื้นที่ทุกจังหวัดและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ (กรุงเทพมหานครและเมืองพัทยา) ครอบคลุมพื้นที่จังหวัดชั้นใน จังหวัดชายแดน และจังหวัดชายทะเลและเกาะแก่ง

๑๐.๒ หลักเกณฑ์การจำแนกและจัดลำดับความสำคัญพื้นที่เป้าหมาย ให้มีการจำแนกพื้นที่เป้าหมายเพื่อดำเนินการตามยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่เพื่อเสริมความมั่นคงของชาติ ออกเป็น ๑. พื้นที่เป้าหมายที่จังหวัดประกาศ ๒. พื้นที่โครงการพัฒนาเพื่อความมั่นคงเฉพาะพื้นที่ และ ๓. พื้นที่เป้าหมายอื่น ๆ

๑๐.๓ เป้าหมายการดำเนินงานในภาพรวม

การพัฒนาพื้นที่เพื่อเสริมความมั่นคงของชาติเป็นการดำเนินงานในเชิงพื้นที่ประสานเชื่อมโยงกับการดำเนินงานระดับกระทรวง/กรม มุ่งป้องกันและแก้ไขปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์ปัญหา ภัยคุกคาม สภาพพื้นที่ และบริบทความมั่นคงเฉพาะพื้นที่ จึงกำหนดเป้าหมายดำเนินงานในภาพรวม ดังนี้

๑๐.๓.๑ พื้นที่พัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงได้น้อมนำศาสตร์พระราชา และแนวพระราชดำริมาเป็นแนวทางในการพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคง ขยายผลโครงการพระราชดำริสู่ประชาชนในพื้นที่เป้าหมายเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิต สืบสานเรียนรู้และขยายผลศาสตร์พระราชาและหลักการทรงงานสู่กลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ พร้อมไปกับสร้างแหล่ง/ศูนย์เรียนรู้ในลักษณะพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติที่มีชีวิตตามภูมิสังคม

๑๐.๓.๒ คน ชุมชนในพื้นที่เป้าหมายมีจิตสำนึกด้านความมั่นคง ได้รับการพัฒนาความเป็นอยู่ให้พออยู่พอกิน มีโอกาสในการเข้าถึงบริการพื้นฐานและองค์ความรู้ต่าง ๆ ในการดำรงชีวิต พึ่งตนเองได้ และมีภูมิคุ้มกัน มีการจัดระเบียบและพัฒนาโดยการมีส่วนร่วมตามแนวทางประชารัฐ

๑๐.๓.๓ พื้นที่ชายแดน ชายฝั่งทะเล เกาะแก่ง และพื้นที่สูง มีการจัดระบบการป้องกันและพัฒนาเพื่อจัดระเบียบ ดังนี้

๑๐.๓.๓.๑ พื้นที่ชายแดน ที่มีเงื่อนไขหรือแนวโน้มปัญหา ความมั่นคงได้รับการจัดระเบียบในลักษณะการพัฒนาเพื่อความมั่นคงเฉพาะพื้นที่ มีการดำเนินงาน ตามแนวพระราชดำริในการเสริมสร้างความมั่นคงตามแนวชายแดน จัดระบบและระเบียบประชากร และชุมชน เสริมสร้างระบบป้องกันตนเองและพัฒนาประสิทธิภาพระบบการสัญจรข้ามแดน และเร่งรัดการพัฒนาหมู่บ้านเป้าหมาย โดยใช้การบูรณาการจากทุกภาคส่วน

๑๐.๓.๓.๒ พื้นที่ชายฝั่งทะเลและเกาะแก่ง มีการจัดระเบียบพื้นที่ เพื่อคุ้มครอง ป้องกัน และรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล โดยใช้การบูรณาการจากทุกภาคส่วน ระบบ กลไกการช่วยเหลือบรรเทาสาธารณภัยในทะเล และการสัญจรข้ามแดนมีการพัฒนา ที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทุกภาคส่วนมีความรู้ความเข้าใจและตระหนักในการใช้ประโยชน์ทางทะเล เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

๑๐.๓.๓.๓ พื้นที่สูง มีการจัดระเบียบ พัฒนาคน ชุมชนบนพื้นที่สูง ตามแนวพระราชดำริ บุคคลบนพื้นที่สูงได้รับการสำรวจ ตรวจสอบ และพิจารณาให้สัญชาติไทย เร็วยิ่งขึ้น เกิดความรู้ ความเข้าใจ มีความรักและหวงแหนแผ่นดินไทย รวมทั้งมีการจัดระเบียบ การจัดตั้งถิ่นฐาน เพื่อให้คนบนที่สูงได้รับการพัฒนาความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

๑. หน่วยงานของรัฐและทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องมีองค์ ความรู้และความเข้าใจด้านการพัฒนาพื้นที่เพื่อเสริมความมั่นคง สามารถนำนวัตกรรมมาใช้ อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งสามารถใช้แนวทางสันติวิธี กระบวนการยุติธรรมชุมชน มาจัดการความขัดแย้ง สนับสนุนการดำเนินงานเพื่อเสริมความมั่นคง การป้องกัน และแก้ไขปัญหาที่กระทบต่อความมั่นคง

๒. คน ชุมชนในพื้นที่เป้าหมายมีการอนุรักษ์ทรัพยากร ธรรมชาติตามแนวพระราชดำริ มีการจัดตั้งถิ่นฐานตามแนวทางการอยู่ร่วมกันของคนและป่า มีการใช้ ประโยชน์ที่ดิน พร้อมไปกับการป้องกันแก้ไขปัญหาทรัพยากรดินเสื่อมโทรม และกำหนดเขตพื้นที่ อนุรักษ์อย่างชัดเจน รวมทั้งมีการป้องกันรักษาการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล

๓. จังหวัดชายแดนไทยกับจังหวัดชายแดนประเทศ รอบบ้าน ทั้งในระดับชุมชน ท้องถิ่น มีความสัมพันธ์และความร่วมมือที่เข้มแข็ง ทุกภาคส่วนเข้ามา มีส่วนร่วม มีบทบาท และบูรณาการการทำงานร่วมกันในการส่งเสริม ประสานความร่วมมือ และสร้าง ความสัมพันธ์กับประเทศรอบบ้านบนพื้นฐานของกระบวนการเป็นพลเมืองโลก

๑๐.๓.๓.๔ การบริหารจัดการดำเนินงานพัฒนาพื้นที่เพื่อเสริม ความมั่นคงของชาติมีเอกภาพและประสิทธิภาพ บุคลากรในพื้นที่การพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคง เกิดความรู้ ความเข้าใจที่ชัดเจนในยุทธศาสตร์และแผนที่เกี่ยวข้อง มีทักษะการบริหาร การวางแผน

การแลกเปลี่ยนข้อมูล และมีตัวชี้วัดร่วมที่ชัดเจนในการดำเนินงานทุกระดับ เกิดการบูรณาการและพัฒนาในพื้นที่เป้าหมายได้อย่างแท้จริง

ภาพรวมแผนการพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงในพื้นที่เขตกองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรี และตราด (พ.ศ.๒๕๖๑ - ๒๕๖๕) ให้ความสำคัญกับ “การเสริมสร้างความมั่นคงแบบองค์รวมที่ครอบคลุมมิติด้านเศรษฐกิจ สังคมจิตวิทยา การป้องกันประเทศ” และ “การบริหารจัดการที่เป็นเอกภาพ” โดยมุ่งเน้นการมีภูมิคุ้มกัน การป้องกัน การลดเงื่อนไขของปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคง และการพัฒนาพื้นที่เป้าหมายด้วยการใช้กระบวนการพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคมจิตวิทยา และการป้องกันประเทศ เข้ามาดำเนินงานร่วมกัน ทั้งในระดับกระทรวง/กรม ระดับจังหวัด และ ระดับท้องถิ่น

๑. วิสัยทัศน์ “คน ชุมชน และพื้นที่เป้าหมายเพื่อความมั่นคง ในความรับผิดชอบของกองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงพร้อมเผชิญภัยคุกคาม คนมีจิตสำนึกความมั่นคง มีความสามัคคี พออยู่พอกิน พึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน ชุมชนมั่นคงปลอดภัย พื้นที่เป้าหมายมีความมั่นคง นำมาสู่ประโยชน์สุข”

๒. วัตถุประสงค์

๒.๑ เพื่อน้อมนำศาสตร์พระราชาและแนวพระราชดำริมาเป็นแนวทางในการพัฒนาพื้นที่เพื่อเสริมความมั่นคง

๒.๒ เพื่อพัฒนาคนและคุณภาพชีวิตของคน ชุมชน และพื้นที่เป้าหมาย มีความเข้มแข็ง มั่นคง ปลอดภัย มีจิตสำนึกด้านความมั่นคง พึ่งตนเองได้ รวมทั้งมีภูมิคุ้มกันในการดำรงชีวิต พร้อมเผชิญปัญหา ภัยคุกคาม และการเปลี่ยนแปลง

๒.๓ เพื่อเสริมสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคงและด้านการพัฒนากับประเทศเพื่อนบ้าน พร้อมจัดระบบป้องกันเพื่อจัดระเบียบพื้นที่ชายแดน

๒.๔ เพื่อขยายผลองค์ความรู้ด้านการพัฒนาพื้นที่เพื่อเสริมความมั่นคง การจัดการโดยสันติวิธีไปพร้อมกับการนำนวัตกรรมมาใช้ที่เหมาะสม สอดคล้องกับวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น

๒.๕ เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รักษาความสมดุลของระบบนิเวศน์ รองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

๒.๖ เพื่อให้การบริหารจัดการยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่เพื่อเสริมความมั่นคงของชาติมีการบูรณาการให้เกิดเอกภาพและประสิทธิภาพในทุกระดับ

๓. พื้นที่เป้าหมาย

๓.๑ การจำแนกประเภทของพื้นที่เป้าหมาย แบ่งออกเป็น ๓ ประเภท ได้แก่

๑. พื้นที่เป้าหมายการพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคง ในพื้นที่เขตกองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรี

และตราด ที่จังหวัดประกาศ ๒. พื้นที่โครงการพัฒนาเพื่อความมั่นคงเฉพาะพื้นที่ (โครงการ พมพ.)
 ๓. พื้นที่เป้าหมายอื่น ๆ

๓.๑.๑ พื้นที่เป้าหมายที่จังหวัดประกาศ เป็นพื้นที่ ที่คณะอนุกรรมการจัดทำแผนงานด้านความมั่นคงจังหวัด ร่วมกับกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในจังหวัดและหน่วยงานด้านความมั่นคงในพื้นที่ ผู้แทนภาคประชาชน และภาคเอกชน เป็นผู้จัดทำ ด้วยการรวบรวมภัยคุกคามในพื้นที่ แล้วจัดเป็นลำดับความสำคัญเร่งด่วนในการพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคง จากนั้นจึงออกเป็น “ประกาศจังหวัด” แจกให้หน่วยงานภาครัฐในระดับจังหวัดและภูมิภาคได้รับทราบเพื่อนำไปจัดทำแผนและคำของบประมาณประจำปี รวมทั้งเผยแพร่ข้อมูลให้ กลุ่ม/องค์กรทั้งภาคประชาชนและภาคธุรกิจเอกชนในพื้นที่ได้รับทราบเพื่อประกอบการพิจารณาให้การสนับสนุนการดำเนินงานในเชิงบูรณาการแผนงานของหน่วยงานภาครัฐ

๓.๑.๒ พื้นที่โครงการพัฒนาเพื่อความมั่นคงเฉพาะพื้นที่ (พื้นที่โครงการ พมพ.) เป็นพื้นที่ที่วิเคราะห์และจัดลำดับความสำคัญเป็นลำดับแรก ว่ามีความเสี่ยง ต้องเร่งแก้ปัญหา เพราะหากไม่ดำเนินการแก้ไขจะเกิดผลกระทบต่อความมั่นคงสูง โดยใช้กลไกคณะกรรมการพัฒนาเพื่อความมั่นคงในระดับพื้นที่ร่วมกับจังหวัด กอ.รมน.จังหวัด กอ.รมน.ภาค และกองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด นำเสนอผ่านตามขั้นตอนระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงของชาติ พ.ศ.๒๕๕๘

๓.๑.๓ พื้นที่เป้าหมายอื่น ที่มีการนำเสนอผ่านกลไกตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงของชาติ พ.ศ.๒๕๕๘ ซึ่งคณะกรรมการนโยบายและอำนวยการพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงของชาติ (นพข.) และสภาความมั่นคงแห่งชาติหรือคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบในการดำเนินการ

๓.๒ การจัดลำดับความสำคัญพื้นที่เป้าหมายฯ กระทำเพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหา (การพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคง) ได้ตรงกับเงื่อนไข (สาเหตุ) ที่จะทำให้ปัญหาหมดไปอย่างทันทั่วทั้งตรงกับพื้นที่ (คน ชุมชน และทรัพยากร) ที่ได้รับผลกระทบ ณ เวลาที่เหมาะสม ใช้เกณฑ์ระดับความรุนแรงของสถานการณ์และระดับผลกระทบต่อความมั่นคงในพื้นที่ เป็นตัวกำหนดพื้นที่เป้าหมาย ที่สำคัญที่สุดที่ต้องได้รับการแก้ไขปัญหา ก่อนให้จัดลำดับความเร่งด่วน เป็นความสำคัญเร่งด่วนลำดับแรก

๓.๒.๑ ลำดับความสำคัญเร่งด่วนลำดับแรก ให้กับพื้นที่ที่มีระดับความรุนแรงของสถานการณ์สูงสุด หรือเป็นพื้นที่ที่เป็นต้นเหตุของปัญหา ซึ่งถ้าได้รับการแก้ไขแล้วจะสามารถหยุดยั้งปัญหาได้ในวงกว้าง

๓.๒.๒ ลำดับความสำคัญเร่งด่วนลำดับรอง ให้กับพื้นที่ที่มีระดับความรุนแรงของสถานการณ์รองลงมาจากลำดับแรก

๓.๓ การแจ้งความสำคัญของพื้นที่เป้าหมายฯ จังหวัดต้องออกเป็น “ประกาศจังหวัด” เพื่อกำหนดพื้นที่เป้าหมายฯ และจัดลำดับความสำคัญ วัตถุประสงค์เพื่อระดมทรัพยากรของจังหวัดเข้าแก้ไขปัญหาในพื้นที่เป้าหมายฯ จากนั้นต้องแจ้งให้หน่วยงานภาครัฐระดับจังหวัดและภูมิภาคได้รับทราบล่วงหน้า ก่อนการจัดทำแผนและค่าของงบประมาณประจำปี รวมทั้งเผยแพร่ข้อมูลให้ กลุ่ม/องค์กรภาคประชาชนและภาคธุรกิจในพื้นที่ได้รับทราบ เพื่อประกอบการพิจารณาให้การสนับสนุนการดำเนินงาน ในเชิงบูรณาการแผนงานของภาครัฐ หลังจากนั้นจังหวัดต้องรายงานให้กระทรวงมหาดไทยและกองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด ทราบด้วย

๓.๔ พื้นที่ในเขตรับผิดชอบของกองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด แบ่งได้ ๓ กลุ่ม ดังนี้

๓.๔.๑ พื้นที่อำเภอชายแดน ประกอบด้วย ๕ อำเภอ ได้แก่ อำเภอสอยดาว อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี และอำเภอบ่อไร่ อำเภอเมืองตราด อำเภอลองใหญ่ จังหวัดตราด

๓.๔.๒ พื้นที่อำเภอชายฝั่งทะเลและเกาะแก่งต่าง ๆ ประกอบด้วย ๗ อำเภอ ได้แก่ อำเภอนายายอาม อำเภอท่าใหม่ อำเภอขลุง อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี และอำเภอแหลมงอบ อำเภอเกาะช้าง อำเภอเกาะกูด จังหวัดตราด

๓.๔.๓ พื้นที่อำเภอชั้นใน ประกอบด้วย ๕ อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองจันทบุรี อำเภอแก่งหางแมว อำเภอเขาคิชฌกูฏ อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี และ อำเภอเขาสมิง จังหวัดตราด

๔. ระยะเวลาดำเนินการ เพื่อให้การดำเนินงานของแผนการพัฒนาพื้นที่เพื่อเสริมความมั่นคงของชาติ ในระดับพื้นที่ในเขตกองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด เกิดความต่อเนื่องสามารถพัฒนาพื้นที่เป้าหมายฯ สำคัญลำดับแรก ลำดับรอง ได้อย่างเป็นรูปธรรม จึงกำหนดระยะเวลาดำเนินการไว้ ๕ ปี (พ.ศ.๒๕๖๑ – พ.ศ.๒๕๖๕)

๕. เป้าหมายการดำเนินงาน

การพัฒนาพื้นที่เพื่อเสริมความมั่นคงของชาติ ในระดับพื้นที่ในเขตกองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด เป็นการดำเนินงานในเชิงพื้นที่ประสานเชื่อมโยงกับการดำเนินงานระดับกระทรวง/กรม มุ่งป้องกันและแก้ไขปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์ปัญหา ภัยคุกคาม สภาพพื้นที่ และบริบทความมั่นคงเฉพาะพื้นที่ จึงกำหนดเป้าหมายดำเนินงาน ดังนี้

๕.๑ เป้าหมายดำเนินงานในภาพรวม การพัฒนาพื้นที่เพื่อเสริมความมั่นคงของชาติ ในระดับพื้นที่ในเขตกองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด เป็นการดำเนินงานในเชิงพื้นที่ (Area Base) ที่ประสานเชื่อมโยงกับการดำเนินงานระดับกระทรวง/กรม (Function Base) องค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่น ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริในพื้นที่ ภาคเอกชน ที่มุ่งป้องกันและแก้ไขปัญหที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัญหาและ ภัยคุกคาม และสอดคล้องกับสภาพพื้นที่ตามบริบทของความมั่นคงเฉพาะพื้นที่ ดังนั้นจึงกำหนด เป้าหมายดำเนินงานในภาพรวม ดังนี้

๕.๑.๑ พื้นที่พัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงได้น้อมนำศาสตร์พระราชาราชและ แนวพระราชดำริมาเป็นแนวทางในการพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคง ขยายผลโครงการพระราชดำริ สู่ประชาชนในพื้นที่เป้าหมายเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิต สืบสานเรียนรู้และขยายผลศาสตร์ พระราชาและหลักการทรงงานสู่กลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ พร้อมไปกับสร้างแหล่ง/ศูนย์เรียนรู้ในลักษณะ พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติที่มีชีวิตตามภูมิสังคม

๕.๑.๒ คน ชุมชนในพื้นที่เป้าหมายมีจิตสำนึกด้านความมั่นคง ได้รับการพัฒนาความเป็นอยู่ให้พออยู่พอกิน มีโอกาสในการเข้าถึงบริการพื้นฐานและองค์ความรู้ต่าง ๆ ในการดำรงชีวิต พึ่งตนเองได้ และมีภูมิคุ้มกัน มีการจัดระเบียบและพัฒนาโดยการมีส่วนร่วม ตามแนวทางประชารัฐ

๕.๑.๓ หน่วยงานของรัฐและทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องมีองค์ความรู้และความเข้าใจ ด้านการพัฒนาพื้นที่เพื่อเสริมความมั่นคง สามารถนำนวัตกรรมมาใช้อย่างเหมาะสมสอดคล้อง กับวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งสามารถใช้แนวทางสันติวิธี กระบวนการยุติธรรมชุมชน มาจัดการความขัดแย้ง สนับสนุนการดำเนินงานเพื่อเสริมความมั่นคง การป้องกันและแก้ไขปัญหา ที่กระทบต่อความมั่นคง

๕.๑.๔ คน ชุมชนในพื้นที่เป้าหมายมีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติตามแนว พระราชดำริ มีการจัดตั้งถิ่นฐานตามแนวทางการอยู่ร่วมกันของคนและป่า มีการใช้ประโยชน์ที่ดิน พร้อมไปกับการป้องกันแก้ไขปัญหาทรพยากรดินเสื่อมโทรม และกำหนดเขตพื้นที่อนุรักษ์อย่างชัดเจน รวมทั้งมีการป้องกันรักษาการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล

๕.๑.๕ การบริหารจัดการ มีเอกภาพและประสิทธิภาพ บุคลากรในพื้นที่การ พัฒนาเกิดความรู้ความเข้าใจที่ชัดเจนในยุทธศาสตร์และแผนที่เกี่ยวข้อง มีทักษะการบริหารการ วางแผน การแลกเปลี่ยนข้อมูล และมีตัวชี้วัดร่วมที่ชัดเจนในการดำเนินงานทุกระดับ เกิดการบูรณาการ และพัฒนาในพื้นที่เป้าหมายได้อย่างแท้จริง

๕.๒ เป้าหมายการพัฒนาจำแนกตามลักษณะพื้นที่ระดับตำบลในอำเภอชายแดน และอำเภอชายฝั่งทะเล

๕.๒.๑ พื้นที่ชายแดน ชายฝั่งทะเล เกาะแก่ง มีการจัดระบบการป้องกันและ พัฒนาเพื่อจัดระเบียบ ดังนี้

๕.๒.๑.๑ พื้นที่อำเภอชายแดน ที่มีเงื่อนไขหรือแนวโน้มปัญหาความมั่นคงได้รับการจัดระเบียบในลักษณะการพัฒนาเพื่อความมั่นคงเฉพาะพื้นที่ มีการดำเนินงานตามแนวพระราชดำริในการเสริมสร้างความมั่นคงตามแนวชายแดน จัดระบบและระเบียบประชากรและชุมชน เสริมสร้างระบบป้องกันตนเองและพัฒนาประสิทธิภาพระบบการสัญจรข้ามแดน และเร่งรัดการพัฒนาหมู่บ้านเป้าหมาย โดยใช้การบูรณาการจากทุกภาคส่วน

๕.๒.๑.๒ พื้นที่อำเภอชายฝั่งทะเลและเกาะแก่ง มีการจัดระเบียบพื้นที่เพื่อคุ้มครอง ป้องกัน และรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล โดยใช้การบูรณาการจากทุกภาคส่วน ระบบ กลไกการช่วยเหลือบรรเทาสาธารณภัยในทะเล และการสัญจรข้ามแดนมีการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทุกภาคส่วนมีความรู้ความเข้าใจและตระหนักในการใช้ประโยชน์ทางทะเลเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

๕.๒.๑.๓ อำเภอที่มีชายแดนทางบกติดกับชุมชนของประเทศกัมพูชา มีความสัมพันธ์และความร่วมมือที่เข้มแข็ง ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วม มีบทบาท และบูรณาการการทำงานร่วมกันในการส่งเสริม ประสานความร่วมมือ และสร้างความสัมพันธ์กับประเทศกัมพูชา บนพื้นฐานของกระบวนการความคิดในฐานะการเป็นพลเมืองร่วมในภูมิภาคอาเซียน

๕.๒.๑.๔ หมู่บ้านหรือตำบล เป้าหมายได้รับการจัดระบบป้องกันเพื่อจัดระเบียบพื้นที่ชายแดนและชายฝั่งทะเล เกาะแก่ง และมีทิศทางการพัฒนาให้เหมาะสมกับศักยภาพและโอกาส เพื่อเป็นพื้นที่ต้นแบบที่มีความพร้อมดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคงที่เกิดขึ้น และมีระบบประสานเครือข่ายในพื้นที่ต้นแบบให้สามารถสนับสนุนภาครัฐในการรักษาความมั่นคงของประเทศ

๕.๒.๑.๕ เสริมสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานส่วนท้องถิ่นระหว่างไทยกับประเทศกัมพูชาในลักษณะความร่วมมือเชิงบูรณาการมุ่งเน้นทางด้านเศรษฐกิจความมั่นคงตามแนวชายแดน การแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น

๕.๒.๑.๖ พื้นที่เป้าหมายมีระบบการแจ้งเตือนภัย เฝ้าระวังสถานการณ์ระบบรายงานสถานการณ์ ที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคง และสามารถแจ้งเตือนกับหน่วยงานภาครัฐและชุมชนได้ทันสถานการณ์

๕.๒.๑.๗ หน่วยงานของรัฐและองค์กรที่เกี่ยวข้อง ให้ความสำคัญกับการนำมิติด้านวัฒนธรรมและภูมิปัญญาชุมชนหรือท้องถิ่น ตลอดจนกระบวนการจัดการความขัดแย้งโดยสันติวิธีมาใช้สนับสนุนการดำเนินงานเพื่อเสริมความมั่นคงและการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่กระทบต่อความมั่นคงตามแนวทางการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่เพื่อเสริมความมั่นคงของชาติ (พ.ศ.๒๕๖๑ - ๒๕๖๕)

๕.๒.๒ อำเภอชายแดน

๕.๒.๒.๑ หมู่บ้านเสี่ยงภัยตามแนวชายแดน ได้รับการพัฒนาเป็นหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง (อพป.) หรือได้รับการจัดตั้งเป็นกองร้อยกำลังประชาชนตำบลชายแดน และได้รับการพัฒนาระบบป้องกันชายแดนให้สามารถแจ้งเตือนสถานการณ์ ปัญหา และผลกระทบต่อความมั่นคงได้ล่วงหน้าและต่อเนื่อง รวมทั้งพัฒนาเป็นเครือข่ายหมู่บ้านชายแดนที่มีความพร้อมในการเฝ้าตรวจลาดตระเวน สกัดกั้น ในพื้นที่เป้าหมายร่วมกับหน่วยงานรัฐ

๕.๒.๒.๒ หน่วยงานภาครัฐกับหมู่บ้าน ชุมชนและองค์กรภาคประชาชนในพื้นที่ชายแดนมีระบบบูรณาการงานด้านการข่าว การสื่อสาร การแจ้งเตือน เพื่อเฝ้าระวังปัญหาในพื้นที่ระดับภาคและจังหวัดชายแดน

๕.๒.๒.๓ ชุมชนท้องถิ่นของไทยกับประเทศกัมพูชามีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน และได้รับการส่งเสริมให้มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันมากยิ่งขึ้น ในระดับที่สามารถป้องกันและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๕.๒.๒.๔ ช่องทางผ่านเข้าออกแดนระหว่างไทย-กัมพูชา ได้รับการเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการเฝ้าตรวจ เพื่อป้องกันปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงโดยเฉพาะปัญหาภัยความมั่นคงรูปแบบใหม่ และสนับสนุนการพัฒนาการค้าชายแดน

๕.๒.๒.๕ ปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคง ทั้งปัญหาภัยคุกคามความมั่นคงรูปแบบเก่า และปัญหาภัยคุกคามความมั่นคงรูปแบบใหม่ ได้รับการป้องกันและแก้ไขอย่างต่อเนื่อง และจริงจัง เป็นไปตามลำดับความสำคัญของพื้นที่เป้าหมายที่กำหนดขึ้น

๕.๒.๓ อำเภอยายิ่งทะเลและเกาะแก่งต่าง ๆ

๕.๒.๓.๑ พื้นที่ชายฝั่งทะเลและเกาะแก่งต่าง ๆ มีเครือข่ายประสานผู้นำหมู่บ้าน ชุมชน ผู้นำท้องถิ่น และผู้นำองค์กรชุมชนที่มีความพร้อมเผชิญปัญหาความมั่นคง

๕.๒.๓.๒ ชุมชนและองค์กรภาคประชาชนในพื้นที่มีระบบบูรณาการงานด้านการข่าว การแจ้งเตือน และแลกเปลี่ยนข่าวสารเพื่อความมั่นคงทางทะเลร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ

๕.๒.๓.๓ ชุมชนท้องถิ่นของไทยกับประเทศกัมพูชามีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน และได้รับการส่งเสริมให้มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันมากยิ่งขึ้น ในระดับที่สามารถป้องกัน และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๕.๒.๓.๔ หน่วยงานพื้นที่ระดับภาคหรือจังหวัดมีฐานข้อมูลเรือและการจัดระเบียบการเข้า – ออกทางทะเล และจัดตั้งศูนย์ข้อมูลข่าวสารเพื่อความมั่นคงทางทะเล

๕.๒.๓.๕ พื้นที่มีระบบป้องกัน การแจ้งเตือน และระบบตรวจการณ์ในทะเลและการเฝ้าตรวจชายฝั่งในลักษณะเครือข่ายด้วยการพัฒนาระบบการแลกเปลี่ยนข้อมูล

ข่าวสารทางทะเลเพื่อรับรู้เท่าทันสถานการณ์ทางทะเล รวมทั้งแสวงประโยชน์จากระบบ หรือ เครือข่ายของหน่วยงานที่มีอยู่ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคง

๖. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

๖.๑ คน และชุมชน ในพื้นที่จังหวัดจันทบุรีและจังหวัดตราด ได้รับการเสริมสร้าง และพัฒนาศักยภาพให้มีจิตสำนึกด้านความมั่นคง มีภูมิคุ้มกันพร้อมเผชิญกับภัยคุกคามและปัญหา ด้านความมั่นคง เป็นหลักประกันความอยู่รอดรวมทั้งเป็นพื้นฐานการขยายขอบเขตกิจกรรมการ เตรียมพร้อมของคน ชุมชน พื้นที่และทรัพยากร ที่สามารถดำเนินการได้อย่างเป็นรูปธรรม ตามระบบ มาตรฐานความปลอดภัยขั้นต่ำ (Safety Standard) ในลักษณะพึ่งพาตนเองเป็นหลัก

๖.๒ คน และชุมชน ในพื้นที่ตำบลและหมู่บ้านชายแดนไทย-กัมพูชา ในเขตพื้นที่ กองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด มีคุณภาพชีวิตที่ดีตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง มีจิตสำนึกในความเป็นไทย เทิดทูนสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ตลอดจนฉันทน์ กำลัง จนสามารถเป็นกำลังประชาชนให้กับกำลังป้องกันชายแดนในพื้นที่ ตามระบบป้องกันของ การจัดระเบียบพื้นที่ชายแดน และให้การสนับสนุนการพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคง

๖.๓ ความร่วมมือขององค์กรภาครัฐและเอกชนในระดับท้องถิ่นรวมถึงประชาชน ของไทยและประเทศกัมพูชาตามแนวชายแดนในพื้นที่รับผิดชอบของกองบัญชาการป้องกันชายแดน จันทบุรีและตราด มีความผูกพันแน่นแฟ้นบูรณาการทำงานและมีความยั่งยืน

๖.๔ สามารถนำวัฒนธรรม ภูมิปัญญาชุมชน การจัดการโดยสันติวิธี มาเป็นกลยุทธ์ สร้างการสนับสนุนงานความมั่นคงในพื้นที่กองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด ทำให้เกิด ความมั่นคงได้อย่างเป็นรูปธรรม

๖.๕ หน่วยงานภาครัฐในพื้นที่จังหวัดจันทบุรีและจังหวัดตราด มีระบบฐานข้อมูล ที่จำเป็นร่วมกันเพื่อการบูรณาการและการใช้ประโยชน์จากข้อมูลร่วมกัน

๖.๖ สามารถพัฒนาระบบฐานข้อมูลและองค์ความรู้ด้านความมั่นคงในพื้นที่ กองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด ได้อย่างเป็นรูปธรรม

หลักการทรงงานและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาท สมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร

การทรงงานในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร มีจุดมุ่งหมายและเป้าหมาย คือ การพัฒนาคนให้พออยู่พอกินและพึ่งตนเองได้ โดยทรงยึดหลักการ ดำเนินงานบนทางสายกลางเป็นขั้นเป็นตอนบนพื้นฐานของความสมดุลพอดีในทุกภาคส่วน มีความ

สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมตามวิถีแห่งธรรมชาติด้วยมรรควิธีที่เรียบง่าย และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง โดยมีหลักการทรงงานที่ใช้เป็นกรอบในการดำเนินงานในศูนย์ศึกษา ได้แก่ **ระเบิดจากข้างใน** คือการมุ่งพัฒนาเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้คนและครอบครัวในชุมชนที่เข้าไปพัฒนาให้มีสภาพพร้อมที่จะรับการพัฒนาเสียก่อน แล้วจึงค่อยออกมาสู่สังคมภายนอก มิใช่การนำเอาความเจริญจากสังคมภายนอกเข้าไปหาชุมชนและหมู่บ้านซึ่งหลายชุมชนยังไม่ทันได้มีโอกาสเตรียมตัว จึงไม่สามารถปรับตัวได้ทันกับกระแสการเปลี่ยนแปลงและนำไปสู่ความล่มสลายได้ **การแก้ปัญหาที่จุดเล็ก** โดยทรงมองปัญหาในภาพรวมก่อนเสมอ แต่การแก้ปัญหาของพระองค์จะเริ่มจากจุดเล็ก ๆ คือ การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าที่คนมักจะไม่มองข้าม **การทำตามลำดับขั้น** ในการทรงงานพระองค์จะทรงเริ่มต้นจากสิ่งที่จำเป็นของประชาชนที่สุดก่อน ได้แก่ ด้านสาธารณสุข เมื่อมีร่างกายสมบูรณ์แข็งแรงแล้วสามารถทำประโยชน์ด้านอื่น ๆ ต่อไปได้ จากนั้นจะเป็นเรื่องสาธารณสุขปโภคขั้นพื้นฐานและสิ่งจำเป็นในการประกอบอาชีพ เช่น แหล่งน้ำ ถนน เพื่อการเกษตร การอุปโภคบริโภค ที่เอื้อประโยชน์ต่อประชาชนโดยไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติ รวมถึงการให้ความรู้ทางวิชาการและเทคโนโลยีที่เรียบง่าย เน้นการปรับใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ประชาชนสามารถนำไปปฏิบัติได้และเกิดประโยชน์สูงสุด **การเน้นองค์รวม** ทรงมองสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดอย่างเป็นระบบครบวงจร มองทุกสิ่งเป็นพลวัตที่ทุกมิติเชื่อมต่อกัน ในการที่จะพระราชทานพระราชดำริเกี่ยวกับโครงการหนึ่งนั้น จะทรงมองเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นและแนวทางแก้ไขอย่างเชื่อมโยง **การศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ** ทรงศึกษาข้อมูลรายละเอียดอย่างเป็นระบบจากข้อมูลพื้นฐานในเบื้องต้นจากเอกสารต่าง ๆ แผนที่ การสอบถามจากเจ้าหน้าที่ นักวิชาการ และราษฎรในพื้นที่ เพื่อให้ได้รายละเอียดที่ถูกต้อง เพื่อที่จะพระราชทานความช่วยเหลือได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว และสอดคล้องกับสภาพภูมิศาสตร์สังคม

การมีส่วนร่วม พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ทรงเป็นนักประชาธิปไตย ทรงเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายทั้งสาธารณชน ประชาชน หรือเจ้าหน้าที่ทุกระดับได้เข้ามาร่วมแสดงความคิดเห็นและร่วมกันทำงานโครงการพระราชดำริ โดยคำนึงถึงความคิดเห็นของประชาชนหรือความต้องการของสาธารณชนด้วย ทรงนำประชาพิจารณ์มาใช้ในการบริหารจัดการดำเนินงาน ซึ่งเป็นวิธีที่เรียบง่ายตรงไปตรงมา **การสร้างประโยชน์ส่วนรวม** ในการพัฒนาและช่วยเหลือพสกนิกรนั้นทรงระลึกถึงประโยชน์ของส่วนรวมเป็นสำคัญในการพัฒนาช่วยเหลือราษฎร ทรงใช้หลัก**ความประหยัด เรียบง่าย ทำให้ง่าย** ในการดำเนินงาน สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นที่ราษฎรสามารถทำได้เอง โดยไม่ต้องลงทุนสูงหรือใช้เทคโนโลยีที่ยุ่งยาก ทรงใช้หลัก **ขาดทุนคือกำไร** คือ การให้และการเสียสละซึ่งเป็นการกระทำอันมีผลเป็นกำไร คือความอยู่ดีมีสุขของราษฎร **การไม่ติดตำรา** หมายถึงการพัฒนาที่อนุโลมและกลมกลืนกับสภาพธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และสภาพของสังคมจิตวิทยาของชุมชน เป็นการใช้ตำราอย่างไม่ผูกติดกับวิชาการและเทคโนโลยีที่ไม่เหมาะสม **การใช้ธรรมชาติช่วยธรรมชาติ** ทรงเข้าใจถึงธรรมชาติและต้องการให้ประชาชน

ใกล้ชิดกับทรัพยากรธรรมชาติ ทรงมองปัญหาธรรมชาติอย่างละเอียด โดยหากเราต้องการแก้ไขธรรมชาติจะต้องใช้ธรรมชาติเข้าช่วยเหลือ และสุดท้ายคือ**เศรษฐกิจพอเพียง** ซึ่งเป็นหลักการทรงงาน และหัวใจสำคัญของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริทุกโครงการ

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร พระราชทานพระราชดำริในการบรรเทาและแก้ไขปัญหาความทุกข์ยากประชาชน โดยให้ยึดมั่นการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งทรงอธิบายไว้อย่างชัดเจนว่า หมายถึง ความพออยู่ พอกิน พึ่งตนเองได้ ไม่ฟุ้งเฟ้อ มีความโลภน้อย ไม่เบียดเบียนผู้อื่น มีความพอประมาณตามอัตภาพ อย่างมีเหตุผลก่อน แล้วจึงค่อยสร้างความเจริญก้าวหน้าในระดับที่สูงขึ้นไป การดำเนินตามวิถีปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของคนในชาติ เป็นการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับกับความเปลี่ยนแปลงจากปัจจัยภายนอก อีกทั้งยังเป็นเสมือนภูมิคุ้มกันช่วยให้ประเทศสามารถรอดพ้นจากวิกฤตการณ์ระดับโลกได้

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้กับประชาชนทุกคนทุกระดับ และทุกสาขาอาชีพ ซึ่งที่ผ่านมาภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรอิสระ และภาคประชาชนได้นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ตามบริบทและตามพื้นที่ที่แตกต่างกันไป

แผนพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ผบ.กปช.จต./ผบ.กจต./ผอ.รমন.ภาค ๑ สย.๓ ที่ ๑/๒๕๖๒

๑. ภารกิจ

กปช.จต./กอ.รমন.ภาค ๑ สย.๓ พิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ปลูกจิตสำนึกรักผืนป่า รวมทั้ง ดำเนินการฟื้นฟูดูแลรักษาพื้นที่ป่าในพื้นที่รับผิดชอบ จว.จันทบุรี และ จว.ตราด โดยอำนวยการ บูรณาการ ประสานการปฏิบัติกับทุกภาคส่วน เพื่อหยุดยั้งการบุกรุกทำลายป่าไม้ ปรามปราม ป้องกัน ยึดคืน ทวงคืนพื้นที่ป่า และทำให้ป่ามีความอุดมสมบูรณ์อย่างยั่งยืน เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนแม่บทการพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชาติ

๒. การปฏิบัติ

แนวความคิดในการปฏิบัติ

๑. เจตนารมณ์ของ ผบ.กปช.จต./ผบ.กจต./ผอ.รমন.ภาค ๑ สย.๓ : ต้องการให้ป่าไม้ในพื้นที่รับผิดชอบ ของ กปช.จต./กอ.รমন.ภาค ๑ สย.๓ รวมถึงป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด ป่าต้นน้ำต่างๆ และป่าชายเลน คงสภาพความเป็นป่าสมบูรณ์ด้วยการบูรณาการ ประสานการปฏิบัติกับทุกภาคส่วนในพื้นที่รับผิดชอบ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ร่วมปฏิบัติการอย่างต่อเนื่อง ผลลัพธ์สุดท้ายที่ต้องการคือให้การปฏิบัติการต่างๆ เป็นไปตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของแผนแม่บท

แก้ไขปัญหาค่าการทำลายทรัพยากรป่าไม้ การบุกรุกที่ดินของรัฐ และการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน พ.ศ.๒๕๕๗

๒. กลยุทธ์ : ให้ ฉก.นย.จันทบุรี และ ฉก.นย.ตราด เป็นหน่วยรับผิดชอบหลัก ในการปฏิบัติการป้องกันปราบปรามและหยุดยั้งการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้ ในเขตพื้นที่จังหวัดที่หน่วยรับผิดชอบ มีหน้าที่บูรณาการประสานงานและกำกับดูแลหน่วยงานในสังกัด กปช.จต. ในการปฏิบัติงานป้องกันปราบปรามการบุกรุกทำลายป่าไม้และฟื้นฟูป่าไม้ในพื้นที่รับผิดชอบ และร่วมบูรณาการกับหน่วยงานในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องได้แก่ กอ.รมน.จังหวัด หน่วยงาน กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หน่วยงานฝ่ายปกครอง หน่วยงานตำรวจ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และกำลังภาคส่วนประชาชน ปฏิบัติการป้องกันปราบปรามการบุกรุกทำลายป่าไม้ ปลูกจิตสำนึกรักผืนป่า รวมทั้งดำเนินการฟื้นฟูดูแลรักษาพื้นที่ป่า เพื่อหยุดยั้งการบุกรุกทำลายป่าไม้ ยึดคืน ทวงคืนพื้นที่ป่า และทำให้มีความอุดมสมบูรณ์อย่างยั่งยืน

ขั้นตอนที่ ๑ การอบรม/แนะนำ ให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องป่าไม้และการอนุรักษ์ โดยชี้ให้เห็นถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้ เพื่อเป็นการสร้างจิตสำนึกให้ทุกคนเกิดความรักและหวงแหนป่าไม้ โดยน้อมนำพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร การปลูกไม้ในใจคนว่า “เจ้าหน้าที่ป่าไม้ควรจะปลูกต้นไม้ลงในใจคนเสียก่อน แล้วคนเหล่านั้นก็พากันปลูกต้นไม้ลงบนแผ่นดินและรักษาต้นไม้ด้วยตนเอง” และตามปฐมบรมราชโองการ พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว พระองค์ทรงสืบสานรักษาและต่อยอดพระราชปณิธานการดำเนินโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและแนวพระราชดำริต่างๆ ของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราชบรมนาถบพิตร เพื่อให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการอบรมมีความภาคภูมิใจในการปฏิบัติงานต่อไป

ขั้นตอนที่ ๒ ดำเนินงานด้านการข่าวตามวงรอบการข่าวกรอง รวมทั้งใช้องค์กรข่าวลับที่จัดตั้งขึ้น เครือข่ายข่าวภาคประชาชน เพื่อติดตามตรวจสอบข้อมูลเกี่ยวกับการบุกรุกและทำลายป่าไม้ในพื้นที่รับผิดชอบ

ขั้นตอนที่ ๓ การลาดตระเวนป้องกันและปราบปรามในพื้นที่เป้าหมายเฝ้าระวัง โดยการจัดชุดลาดตระเวนทั้งทางบก เรือ และอากาศ เพื่อค้นหาและตรวจสอบพื้นที่ที่ได้รับการรายงานว่ามีกรบุกรุก และทำการลาดตระเวนป้องกันเฝ้าตรวจพื้นที่ มิให้มีการบุกรุกทำลายป่าไม้ในพื้นที่รับผิดชอบอย่างต่อเนื่อง รวมทั้ง บูรณาการกับส่วนราชการหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กำลังภาคประชาชนในพื้นที่ ร่วมกันจัดตั้ง จุดตรวจ/จุดสกัด เพื่อเป็นการป้องกันป้องปราม ยับยั้งการกระทำผิดกฎหมายป่าไม้ทั้งปวง

ขั้นตอนที่ ๔ ยึดคืน ขอบเขตพื้นที่ป่าที่มีการบุกรุก ทำการตรวจค้น/ตรวจยึดและจับกุม ดำเนินคดี ต่อผู้กระทำความผิด โดยการประสานกับเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เจ้าหน้าที่ตำรวจและเจ้าหน้าที่ปกครองในพื้นที่ และมีการติดตามความก้าวหน้าในการดำเนินคดีอย่างเป็นระบบ อีกทั้งป้องกันไม่ให้มีการบุกรุกเพิ่มเติมหรือบุกรุกซ้ำ

ขั้นตอนที่ ๕ การปลูกป่าทดแทน บำรุงรักษาและการฟื้นฟูสภาพป่าไม้ที่ถูกทำลายให้มีความอุดมสมบูรณ์เพื่อเป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร และสร้างความสมดุลให้กับระบบนิเวศ โดยจัดทำโครงการปลูกป่า โครงการสร้างฝายชะลอน้ำในโอกาสวันสำคัญต่าง ๆ ในพื้นที่รับผิดชอบตามความเหมาะสม โดยเน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

๓. กรอบแนวความคิดหลัก

พระราชดำรัส พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เมื่อ พ.ศ.๒๕๑๙ ปลูกไม้ในใจคน คือ การปลูกป่าลงบนแผ่นดิน “เจ้าหน้าที่ป่าไม้ควรจะปลูกต้นไม้ลงในใจคนเสียก่อน แล้วคนเหล่านั้นก็พากันปลูกต้นไม้ลงบนแผ่นดินและรักษาต้นไม้ด้วยตนเอง” พระราชดำรัส พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร พระราชทานแก่คณะบุคคลที่เข้าเฝ้าฯ ณ ศาลาดุสิดาลัย วันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๓๗ “เราจะทำให้ประเทศไทยกลับมีความอุดมสมบูรณ์มีความชุ่มชื้นได้ ขออย่าไปรังแกป่าเท่านั้นเอง” วันพุธที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๓๙ พระราชทาน เพื่อเชิญลงพิมพ์ในหนังสือที่ระลึกในพิธีมอบเรือขจัดคราบน้ำมัน ซึ่งรัฐบาลเดนมาร์กน้อมเกล้าฯ ถวาย “ปัญหาต่างๆ เกี่ยวกับสภาวะแวดล้อมอันเนื่องมาจากมลพิษ หรือความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ ไม่ว่าจะเกิดขึ้นในที่หนึ่งที่ได้ก็ตาม ย่อมส่งผลกระทบต่อเนื่องไปถึงที่อื่นๆ ด้วยเหตุนี้ ทุกคนทุกประเทศในโลกจึงย่อมมีส่วนรับผิดชอบอยู่ด้วยกันทั้งในการแก้ไข ลดปัญหา และปรับปรุงสร้างเสริมสภาวะแวดล้อมให้กลับคืนมาสู่สภาพอันจะเอื้อต่อการมีชีวิตอยู่อย่างมีความสุขของตนเอง และเพื่อนมนุษย์”

พระราชดำรัส สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง วันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๒๕ “พระเจ้าอยู่หัวเป็นน้ำ ฉันทจะเป็นป่า ป่าที่ถวายเป็นความรักภักดีต่อน้ำ พระเจ้าอยู่หัวสร้างอ่างเก็บน้ำ ฉันทจะสร้างป่า” และ วันที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๓๔ “ป่าไม้ช่วยซึมซับน้ำฝนไว้ใต้ดิน เรียกว่าน้ำใต้ดินค่อยๆ ระบายลงมาเป็นลำธาร เป็นลำคลอง เป็นแม่น้ำให้เราได้ใช้กันตลอดมา เราจึงควรถนอมรักษาป่าไว้ให้คงอยู่เป็นต้นน้ำลำธาร เพื่อว่าลูกหลานเราจะได้ไม่ลำบาก”

จากพระปฐมบรมราชโองการของ “พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว” เนื่องในพระราชพิธีบรมราชาภิเษก เมื่อวันที่ ๔ พฤษภาคม ๒๕๖๒ ไม่เพียงสะท้อนถึงพระราชปณิธาน และความตั้งใจอันแน่วแน่ในการทรงงาน

เพื่อจะสืบสาน รักษา และต่อยอดโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และแนวพระราชดำริต่าง ๆ ของ “พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร” ตลอดจนโครงการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริของพระองค์เองในการบำบัดทุกข์ บำรุงสุขให้แก่พสกนิกรของพระองค์ และพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า มั่นคง ตลอดไป

ใช้กรอบแนวคิดดำเนินการตามแผนแม่บทการแก้ไขปัญหาการทำลายทรัพยากรป่าไม้ การบุกรุกที่ดิน ของรัฐและการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน พ.ศ.๒๕๕๗ ทั้งนี้ การแก้ไขปัญหาการกระทำผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติป่าไม้ถือว่าสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากมีผลกระทบต่อความมั่นคงด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ของประเทศโดยตรงและมีแนวโน้มของการกระทำผิดอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการลักลอบตัดไม้ทำลายป่า การถือครองที่ดินในเขตป่าสงวน การลักลอบนำเข้า – ส่งออก สัตว์ป่า พันธุ์พืชหวงห้าม การดูแลรักษาป่าจะต้องประสานการปฏิบัติกับหน่วยงานที่รับผิดชอบในพื้นที่ด้วยการเฝ้าตรวจอย่างใกล้ชิดและดำเนินการตามกฎหมายต่อผู้บุกรุกทำลายป่าไม้อย่างเคร่งครัด โดยเฉพาะพื้นที่ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด ป่าต้นน้ำ และพื้นที่ทางทหาร โดยมีแนวความคิดการดำเนินการดังนี้

๑. ความสำเร็จของการดูแลป่า คือ ต้องหยุดยั้งการบุกรุกป่าให้ได้
๒. มุ่งมั่นในการแก้ไขปัญหาการบุกรุกทำลายทรัพยากรธรรมชาติโดยเฉพาะป่าไม้อย่างจริงจัง
 ๓. การดำเนินการเชิงป้องกันและแสวงหาความร่วมมือ
 - ๓.๑ จัดทำข้อมูลท้องถิ่นโดยการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับบุคคลที่มีพฤติกรรมในการลักลอบตัดต้นไม้ทำลายป่า สถานที่พื้นที่เป้าหมายที่มีการบุกรุก กลุ่มพ่อค้านายทุนในพื้นที่รับผิดชอบ เพื่อผลประโยชน์ในการป้องกันมิให้มีการกระทำผิดที่เกิดขึ้น
 - ๓.๒ วิเคราะห์ วางแผนการตรวจในการตั้งจุดตรวจ จุดสกัด การลาดตระเวน โดยพิจารณาเวลา เส้นทางสถานที่ ที่จะมีการลักลอบนำไม้ที่มีการลักลอบตัด เคลื่อนย้ายออกตามแนวชายแดนทั้งทางบกและทางทะเลตามความเหมาะสมของพื้นที่และสถานการณ์
 - ๓.๓ บูรณาการหน่วยงานราชการ โดยการจัดสายตรวจร่วมกับหน่วยงานที่รับผิดชอบออกปฏิบัติการตรวจสอบเขตพื้นที่ป่า ในพื้นที่รับผิดชอบอย่างต่อเนื่องทุกระยะ เพื่อเป็นการป้องกันการบุกรุกทำลายป่าในลักษณะบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
 - ๓.๔ เพิ่มมาตรการในด้านการหาข่าว ติดตามความเคลื่อนไหวกลุ่มบุคคลที่มีพฤติกรรมในการลักลอบตัดต้นไม้ทำลายป่า กลุ่มนายทุนในพื้นที่รับผิดชอบอย่างต่อเนื่อง

๓.๕ ปฏิบัติการจิตวิถียามวลชนเชิงรุกในพื้นที่เป้าหมายทุกรูปแบบ เพื่อผลทั้งในด้านการข่าว และในด้านฉนีกพลังมวลชน เพื่อสร้างจิตสำนึกในการทวงแหน เห็นความสำคัญในการป้องกันคุ้มครองรักษาป่าไม้ สัตว์ป่า ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๓.๖ ประชาสัมพันธ์เชิงรุกรวมทั้งปลุกจิตสำนึก โดยจัดการฝึกอบรมสัมมนาให้กับเยาวชนและประชาชน รวมทั้งเผยแพร่ข่าวสาร ให้องค์กรภาครัฐได้ตระหนักถึงประโยชน์และโทษของการบุกรุกทำลายป่า การล่าสัตว์ หรือการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนโดยทั่วไปมีส่วนร่วม ในการอนุรักษ์ป่าไม้ สัตว์ป่า ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการปลูกต้นไม้ เพื่อฟื้นฟูป่าที่ถูกทำลาย

๔. ดำเนินการปราบปรามและจับกุมผู้บุกรุกยึดถือครอบครอง ทำลายหรือกระทำด้วยประการใดๆ อันเป็นการทำเสื่อมเสียแก่สภาพป่า ตลอดจนปราบปรามเครือข่ายขบวนการตัดไม้ทำลายป่าในทุกหมู่บ้าน โดยบูรณาการหน่วยงานในพื้นที่สนธิกำลังและประสานการปฏิบัติงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควบคุมตรวจสอบกิจการแปรรูปไม้ การตั้งโรงงานแปรรูปไม้ การค้าไม้แปรรูป ตลอดจนการค้าหรือมีไว้ครอบครองซึ่งไม้หวงห้าม และสิ่งประดิษฐ์เครื่องใช้หรือสิ่งอื่นที่ทำด้วยไม้หวงห้าม หากพบว่ามีการละเลยหรือมีเจตนาจงใจไม่ปฏิบัติตามระเบียบกฎหมายซึ่งบัญญัติไว้ให้ดำเนินการลงโทษตามกฎหมายอย่างเด็ดขาดกับเจ้าของหรือผู้ประกอบการ

แผนยุทธศาสตร์กรมป่าไม้ พ.ศ.๒๕๖๐ – ๒๕๗๙

ป่าไม้เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีคุณค่ายิ่งต่อมนุษย์และสิ่งแวดล้อม อีกทั้งยังเป็นฐานการพัฒนาประเทศในทุกด้าน เนื่องจากทรัพยากรป่าไม้สามารถอำนวยประโยชน์ต่อเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของประเทศ และยังมีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิต วัฒนธรรม และความเป็นอยู่ของคนในสังคม และสิ่งแวดล้อมของประเทศ

รัฐบาลปัจจุบัน (พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา) นายกรัฐมนตรีได้แถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๕๗ ได้กล่าวถึงนโยบายข้อ ๙ การรักษาความมั่นคงของฐานทรัพยากรและการสร้างสมดุลระหว่างการอนุรักษ์กับการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน ในปัจจุบันมีการบุกรุกที่ดินของรัฐและตัดไม้ทำลายป่ามากขึ้นทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพที่เคยอุดมสมบูรณ์ เช่น ป่าไม้ สัตว์ป่า พันธุ์พืชและแร่ธาตุ ถูกทำลายหรือนำไปใช้ประโยชน์ทางพาณิชย์โดยไม่ชอบด้วยกฎหมายเป็นอันมากทั้งปัญหาภาวะมลพิษ โดยเฉพาะขยะประเภทต่างๆ ก็รุนแรงยิ่งขึ้น รัฐบาลจึงมีนโยบายจะรักษาความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติโดยสร้างสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน

๑. ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี

รัฐบาลได้จัดทำยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี โดยคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบในการจัดทำยุทธศาสตร์ฯ เมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๕๘ เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ และเป็นกรอบทิศทางในการพัฒนาประเทศในระยะยาว ได้กำหนดวิสัยทัศน์ไว้ว่า “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” หรือเป็นคติพจน์ประจำชาติว่า “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” โดยมียุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับกรมป่าไม้ ๑ ยุทธศาสตร์ คือ

ยุทธศาสตร์ที่ ๕ ด้านการสร้างการเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

๑. การจัดระบบอนุรักษ์ ฟื้นฟูและป้องกันการทลายทรัพยากรธรรมชาติ

๒. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒

ยุทธศาสตร์ที่ ๔ การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

เป้าหมายและตัวชี้วัด

เป้าหมายที่ ๑ การรักษา และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ เพิ่มพื้นที่ป่าไม้ เป็นร้อยละ ๔๐ ของพื้นที่ประเทศ แบ่งเป็นพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ร้อยละ ๒๕ และพื้นที่ป่าเศรษฐกิจ ร้อยละ ๑๕ มีการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ และลดการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ ตัวชี้วัด ๑.๑ สัดส่วนพื้นที่ป่าไม้ของประเทศ พื้นที่ปลูกและฟื้นฟูป่า ตัวชี้วัด ๑.๑ แผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐ (โครงการ One Map) ทั่วประเทศ

เป้าหมายที่ ๓ การบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมและลดมลพิษ ตัวชี้วัด ๓.๓ คุณภาพอากาศในพื้นที่วิกฤตหมอกควัน ๑.๕ แนวทางการพัฒนาที่มีความสำคัญสูงและสามารถผลักดันสู่การปฏิบัติ

๑. การรักษาฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ สร้างสมดุลของการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนและเป็นธรรม ใช้ประโยชน์จากทุนธรรมชาติโดยคำนึงถึงขีดจำกัดและศักยภาพในการฟื้นตัว รักษาความมั่นคงของฐานทรัพยากร สร้างสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนและเป็นธรรม รวมทั้งผลักดันแนวทางการประเมินมูลค่าของระบบนิเวศ และการสร้างรายได้จากการอนุรักษ์เพื่อใช้ในการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น ดังนี้

๑.๑ อนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้เพื่อสร้างสมดุลธรรมชาติ

๑.๒ อนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน

๑.๓ พัฒนาระบบบริหารจัดการที่ดินแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ

๒. แก้ไขปัญหาวิกฤตสิ่งแวดล้อม ด้วยการเร่งรัดการควบคุมมลพิษทั้งทางอากาศ

แก้ไขปัญหาวิกฤตหมอกควันไฟป่าในเขตภาคเหนือและภาคใต้ เร่งแก้ไขปัญหาวิกฤตหมอกควันไฟป่าในเขตภาคเหนือและภาคใต้ โดยส่งเสริมทุกภาคส่วน เข้าร่วมดำเนินการอย่างต่อเนื่องประสานกับประเทศเพื่อนบ้านทั้งในระดับพหุภาคีและ ทวิภาคีตามข้อกำหนด

ในข้อตกลงอาเซียนเรื่องมลพิษจากหมอกควันข้ามแดน ตลอดจนดำเนินการบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวดและเป็นธรรม สำหรับการแก้ปัญหาหมอกควันจากการเผาเศษวัสดุทางการเกษตร เช่น ข้าวโพด ควรศึกษาวิจัยพืชอื่นทดแทนที่เหมาะสมมีตลาดรองรับและต้นทุนต่ำกว่า และสร้างอาชีพทดแทน อาทิ การท่องเที่ยวชุมชน เป็นต้น

๓. ประเด็น การคุ้มครอง ป้องกัน รักษา ป่าไม้ และเขตอนุรักษ์

๓.๑ อนุรักษ์พื้นที่เปราะบางที่มีความสำคัญเชิงนิเวศ สร้างพื้นที่เชื่อมต่อระหว่างป่า
 ๓.๒ วางระบบเพื่อแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ โดยให้มีการจัดทำทะเบียนผู้ถือครองที่ดินในพื้นที่อนุรักษ์ทั้งหมด ดำเนินการพิสูจน์สิทธิ และร่วมมือกับผู้มีส่วนได้เสียจัดทำแนวเขตพื้นที่อนุรักษ์เพื่อให้เป็นที่ยอมรับร่วมกัน

๓.๓ ควบคุมการใช้ประโยชน์พื้นที่ต้นน้ำและการใช้สารเคมีทางการเกษตรในพื้นที่ต้นน้ำอย่างเข้มงวด

๓.๔ ส่งเสริมเครือข่ายอนุรักษ์และป้องกันการบุกรุกป่าไม้โดยภาคประชาชน และชุมชน

๓.๕ ส่งเสริมหลักการชุมชนอยู่ร่วมกับป่า

๓.๖ ส่งเสริมการจัดการป่าชุมชน

๓.๗ ส่งเสริมการปลูกป่า ๓ อย่าง ประโยชน์ ๔ อย่าง

๓.๘ ส่งเสริมการฟื้นฟูและการปลูกป่าในรูปแบบวนเกษตร โดยให้ความสำคัญกับพื้นที่ต้นน้ำและพื้นที่รอยต่อตามแนวเขตอนุรักษ์

๓.๙ สนับสนุนการปลูกต้นไม้และการปลูกป่าอย่างจริงจังโดยเฉพาะในระดับครัวเรือนและชุมชนภายใต้แนวคิดและกลไกส่งเสริมที่เหมาะสม เช่น ธนาкарต้นไม้ หรือการปลูกต้นไม้ใช้หนี้

๓.๑๐ ให้มีการจัดทำแผนส่งเสริมการปลูกป่าของประเทศที่สามารถขับเคลื่อนได้อย่างเป็นรูปธรรม

๔. ประเด็น การพัฒนาระบบฐานข้อมูล ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ และการจัดการองค์ความรู้

๔.๑ สนับสนุนให้มีการจัดทำแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐและการใช้ประโยชน์ในเขตพื้นที่อนุรักษ์ให้เกิดความชัดเจน

๔.๒ สนับสนุนการจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรป่าไม้ ความหลากหลายทางชีวภาพ ทรัพยากรชายฝั่ง ป่าชายเลน แหล่งน้ำที่ดิน และทรัพยากรแร่ เผยแพร่ต่อสาธารณะอย่างต่อเนื่องทุกปี ผ่านทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์และสื่ออื่น ๆ

๔.๓ ปรับปรุงระบบการจัดหาฐานข้อมูลพื้นที่ป่าไม้ และการใช้ประโยชน์ที่ดิน ในเขตอนุรักษ์ โดยใช้ระบบเทคโนโลยีอวกาศและภาพถ่ายดาวเทียม ให้เป็นมาตรฐานที่ยอมรับร่วมกัน และสามารถติดตามตรวจสอบการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ป่าและการใช้ประโยชน์ที่ดินได้

๕. ประเด็นการปรับปรุงการบริหารจัดการที่ดินทั้งระบบและกระจายการถือครองที่ดินให้เกิดความเป็นธรรม

๕.๑ จัดทำระบบสารสนเทศและทะเบียนข้อมูลที่ดินและแผนที่แห่งชาติ แสดงการครอบครองใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทต่างๆ ในที่ดินของรัฐ ที่ดินเอกชน และที่ดินที่มีการถือครองโดยไม่มีเอกสารสิทธิ์ เพื่อใช้เป็นข้อมูลการบริหารจัดการและป้องกันการขยายพื้นที่เกษตรกรรมเข้าไปในเขตอนุรักษ์

๕.๒ กำหนดมาตรการเพื่อกระจายการถือครองที่ดินให้เป็นธรรม เช่น จัดเก็บภาษีที่ดินในอัตราก้าวหน้า ให้มีการใช้ประโยชน์จากพื้นที่รกร้าง และจัดให้มีระบบและองค์การบริหารจัดการที่ดินให้เป็นรูปธรรมโดยเร็ว เพื่อลดความสูญเสียพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการเกษตรและเป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เป็นไปอย่างเหมาะสม

แผนแม่บทอุทยานแห่งชาติแบบบูรณาการ พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔

อุทยานแห่งชาติมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ทั้งในมิติสิ่งแวดล้อม สังคมและเศรษฐกิจ **ด้านสิ่งแวดล้อม** อุทยานแห่งชาติเป็นแหล่งรวมของสรรพสิ่งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต ซึ่งมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันอย่างเป็นกระบวนการและมีระบบที่นำไปสู่การผลิตและควบคุมตนเองตามธรรมชาติอันส่งผลต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ทั้งทางตรงและทางอ้อมที่สำคัญ ได้แก่ เป็นแหล่งต้นน้ำลำธารศูนย์รวมของความหลากหลายทางชีวภาพ ช่วยควบคุมสภาพภูมิอากาศ บรรเทาความรุนแรงของอุทกภัยวาตภัย และความแห้งแล้ง และช่วยลดการพังทลายของดิน **ด้านสังคม** จากบทบาทด้านสิ่งแวดล้อมดังกล่าว อุทยานแห่งชาติจึงมีความคุณค่าที่สำคัญต่อสังคมนันทนาการ เป็นแหล่งกำเนิดของน้ำใช้สอยในครัวเรือนเกษตรกรรม อุตสาหกรรมและพลังงาน เป็นแหล่งอาหารและวัสดุใช้สอยของชุมชนท้องถิ่น เป็นสถานที่ท่องเที่ยวและนันทนาการ และเอื้อต่อการค้นคว้า วิจัย และการศึกษาหาความรู้ในศาสตร์แขนงต่างๆ โดยเฉพาะเรื่องความหลากหลายของชนิดพันธุ์และสายพันธุ์กรรมที่จะเป็นประโยชน์ต่อเกษตรกรรมการแพทย์ และอุตสาหกรรมในอนาคตและ **ด้านเศรษฐกิจ** เนื่องจากอุทยานแห่งชาติมีคุณค่าด้านความงามและความโดดเด่นของทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลาย จึงมีศักยภาพสูงสำหรับใช้เป็นฐานในการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนและการบริการ ซึ่งจะเป็นที่มาของรายได้ของราษฎรในท้องถิ่นทำให้เกิดการกระจายรายได้สู่ชนบท รวมทั้งเกิดประโยชน์ด้านเศรษฐกิจต่อชุมชนท้องถิ่นและในระดับชาติการท่องเที่ยวยังช่วยให้เงินตราจากต่างประเทศไหลเข้าสู่ประเทศ กระตุ้นให้เกิดอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องก่อให้เกิด

การหมุนเวียนทางเศรษฐกิจ การจ้างงาน และกระจายรายได้แก่ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องสถานการณ์อุทยานแห่งชาติตั้งแต่มีการประกาศจัดตั้งอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เป็นอุทยานแห่งชาติแห่งแรกเมื่อปี ๒๕๐๕ จนถึงปัจจุบัน ประเทศไทยมีอุทยานแห่งชาติ จำนวนทั้งสิ้น ๑๕๔ แห่ง (ประกาศจัดตั้งตามกฎหมายแล้ว ๑๓๐ แห่ง และอยู่ระหว่างเตรียมประกาศจัดตั้งอีก ๒๔ แห่ง) ในจำนวนนี้เป็นอุทยานแห่งชาติทางบก ๑๒๘ แห่ง และอุทยานแห่งชาติทางทะเล ๒๖ แห่ง เนื้อที่อุทยานแห่งชาติรวมทั้งสิ้น ๔๔.๕๕ ล้านไร่ หรือร้อยละ ๑๓.๘๙ ของเนื้อที่ประเทศ โดยกระจายอยู่ในทุกภูมิภาคและครอบคลุมเขตนิเวศหรือเขตชีวภาพทั้ง ๖ เขต รวมทั้งระบบนิเวศธรรมชาติทั้งหมดที่ปรากฏในประเทศไทย

๑. วัตถุประสงค์หลักของการจัดตั้งอุทยานแห่งชาติ

อุทยานแห่งชาติเป็นพื้นที่ขนาดใหญ่ ที่ประกอบด้วยทรัพยากรธรรมชาติที่มีความหลากหลายโดดเด่น สวยงาม และหายาก เช่น ทัศนียภาพแห่งขุนเขา ท้องทุ่ง เกาะแก่ง ชายหาด ท้องทะเล แนวปะการัง ถ้ำ น้ำตก หุบเหว หรือหินผาที่มีลักษณะแปลกตา อันเกิดจากปรากฏการณ์ธรรมชาติ หรือมีพืช สัตว์ประวัตินานาชาติ ศิลปวัฒนธรรม ที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ จึงเป็นสถานที่ที่พิเศษสุดสำหรับการพักผ่อนหย่อนใจและเป็นแหล่งความรู้ทางการศึกษา ด้วยวัตถุประสงค์หลักของการจัดตั้งอุทยานแห่งชาติ มีอยู่ ๓ ประการ ดังนี้

๑.๑ เพื่อคุ้มครองและบำรุงรักษาระบบนิเวศและทรัพยากรธรรมชาติ

๑.๒ เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้เป็นแหล่งค้นคว้าวิจัยและการศึกษาหาความรู้

๑.๓ เพื่อจัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและนันทนาการสำหรับประชาชนทั่วไป โดยมีเครื่องมือในการบริหารจัดการที่สำคัญ คือ พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๐๔

๒. เหตุผลและความจำเป็นของแผนแม่บท

การดำเนินงานเกี่ยวกับอุทยานแห่งชาติโดยรวม หรือระบบการบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติของประเทศที่ผ่านมาประสบความสำเร็จในระดับหนึ่ง โดยเฉพาะในด้านจำนวนแหล่งที่ประกาศจัดตั้งเนื้อที่รวมการกระจาย และการครอบคลุมความหลากหลายทางชีวภาพ รวมถึงตลอดถึงการพัฒนาเพื่อการท่องเที่ยว นันทนาการและการศึกษาหาความรู้ของประชาชน แต่อย่างไรก็ดีระบบการบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติ จำเป็นจะต้องมีการปรับเปลี่ยนหรือพัฒนาอยู่เสมอ เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และเศรษฐกิจของประเทศในแต่ละยุคแต่ละสมัยที่สำคัญ ได้แก่

๒.๑ นโยบายของรัฐบาลในเรื่องการสงวน การอนุรักษ์ การฟื้นฟูและการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

๒.๒ ยุทธศาสตร์ของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่มุ่งเน้นการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเชิงพื้นที่แบบบูรณาการ

๒.๓ รัฐธรรมนูญและกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกกลุ่มมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๒.๔ การฟื้นฟูและพัฒนาเศรษฐกิจของชาติ โดยใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือ

๒.๕ อนุสัญญาสากลและข้อตกลงนานาชาติ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ประเทศไทยให้สัตยาบันหรือให้การรับรองไว้หลายฉบับ รวมทั้งความคิดริเริ่มใหม่ๆ ในระดับโลก ทั้งนี้ เพื่อให้ได้แผนแม่บทอุทยานแห่งชาติแบบบูรณาการ ทั้งในระดับพื้นที่และระดับภาพรวมของประเทศ สำหรับใช้เป็นกรอบและแนวทางการปฏิบัติที่มีลักษณะบูรณาการและเป็นที่ยอมรับของผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน เพื่อให้ได้ผลลัพธ์สุดท้ายตอบสนองต่อสังคมโดยรวมอย่างเต็มศักยภาพและมีประสิทธิภาพสูงสุด

๓. ข้อมูลพื้นฐานอุทยานแห่งชาติ

๓.๑ ความหมายของอุทยานแห่งชาติ

อุทยานแห่งชาติมีความหมายแตกต่างกันไปในแต่ละประเทศทั่วโลก ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับประวัติความเป็นมาและความจำเป็นของการประกาศจัดตั้ง ตลอดจนสภาพแวดล้อมทางสังคมและเศรษฐกิจของประเทศนั้น สำหรับประเทศไทย อุทยานแห่งชาติ มีความหมายทั้งในเชิงการอนุรักษ์การท่องเที่ยว และการศึกษาวิจัย

๓.๒ ความสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ นโยบาย และยุทธศาสตร์ชาติ

จากการทบทวนนโยบายและแผนพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในช่วง ๕ ปี ข้างหน้า (พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) แผนแม่บทอุทยานแห่งชาติแบบบูรณาการสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ นโยบายรัฐบาลที่แถลงต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ประเด็นการปฏิรูปประเทศไทยด้านสิ่งแวดล้อมของสภาพัฒนาการปฏิรูปแห่งชาติ และกรอบยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๗๙) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับนโยบายรัฐบาล โดยเฉพาะในการป้องกันการเสื่อมโทรมหรือการสูญสิ้นของทรัพยากรธรรมชาติ ให้เอื้อต่อการดำรงชีวิตเกิดความสมดุลในการพัฒนา และเป็นรากฐานในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศอย่างยั่งยืน และสามารถสนับสนุนยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ ในการเพิ่มศักยภาพในการแข่งขัน การเสริมสร้างการพัฒนาที่ยั่งยืน และการแก้ไขปัญหาความยากจน โดยการสร้างสมดุลระหว่างการใช้ประโยชน์กับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและจะยังสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ ในยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งนโยบายและยุทธศาสตร์ของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนแผนปฏิบัติการ ๔ ปี

แนวคิดในการบริหารจัดการป่าชุมชน

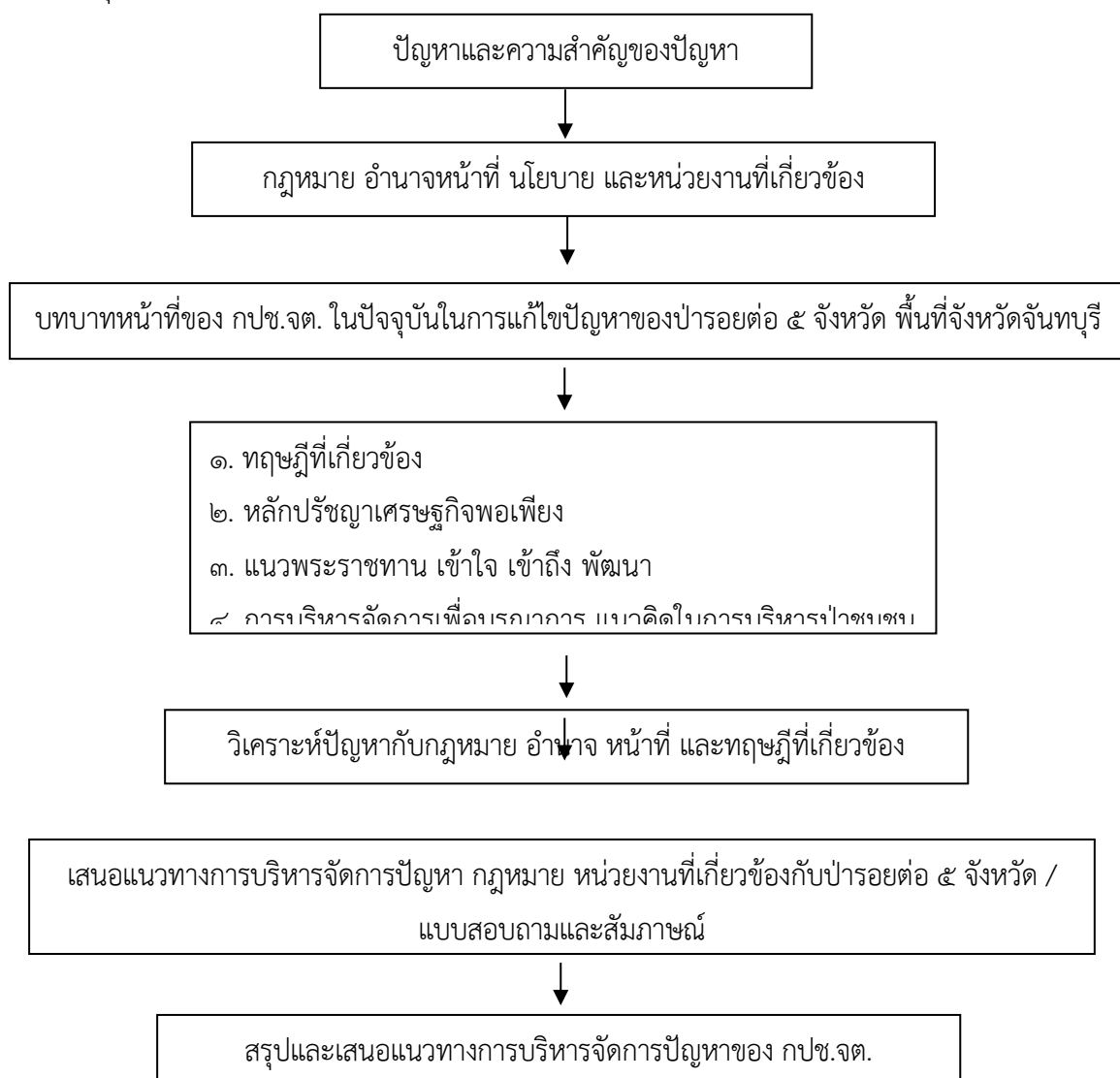
ป่าชุมชนเป็นหนึ่งในฐานทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญ ปัจจุบันการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติเป็นประเด็นที่ได้รับการยอมรับในเวทีระหว่างประเทศ ในกรณีของประเทศไทย เกิดการต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งสิทธิเพื่อเข้าไปจัดการทรัพยากรธรรมชาติโดยเรียกร้องให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่ รวมศูนย์จากรัฐมาเป็นการจัดการที่ให้ชุมชนและประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม บทความนี้ ผู้เขียนพยายามวิเคราะห์ถึงแนวคิดและพัฒนาการในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ และทำความเข้าใจปัญหาการเมืองอันเป็นอุปสรรคสำคัญต่อกระบวนการทางนโยบายโดยเฉพาะนโยบายการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของประเทศไทย ผู้เขียนพบว่ามีความสำคัญ สองประการ ได้แก่ ที่มาของฐานความคิดในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่แตกต่างกันระหว่างชุมชนและรัฐ รวมทั้งขาดความต่อเนื่องในการกำหนดนโยบายภายใต้ระบบประชาธิปไตยแบบรัฐสภา ในท้ายที่สุดได้นำมาสู่ข้อเสนอที่ให้ใช้ระบบกรรมสิทธิ์ร่วมที่เน้นการกระจายอำนาจการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาและอนุรักษ์ป่าไม้ รวมทั้ง ขยายไปสู่ทรัพยากรธรรมชาติอื่น ๆ ต่อไป

ประเทศไทยมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหลายฉบับและมีหน่วยงานที่มีภารกิจด้านสิ่งแวดล้อมโดยตรงหลายหน่วยงาน กฎหมายเกี่ยวกับป่าไม้ในปัจจุบันต่างสนับสนุนหลักการรวมศูนย์อำนาจในการจัดการป่า ป่าชุมชนในแง่อำนาจรัฐมีปัญหาทางด้านกฎหมายทับซ้อนกับกฎกติกาของชุมชน การต่อรองในเรื่องสิทธิได้นำไปสู่การสร้างกลไกที่เกิดการตรวจสอบถ่วงดุลได้ กรณีป่าชุมชน คือตัวอย่างที่สะท้อนให้เห็นถึงความอ่อนแอไร้ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของไทยได้อย่างชัดเจน รัฐยังคงรวมศูนย์อำนาจในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ มองมิติการจัดการเชิงพื้นที่และการบริหารจัดการในเชิงวิชาการป่าไม้มากกว่าการจัดการความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติขาดการบูรณาการระหว่างการพัฒนา ด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมขาดการบูรณาการระหว่างทรัพยากรป่าไม้กับทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในชุมชนท้องถิ่น ดังนั้น การศึกษาเรื่องการจัดการป่าชุมชนเพื่อความยั่งยืน โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมสาธารณะและจารีตประเพณีท้องถิ่นในพื้นที่ภาคเหนือ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการดำเนินงานจัดการของชุมชน กระบวนทัศน์และรากฐานของการจัดการป่าชุมชน รวมถึงกฎหมายภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับสิทธิป่าชุมชนและยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการป่าชุมชน เพื่อให้เกิดการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ นอกจากนี้ยังเสนอแนวทางการร่วมมือ โดยภาครัฐสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนานโยบายผ่านรูปแบบการบริหารจัดการป่าชุมชน อีกทั้งยังสามารถส่งเสริมเป็นแผนพัฒนาโครงสร้างด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติต่อไป การศึกษาคั้งนี้ ใช้วิธีการศึกษาแบบเชิงคุณภาพผ่านการค้นคว้าจาก เอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม ผลการศึกษา พบว่า สังคมท้องถิ่นมีการจัดการ ป่าชุมชนโดยการนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่น ความเชื่อ ค่านิยม และอาศัยปราชญ์ชาวบ้านหรือพ่อหลวงรวมทั้งพระสงฆ์ เป็นรากฐานการขับเคลื่อน

ชุมชนผ่านการปลูกจิตสำนึกรักษบ้านเกิด/ถิ่นเกิด/หรือท้องถิ่น และนำเอาวัฒนธรรมจารีตประเพณีท้องถิ่นมาเป็นวิถีปฏิบัติในการจัดการดูแลรักษาป่าของชุมชนท้องถิ่น เช่น การนำความเชื่อเรื่องผีที่ดูแลป่า การรักษาป่าต้นน้ำการใช้ทรัพยากรจากป่าอย่างรู้คุณค่าและกุศโลบายในการรักษาป่าผ่านพิธีกรรมต่างๆ ของชุมชนท้องถิ่นในแต่ละแห่ง

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ใช้แนวคิดตามหลักปรัชญาพระราชทานเศรษฐกิจพอเพียง และการเข้าใจ เข้าถึง พัฒนา มาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ ประกอบกับแนวความคิด บทความที่เกี่ยวข้องของนักวิชาการต่างๆ ที่เชื่อถือได้ เพื่อนำเสนอแนวทางการจัดการปัญหาป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด ในพื้นที่จังหวัดจันทบุรี

สรุป

การบริหารจัดการแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับป่ารอยต่อในพื้นที่จังหวัดจันทบุรี และจังหวัดตราดนั้น มีความจำเป็นต้องใช้หลักคิดตามหลักการทรงงานและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร โดยมีจุดมุ่งหมายและเป้าหมาย คือ การพัฒนาคนให้พออยู่พอกินและพึ่งตนเองได้ โดยทรงยึดหลักการดำเนินงานบนทางสายกลางเป็นขั้นเป็นตอนบนพื้นฐานของความสมดุลพอดีในทุกภาคส่วน มีความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมตามวิถีแห่งธรรมชาติด้วยมรรควิธีที่เรียบง่าย และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง นอกจากนั้นต้องสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.๒๕๖๑ – ๒๕๘๐) เป็นกรอบระยะยาว เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ที่ว่า ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง นำไปสู่การพัฒนาให้คนไทยมีความสุขและตอบสนองต่อการบรรลุซึ่งผลประโยชน์แห่งชาติ ในการที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิต สร้างรายได้ระดับสูงเป็นประเทศพัฒนาแล้ว และสร้างความสุขของคนไทย สังคมมีความมั่นคง เสมอภาคและเป็นธรรม ประเทศสามารถแข่งขันได้ในระบบเศรษฐกิจ นอกจากนั้น กปช.จต. ยังมีอำนาจหน้าที่บริหารจัดการป่าไม้เนื่องจากเป็นภัยหนึ่งที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงจากแผนการพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงในพื้นที่เขตกองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรี และตราด (พ.ศ.๒๕๖๑ – ๒๕๖๕) จึงออกแผนพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ผบ.กปช.จต./ผบ.กจต./ผอ.รมน.ภาค ๑ สย.๓ ที่ ๑/๒๕๖๒ ซึ่งเป็นแผนพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ลูกจิตสำนึกรักผืนป่า รวมทั้งดำเนินการฟื้นฟูดูแลรักษาพื้นที่ป่าในพื้นที่รับผิดชอบจังหวัดจันทบุรี และจังหวัดตราด โดยการอำนวยความสะดวก บูรณาการ ประสานการปฏิบัติกับทุกภาคส่วน เพื่อหยุดยั้งการบุกรุกทำลายป่าไม้ ปรามปราม ป้องกัน ยึดคืน ทวงคืนพื้นที่ป่า และทำให้ป่ามีความอุดมสมบูรณ์อย่างยั่งยืน เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนแม่บทการพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชาติ ซึ่งเป็นแผนสนับสนุนแผนยุทธศาสตร์กรมป่าไม้ พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๗๙ ซึ่งรัฐบาลได้จัดทำยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี โดยคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบในการจัดทำยุทธศาสตร์ฯ เมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๕๘ เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ และเป็นกรอบทิศทางในการพัฒนาประเทศในระยะยาว ได้กำหนดวิสัยทัศน์ไว้ว่า “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” หรือเป็นคติพจน์ประจำชาติว่า “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” และ แผนแม่บทอุทยานแห่งชาติแบบบูรณาการ พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔ โดยอุทยานแห่งชาติมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนทั้งในมิติสิ่งแวดล้อมสังคมและเศรษฐกิจ ด้านสิ่งแวดล้อม อุทยานแห่งชาติเป็นแหล่งรวมของสรรพสิ่งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต ซึ่งมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันอย่างเป็นกระบวนการและมีระบบที่นำไปสู่การผลิตและควบคุมตนเองตามธรรมชาติอันส่งผลต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ทั้งทางตรงและทางอ้อมที่สำคัญ โดยการจัดการป่าร่วมกันตามแนวคิด

ในการบริหารจัดการป่าชุมชน ปัจจุบันการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ เป็นประเด็นที่ได้รับการยอมรับในเวทีระหว่าง ประเทศ ในกรณีของประเทศไทย เกิดการต่อสู้ เพื่อให้ได้มาซึ่งสิทธิเพื่อเข้าไปจัดการทรัพยากรธรรมชาติ โดยเรียกร้องให้เกิดการเปลี่ยนแปลง การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ที่รวมศูนย์จากรัฐมาเป็นการจัดการที่ให้ชุมชนและประชาชน เข้ามามีส่วนร่วม

บทที่ ๓

การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด

เนื่องจากพื้นที่ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด นับตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๑๐ เป็นต้นมา ได้ลดพื้นที่ลงตามลำดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริเวณป่าราบต่ำในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา สระแก้ว ชลบุรี ระยอง และจันทบุรี ซึ่งเคยมีเนื้อที่ ๑๓ ล้านไร่ ถูกบุกรุกทำลายจนเหลือเพียงประมาณ ๑ ล้าน ๓ แสนไร่เท่านั้น นับเป็นการบุกรุกถึงขั้นวิกฤตทำให้ธรรมชาติไม่สามารถรักษาคุณภาพของตัวเองต่อไปได้ เกิดผลกระทบต่อระบบนิเวศอย่างต่อเนื่อง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จึงได้จัดตั้ง “กองอำนวยการศูนย์พิทักษ์ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด” ขึ้นเมื่อ พ.ศ.๒๕๓๐ กรมป่าไม้ได้ดำเนินการจัดทำโครงการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่าในพื้นที่ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๓๑ โดยใช้กำลังเจ้าหน้าที่ป่าไม้และทหารพรานร่วมกันป้องกันและปราบปรามการกระทำผิด

จนกระทั่งปี พ.ศ.๒๕๓๖ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ทรงมีพระราชเสาวนีย์ให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับการดูแลรักษาป่าร่วมกันพิจารณา รับโครงการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่าไว้เป็นโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตราษฎรให้มีอาชีพ มีรายได้ พออยู่ พอกิน ไม่หวนกลับไปบุกรุกป่าอีก ภายใต้ชื่อ “โครงการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่าในพื้นที่ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด (ภาคตะวันออก) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ” โดยปัจจุบันพื้นที่ของป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด มีพื้นที่ประมาณ ๑.๓ ล้านไร่ ประกอบไปด้วย เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไน พื้นที่ ๖๗๔,๓๕๒ ไร่ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาสอยดาว พื้นที่ ๔๖๕,๖๓๗ ไร่ อุทยานแห่งชาติเขาชะเมา - เขาวง พื้นที่ ๕๒,๓๐๐ ไร่ อุทยานแห่งชาติเขาคิชฌกูฏ พื้นที่ ๓๖,๔๔๔ ไร่ และอุทยานแห่งชาติเขาสิบห้าชั้น พื้นที่ ๗๕,๐๐๐ ไร่ มีสัตว์ป่าต่าง ๆ มากมาย โดยเฉพาะช้างป่า ซึ่งเมื่อปี พ.ศ.๒๕๔๑ มีช้างป่า ๑๔๐ ตัว ปัจจุบันมีช้างป่าเพิ่มมากขึ้นถึง ๔๐๐ กว่าตัว

พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ประกาศว่า โดยที่ช้างเป็นสัตว์ที่ดำรงอยู่ มีตำนานผูกพันคู่กับผืนแผ่นดินไทยมาเป็นเวลาช้านาน และมีบทบาทต่อสังคมไทยอย่างยิ่ง ทั้งทางด้านการศาสนา พระมหากษัตริย์ เศรษฐกิจ สังคม และการคมนาคม ดังนี้ เพื่อเป็นการส่งเสริมให้เห็นคุณค่าและความสำคัญของช้าง จึงควรที่จะต้องมีกรอนุรักษ์เอาไว้โดยเฉพาะช้างป่า แต่จะต้องไม่ให้ราษฎรมีความเดือดร้อนจากปัญหาช้างป่าบุกรุกหากินในพื้นที่การเกษตรของราษฎร จึงทรงมีพระราชดำริว่าควรจะมีการดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาการอยู่ร่วมกันอย่างสมดุลระหว่างคนและช้าง

ป่า ในการนี้ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมรับโครงการอนุรักษ์ช้างป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด ในภาคตะวันออกเฉียงใต้ไว้ในพระบรมราชูปถัมภ์ และทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมแต่งตั้งคณะกรรมการโครงการอนุรักษ์ช้างป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด ในภาคตะวันออกเฉียงใต้ เพื่อดำเนินการในเรื่องดังกล่าว ดังนี้

องค์ประธานที่ปรึกษา

๑. พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว

๒. สมเด็จพระนางเจ้าสุทิดา พัชรสุธาพิมลลักษณ พระบรมราชินี

องค์ประธานกรรมการ

สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าพัชรกิติยาภา นเรนทิราเทพยวดี กรมหลวงราชสาริณีสิริพัชรมหาวัชรราชธิดา และคณะกรรมการอีกจำนวน ๓๕ ท่าน

ประกาศ ณ วันที่ ๒๘ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๖๒ เป็นปีที่ ๔ ในรัชกาลปัจจุบัน

ต่อมาในเดือนกันยายน ๒๕๖๒ พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมพระราชทานชื่อโครงการอนุรักษ์ช้างป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด ในภาคตะวันออกเฉียงใต้ว่า “โครงการพัชรสุธาชานุรักษ์” (พัช-ระ-สุ-ธา-คะ-ชา-นุ-รักษ์) แปลว่า น้ำทิพย์รักษาช้างให้แข็งแรงยืนยงดุจเพชร

สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าพัชรกิติยาภา นเรนทิราเทพยวดี กรมหลวงราชสาริณีสิริพัชรมหาวัชรราชธิดา องค์ประธานกรรมการ ได้เชิญประชุมคณะกรรมการ เพื่อพิจารณาการดำเนินการ และพระราชดำเนินเสด็จพื้นที่ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด กับทรงปลูกอาหารให้ช้างป่า เพื่อไม่ให้ช้างออกจากป่า มาเข้าพื้นที่ทำกินของราษฎร พระองค์เชิญประชุมคณะกรรมการและพระราชดำเนินเสด็จพื้นที่ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด อยู่เนื่อง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาการอยู่ร่วมกันอย่างสมดุลระหว่างคนและช้างป่า

มูลนิธิอนุรักษ์ช้างป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ทรงมีพระราชเสาวนีย์พระราชทานแก่ พลเอก ประวิตร วงษ์สุวรรณผู้บัญชาการทหารบก ในขณะนั้น เมื่อวันที่ ๑๘ กันยายน ๒๕๔๘ ณ พระราชวังไกลกังวล โดยทรงขอให้ทหารเข้ามาช่วยดูแลประสานการปฏิบัติให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยใจความสำคัญของโครงการนี้ต้องการให้ทหารเข้ามาเป็นหลักในการประสานงานต่าง ๆ โดยช่วยกันดูแลขยายไปสู่ประชาชนทั่วประเทศ ให้ช่วยกันดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่อนุรักษ์ช้างป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด หลังจากที่ได้รับ

พระราชเสาวนีย์แล้ว พลเอก ประวิตร วงษ์สุวรรณ ได้มีดำริจัดตั้ง “กองทุนเพื่อป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด” ขึ้น เพื่อรองรับความร่วมมือจากภาคส่วน ต่าง ๆ และต่อมาได้จัดตั้งเป็นมูลนิธิฯ โดยจดทะเบียน เมื่อวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๙ มีวัตถุประสงค์สนับสนุนการดำเนินงานตามโครงการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสัตว์ป่าในพื้นที่ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด (ภาคตะวันออก) อันเนื่องมาจาก พระราชดำริ โดยมูลนิธิฯ จะสนับสนุนงบประมาณให้กับหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงาน ในโครงการดังกล่าว ตามแผนยุทธศาสตร์ของมูลนิธิอนุรักษ์ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด ในการอนุรักษ์ป่า รอยต่อ ๕ จังหวัด การแก้ไขปัญหาช้างป่าออกนอกเขตพื้นที่อนุรักษ์ การพัฒนาคุณภาพชีวิต ประชาชนที่อาศัยอยู่ติดกับป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด การอบรมโครงการราษฎรอาสาพิทักษ์ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ.๒๕๔๕ กระทรวงทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการสงวน อนุรักษ์ และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม การจัดการการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน โดยมีหน่วยงานที่ดำเนินงานในพื้นที่ป่า รอยต่อ ๕ จังหวัด ได้แก่ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กรมป่าไม้ รวมทั้งกระทรวง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้มีประกาศแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารให้เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ ตามกฎหมายที่เกี่ยวกับป่าไม้

กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช (โดย สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 2 (ศรีราชา))

มีภารกิจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ ส่งเสริม และฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช ในเขตพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ โดยการควบคุม ป้องกัน พื้นที่ป่าอนุรักษ์เดิมที่มีอยู่ และพื้นที่ป่าเสื่อม โทรมให้กลับสมบูรณ์ด้วยกลยุทธ์การส่งเสริม กระตุ้น และปลูกจิตสำนึกให้ชุมชนมีความรู้สึกรหวงแหน และการมีส่วนร่วมในการดูแลทรัพยากรท้องถิ่น เพื่อเป็นการรักษาสมดุลของระบบนิเวศและ สิ่งแวดล้อม ตลอดจนความหลากหลายทางชีวภาพ สำหรับเป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร แหล่งที่อยู่อาศัย ของสัตว์ป่า แหล่งอาหาร นันทนาการ และการท่องเที่ยวทางธรรมชาติของประชาชน โดยได้ มอบหมายให้หน่วยงานในพื้นที่ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด คือ สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 2 (ศรีราชา) ดำเนินการสนับสนุนงานของมูลนิธิอนุรักษ์ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด โดยดำเนินงานสนับสนุนโครงการ อนุรักษ์ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด ตามพระราชเสาวนีย์ของ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง โดยการพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด (ภาคตะวันออก) รวมถึงการเฝ้าระวังช้างป่าออกนอกพื้นที่ ป้องกันและปราบปรามการบุกรุก

พื้นที่ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด และการล่าสัตว์ป่า ทั้งจัดการฝึกอบรมให้ประชาชนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสัตว์ป่า ร่วมกันวางแผนและอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ การฝึกอบรมป้องกันและดับไฟป่า ในกรณีเกิดเหตุไฟไหม้ป่าขึ้น ก่อนที่จะขยายวงกว้างจนเกิดความเสียหายกับระบบนิเวศ ดังวลี “ไฟมาป่าหมด” ดำเนินงานสนับสนุนโครงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสัตว์ป่าในพื้นที่ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด (ภาคตะวันออก) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ และมูลนิธิอนุรักษ์ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด โดยมีหน่วยงานที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด ได้แก่ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไน เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาสอยดาว อุทยานแห่งชาติเขาชะเมา - เขาวง อุทยานแห่งชาติเขาคิชฌกูฏ และอุทยานแห่งชาติเขาสิบห้าชั้น โดยบูรณาการร่วมกับ กรมป่าไม้ และหน่วยทหารในพื้นที่ตลอดมา

กรมป่าไม้ (โดย สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ ๙ (ศรีราชา) และ สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ ๙ (ปราจีนบุรี))

มีภารกิจเกี่ยวกับ การป้องกัน และรักษาพื้นที่ป่าไม้ให้คงอยู่เพิ่มพื้นที่ป่าเศรษฐกิจ สนับสนุนการเพิ่มพื้นที่สีเขียว และฟื้นฟูพื้นที่ป่าไม้ให้อุดมสมบูรณ์ ตอบสนองความต้องการทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้ โดยการมีส่วนร่วมบริหารจัดการที่ดินป่าไม้อย่างเป็นระบบและเป็นธรรม เพื่อให้คนอยู่ร่วมกับป่าอย่างสมดุลและยั่งยืนวิจัยและพัฒนา เพื่อสร้างนวัตกรรม และถ่ายทอดเทคโนโลยี ในการอนุรักษ์ และการใช้ประโยชน์ทรัพยากรป่าไม้พัฒนาความสามารถเชิงรุกขององค์กร ทั้งระบบ กลไก ข้อมูลสารสนเทศ และปรับปรุงกฎระเบียบให้ทันสมัยให้เหมาะสมกับภาวะการณ์ปัจจุบัน อำนาจหน้าที่ ควบคุม กำกับ ดูแล ป้องกันการบุกรุก การทำลายป่า และการกระทำผิดในพื้นที่รับผิดชอบตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ กฎหมายว่าด้วยป่าสงวนแห่งชาติ กฎหมายว่าด้วยสวนป่า กฎหมายว่าด้วยoleyโซยนต์ กฎหมายว่าด้วยป่าชุมชน และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องศึกษา วิจัย วางแผน และประสานงานเกี่ยวกับการปลูกป่าเพื่อการฟื้นฟูสภาพป่า และระบบนิเวศส่งเสริมการปลูกป่า การจัดการป่าชุมชน และการปลูกสร้างสวนป่าเชิงเศรษฐกิจในลักษณะสวนป่าภาคเอกชนและสวนป่าในรูปแบบอื่นที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนศึกษา วิเคราะห์ และประเมินสถานการณ์ ป่าเศรษฐกิจของตลาดในประเทศและต่างประเทศ อนุรักษ์ คัดครอง ดูแลรักษา และจัดการให้มีการใช้ประโยชน์ที่ดินป่าไม้ และการอนุญาตที่เกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์

จากไม้ อุตสาหกรรมไม้ ที่ดินป่าไม้ และผลิตผลป่าไม้ ศึกษา ค้นคว้า วิจัย และพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับป่าไม้และผลิตผลป่าไม้ และที่เกี่ยวข้องกับไม้และผลิตภัณฑ์ไม้ โดยได้มอบหมายให้หน่วยงานในพื้นที่ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด ได้แก่ สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ ๙ (ศรีราชา) และ สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ ๙ (ปราจีนบุรี) ดำเนินงานสนับสนุนโครงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสัตว์ป่าในพื้นที่ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด (ภาคตะวันออก) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ และมูลนิธิอนุรักษ์ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด อย่างต่อเนื่อง โดยบูรณาการร่วมกับ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช และหน่วยทหารในพื้นที่ตลอดมา

กองทัพรือ (โดย กองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด)

ตามที่กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้มีการประกาศแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ทหารเรือให้เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับป่าไม้รวม ๕ ฉบับ ได้แก่ พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๕๔๘ พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๐๗ พ.ร.บ.เลื่อยโซยนต์ พ.ศ.๒๕๔๕ พ.ร.บ.อุทยานแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๐๔ และ พ.ร.บ.สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ.๒๕๓๕ โดยประกาศทั้ง ๕ ฉบับดังกล่าว ได้แต่งตั้งผู้บังคับหน่วยทหารเรือในพื้นที่ ให้เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมาย โดยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด นั้น กองทัพรือ ได้มีคำสั่งกำหนดให้ผู้บัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด เป็นผู้บังคับหน่วยทหารเรือ ในการปฏิบัติงานในพื้นที่ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด โดยกองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด ได้ออกแผนพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ผบ.กปช.จต./ผบ.กจต./ผอ.รมน.ภาค / สย.๓ ที่ ๑/๒๕๖๒ มาเพื่อเป็นแนวทางการปฏิบัติตามกฎหมายเกี่ยวกับป่าไม้ เพื่อให้เจ้าหน้าที่ทหารใช้เป็นกรอบแนวทางในการปฏิบัติงานให้ถูกต้องตามกฎหมาย

๑. แผนพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ผบ.กปช.จต./ผบ.กจต./ผอ.รมน.ภาค/สย.๓

ที่ ๑/๒๕๖๒

๑.๑ การกิจ

กปช.จต./กอ.รมน.ภาค ๑ สย.๓ พิศักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ปลุกจิตสำนึกรักผืนป่ารวมทั้งดำเนินการฟื้นฟูดูแลรักษาพื้นที่ป่าในพื้นที่รับผิดชอบ จว.จันทบุรี และ จว.ตราด โดย อำนวยการบูรณาการ ประสานการปฏิบัติกับทุกภาคส่วน เพื่อหยุดยั้งการบุกรุกทำลายป่าไม้ ปราบปราม ป้องกันยึดคืน ทวงคืนพื้นที่ป่า และทำให้ป่ามีความอุดมสมบูรณ์อย่างยั่งยืน เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนแม่บทการพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชาติ

๑.๒ การปฏิบัติ

แนวความคิดในการปฏิบัติ

๑.๒.๑ เจตนารมณ์ของ ผบ.กปช.จต./ผบ.กจต./ผอ.รมน.ภาค ๑ สย.๓ : ต้องการให้ป่าไม้ในพื้นที่รับผิดชอบ ของ กปช.จต./กอ.รมน.ภาค ๑ สย.๓ รวมถึงป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด ป่าต้นน้ำต่างๆ และป่าชายเลน คงสภาพความเป็นป่าสมบูรณ์ด้วยการบูรณาการ ประสานการปฏิบัติ กับทุกภาคส่วนในพื้นที่รับผิดชอบทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ร่วมปฏิบัติการอย่างต่อเนื่อง ผลลัพธ์สุดท้ายที่ต้องการคือให้การปฏิบัติการต่างๆ เป็นไปตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ ของแผนแม่บทแก้ไขปัญหาค่าทำลายทรัพยากรป่าไม้ การบุกรุกที่ดินของรัฐ และการบริหารจัดการ ทรัพยากร ธรรมชาติอย่างยั่งยืน พ.ศ.๒๕๕๗

๑.๒.๒ กลยุทธ์ : ให้ ฉก.นย.จันทบุรี และ ฉก.นย.ตราด เป็นหน่วยงานที่ รับผิดชอบหลักในการปฏิบัติการป้องกันปราบปรามและหยุดยั้งการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้ ใน เขตพื้นที่จังหวัดที่หน่วยรับผิดชอบมีหน้าที่บูรณาการประสานงานและกำกับดูแลหน่วยงานในสังกัด กปช.จต. ในการปฏิบัติงานป้องกันปราบปรามการบุกรุกทำลายป่าไม้และฟื้นฟูป่าไม้ในพื้นที่ รับผิดชอบ และร่วมบูรณาการกับหน่วยงานในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องได้แก่ กอ.รมน.จังหวัด หน่วยงาน กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หน่วยงานฝ่ายปกครอง หน่วยงานตำรวจ องค์การ ปกครองส่วนท้องถิ่น และกำลังภาคส่วนประชาชน ปฏิบัติการป้องกันปราบปรามการบุกรุกทำลายป่า ไม้ปลูกจิตสำนึกรักผืนป่า รวมทั้งดำเนินการฟื้นฟูดูแลรักษาพื้นที่ป่า เพื่อหยุดยั้งการบุกรุกทำลายป่า ไม้ ยึดคืน ทวงคืนพื้นที่ป่า และทำให้มีความอุดมสมบูรณ์อย่างยั่งยืน

๑.๒.๒.๑ ขั้นตอนที่ ๑ การอบรม/แนะนำ ให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่อง ป่าไม้และการอนุรักษ์ โดยชี้ให้เห็นถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้ เพื่อเป็นการสร้างจิตสำนึกให้ทุกคนเกิดความรักและหวงแหนป่าไม้ โดยน้อมนำพระราชดำรัสของ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร

การปลูกไม้ในใจคนว่า “เจ้าหน้าที่ป่าไม้ควรจะต้องปลูกต้นไม้ลงในใจคนเสียก่อน แล้วคนเหล่านั้นก็พากันปลูกต้นไม้ลงบนแผ่นดินและรักษาต้นไม้ด้วยตนเอง” และตามปฐมบรมราชโองการ พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว พระองค์ทรงสืบสานรักษาและต่อยอดพระราชปณิธาน การดำเนินโครงการ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ และแนวพระราชดำริต่างๆ ของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เพื่อให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการอบรมมีความภาคภูมิใจ ในการปฏิบัติงานต่อไป

๑.๒.๒.๒ ขั้นตอนที่ ๒ ดำเนินงานด้านการข่าวตามวงรอบการข่าวกรอง รวมทั้งใช้องค์กรข่าวลับที่จัดตั้งขึ้น เครือข่ายข่าวภาคประชาชน เพื่อติดตามตรวจสอบข้อมูลเกี่ยวกับการบุกรุกและทำลายป่าไม้ในพื้นที่รับผิดชอบ

๑.๒.๒.๓ ขั้นตอนที่ ๓ การลาดตระเวนป้องกันและปราบปรามในพื้นที่ เป้าหมายเฝ้าระวัง โดยการจับชุดลาดตระเวนทั้งทางบก เรือ และอากาศ เพื่อค้นหาและตรวจสอบพื้นที่ ที่ได้รับการรายงานว่ามี การบุกรุก และทำการลาดตระเวนป้องกันเฝ้าตรวจพื้นที่ มิให้มีการบุกรุกทำลาย ป่าไม้ในพื้นที่รับผิดชอบอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งบูรณาการกับส่วนราชการหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กำลัง ภาครัฐประชาชนในพื้นที่ ร่วมกันจัดตั้ง จุดตรวจ/จุดสกัด เพื่อเป็นการป้องกันป้องปราม ยับยั้งการกระทำ ผิดกฎหมายป่าไม้ทั้งปวง

๑.๒.๒.๔ ขั้นตอนที่ ๔ ยึดคืน ขอคืนพื้นที่ป่าที่มีการบุกรุก ทำการตรวจ ค้น/ตรวจยึดและจับกุม ดำเนินคดี ต่อผู้กระทำความผิด โดยการประสานกับเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานใน สังกัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม เจ้าหน้าที่ตำรวจและเจ้าหน้าที่ปกครอง ในพื้นที่ และมีการติดตามความก้าวหน้าในการดำเนินคดีอย่างเป็นระบบอีกทั้งป้องกันมิให้มีการบุกรุกเพิ่มเติมหรือบุกรุกซ้ำ

๑.๒.๒.๕ ขั้นตอนที่ ๕ การปลูกป่าทดแทน บำรุงรักษาและการฟื้นฟู สภาพป่าไม้ที่ถูกทำลายให้มีความอุดมสมบูรณ์เพื่อเป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร และสร้างความสมดุลให้กับ ระบบนิเวศ โดยจัดทำโครงการปลูกป่า โครงการสร้างฝายชะลอน้ำในโอกาสวันสำคัญต่าง ๆ ในพื้นที่ รับผิดชอบตามความเหมาะสม โดยเน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

หน้าที่ของฝ่ายอำนวยการ ของ กปช.จต. และ กอ.รมน.ภาค ๑ สย.๓

๑. ขว.กปช.จต.

๑.๑ ติดตามสถานการณ์ด้านการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้ รายงาน ให้ผู้บังคับบัญชา หน่วยเหนือ และหน่วยเกี่ยวข้องทราบ

๑.๒ ติดตามพฤติกรรมบุคคลที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มลักลอบทำลายทรัพยากร ป่าไม้ภายในพื้นที่รับผิดชอบ รายงานให้ ศปก.ทร. และหน่วยเกี่ยวข้องทราบ

๒. ยก.กปช.จต.

๒.๑ รายงานสรุปผลการปฏิบัติป้องกันปราบปรามการบุกรุกทำลาย ทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่รับผิดชอบ ให้ ศปก.ทร. ทราบ

๒.๒ ประสานข้อมูลการลักลอบตัดไม้ การบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้กับ กอ.รมน.ภาค ๑ สย.๓ เพื่อใช้เป็นข้อมูลบรรยายสรุป และการรายงานด้านความมั่นคงภายในของ กปช.จต.

๓. กพร.กปช.จต.

ประสานการปฏิบัติ และดำเนินงานโครงการต่างๆ ที่ได้รับมอบหมายจากมูลนิธิอนุรักษ์ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด และหน่วยเหนือ รายงานผลการปฏิบัติให้ กปช.จต.(ยก.กปช.จต.) เพื่อรายงานให้ ศปก.ทร. ทราบ

๔. นธน.กปช.จต.

๔.๑ สนับสนุนการปฏิบัติด้านกฎหมายให้กับหน่วยต่างๆ เมื่อได้รับการประสาน

๔.๒ ติดตามความคืบหน้าในการดำเนินคดีการกระทำความผิดกฎหมายว่าด้วยการป่าไม้ และรายงานข้อมูลผลคดีแยกประเภทคดีในการจับกุม/ตรวจยึดพื้นที่ให้ กปช.จต.และ กอ.รมน.ภาค ๑ สย.๓ ทราบในวันที่ ๒๕ ของทุกเดือน

๕. ฝขว.กอ.รมน.ภาค ๑ สย.๓

๕.๑ รายงานการติดตามและรวบรวมข่าวสาร การบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่รับผิดชอบของ กปช.จต./กอ.รมน.ภาค ๑ สย.๓ ให้ กอ.รมน.ภาค ๑ ทราบทุกวัน และสรุปเป็นข้อมูลความเคลื่อนไหวของกลุ่มตัดไม้ทำลายป่า ส่งให้ กอ.รมน.ภาค ๑ ทุกเดือน

๕.๒ รายงานการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้ของบัญชีเป้าหมายเฝ้าระวังให้ผู้บังคับบัญชาทราบในวันที่ ๒๕ ของทุกเดือน

๕.๓ รายงานการติดตามผลคดีเป็นเอกสารให้ผู้บังคับบัญชาทราบทุกวันทั้ง ๒๕ ของเดือน

๕.๔ รายงานสรุปผลการปฏิบัติ การสกัดกั้น การลำเลียงไม้ออกนอกประเทศ และการลำเลียงไม้ผ่านด่านตรวจ/จุดตรวจ/จุดสกัด ให้ผู้บังคับบัญชาทราบ ในวันที่ ๒๕ ของทุกเดือน

๖. ฝนผ.กอ.รมน.ภาค ๑ สย.๓

๖.๑ ประสานข้อมูลการปฏิบัติงานด้านป่าไม้ เกี่ยวกับการลักลอบตัดไม้ และการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้กับ ฝอ.กอ.รมน.ภาค ๑ สย.๓ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อรวบรวมเป็นข้อมูลบรรยายสรุป และการรายงานด้านความมั่นคงของ กอ.รมน.ภาค ๑ สย.๓

๖.๒ ประสานข้อมูลการดำเนินการตามแผนงาน/โครงการที่ได้รับงบประมาณจาก ศปป.๔ กอ.รมน. กับ ฝมท.กอ.รมน.ภาค ๑ สย.๓ เพื่อรวบรวมเป็นข้อมูลผลการปฏิบัติงานของ กอ.รมน.ภาค ๑ สย.๓

๖.๓ ประสานและกำกับดูแลการปฏิบัติงานของชุดปฏิบัติการ กอ.รมน.ภาค ๑ สย.๓ ให้เป็นไปตามแผนพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ฝบ.กปช.จต./ฝบ.กจต./ฝอ.รมน.ภาค ๑ สย.๓ ที่ ๑/๒๕๖๒

๗. ฝมท.กอ.รมน.ภาค ๑ สย.๓

๗.๑ อำนวยการ ประสานการปฏิบัติงานด้านการป้องกันปราบปรามการบุกรุกและทำลายทรัพยากรป่าไม้กับ กก.นย.จันทบุรี และ กก.นย.ตราด ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ตามแผนพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ผบ.กปช.จต./ผบ.กจต./ผอ.รมน.ภาค ๑ สย.๓ ที่ ๑/๒๕๖๒ และตามนโยบายที่ผู้บังคับบัญชากำหนด

๗.๒ รวบรวมรายงานการเสนอขออนุมัติ เพิ่ม/ลด บัญชีเป้าหมายเฝ้าระวังการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้ของ กก.นย.จันทบุรี และ กก.นย.ตราด และพิจารณาเสนอให้ผู้บังคับบัญชาลงนามอนุมัติ

๗.๓ ประสาน ศปป.๔ กอ.รมน. ในการดำเนินการทั้งปวงในการป้องกันปราบปรามทรัพยากรป่าไม้ และการดำเนินการตามแผนงาน/โครงการที่ได้รับงบประมาณจาก ศปป.๔ กอ.รมน. รายงานบันทึกการตรวจยึด/ตรวจจับ การปฏิบัติงานด้านป่าไม้ในพื้นที่รับผิดชอบให้กับ ศปป.๔ กอ.รมน. พร้อมสำเนาให้ กอ.รมน.ภาค ๑ ทราบ ในวันที่ ๒๕ ของทุกเดือน

๗.๔ รายงานข้อมูลสถานะทางคดี (คดีบุกรุก คดีตัดไม้) ให้ ศปป.๔ กอ.รมน. และสำเนาให้ กอ.รมน.ภาค ๑ ทราบ ในวันที่ ๒๕ ของทุกเดือน

๗.๕ รับการตรวจประเมินผลการดำเนินการตามแผนงาน/โครงการที่ได้รับงบประมาณจาก ศปป.๔ กอ.รมน. เมื่อได้รับการประสาน

๗.๖ ติดตามความคืบหน้าการแก้ไขปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่า อ.แก่งหางแมว จว.จันทบุรี ตามคำสั่งกองทัพภาคที่ ๑ ที่ ๖๑๔/๕๘ ลง ๒๓ มิ.ย.๕๘

หน้าที่ของหน่วยในสังกัด กปช.จต. พื้นที่ จว.จันทบุรี ดังนี้

๑. กก.นย.จันทบุรี

๑.๑ เป็นหน่วยรับผิดชอบหลักในการปฏิบัติการป้องกันปราบปรามและหยุดยั้งการบุกรุกทำลายทรัพยากร ป่าไม้ ภายในเขตพื้นที่ จว.จันทบุรี ทั้งหมด โดยมุ่งเน้นพื้นที่ชายแดนและพื้นที่เขตป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด ที่ได้รับมอบหมาย

๑.๒ บูรณาการ ประสานงานและกำกับดูแล การปฏิบัติการป้องกันปราบปรามและหยุดยั้งการบุกรุกทำลายป่าไม้และพื้นที่ป่าไม้ของหน่วยในสังกัด กปช.จต. ภายในเขตพื้นที่ จว.จันทบุรี ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ

๑.๓ บูรณาการ ประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในเขตพื้นที่ จว.จันทบุรี ได้แก่ กอ.รมน.จังหวัดจันทบุรี หน่วยงานกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หน่วยงานฝ่ายปกครอง หน่วยงานตำรวจ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคประชาชน ในการร่วมปฏิบัติการป้องกันปราบปรามและหยุดยั้งการบุกรุกทำลายป่าไม้เพื่อคงความอุดมสมบูรณ์ของป่าไม้ อย่างยั่งยืน

๑.๔ รวบรวมผลการปฏิบัติงานป้องกันปราบปรามและหยุดยั้งการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้ของหน่วยในสังกัด กปช.จต. เขตพื้นที่ จว.จันทบุรี และรายงานให้กับ กอ.รมน.ภาค ๑ สย.๓ ทราบ ในวันที่ ๒๕ ของทุกเดือน เพื่อเสนอผู้บังคับบัญชารับทราบ และ/หรือพิจารณาสั่งการต่อไป

๑.๕ ให้การสนับสนุน กพร.กปช.จต. ในการดำเนินการปลูกป่าทดแทนเพื่อฟื้นฟูป่าสภาพป่าไม้ที่ถูกทำลายให้มีความอุดมสมบูรณ์ให้เป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร และสร้างความสมดุลให้กับระบบนิเวศ ตามโครงการต่างๆที่ได้รับมอบหมาย

๑.๖ ประสาน กอ.รมน.ภาค ๑ สย.๓ ในส่วนเกี่ยวข้องดังนี้

๑.๖.๑ การดำเนินการตามแผนงาน/โครงการของ ศปป.๔ กอ.รมน. ตามที่ได้รับการประสาน

๑.๖.๒ การปฏิบัติการด้านป่าไม้ภายในพื้นที่ จว.จันทบุรี ให้เป็นไปตามแผนพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ผบ.กปช.จต./ผบ.กจต./ผอ.รมน.ภาค ๑ สย.๓ ที่ ๑/๒๕๖๒ และตามผู้บังคับบัญชามอบหมาย

๑.๖.๓ ให้การสนับสนุน กอ.รมน.จังหวัดจันทบุรี ในการดำเนินการตามแผนงาน/โครงการของ ศปป.๔ กอ.รมน. ตามที่ได้รับการประสาน

๒. ฉก.ทพ.นย.

๒.๑ ปฏิบัติการป้องกันปราบปรามการบุกรุกทำลายป่าไม้และฟื้นฟูป่าภายในพื้นที่รับผิดชอบ และรายงานเมื่อพบการกระทำผิดให้ ฉก.นย.จันทบุรี พร้อมทั้งสำเนาแจ้งให้ กปช.จต./กอ.รมน.ภาค ๑ สย.๓ ทราบในโอกาสแรก

๒.๒ รายงานสรุปผลการปฏิบัติการป้องกันปราบปรามและหยุดยั้งการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้ให้ ฉก.นย.จันทบุรี ทราบ ในวันที่ ๒๐ ของทุกเดือน หรือตามที่ ฉก.นย.จันทบุรี กำหนด

๒.๓ ให้การสนับสนุน กพร.กปช.จต. ในการดำเนินการการปลูกป่าทดแทนเพื่อฟื้นฟูป่าสภาพป่าที่ถูกทำลายให้มีความอุดมสมบูรณ์ สามารถเป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร และสร้างความสมดุลให้กับระบบนิเวศ ตามที่ได้รับการประสาน

๒.๔ ให้การสนับสนุน ผมท.กอ.รมน.ภาค ๑ สย.๓ ในการดำเนินการตามแผนงาน/โครงการของ ศปป.๔ กอ.รมน. ตามที่ได้รับการประสาน

๒.๕ ประสานการปฏิบัติในการดำเนินการด้านป่าไม้ภายในเขตพื้นที่ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด ร่วมกับ ฉก.นย.จันทบุรี พัน.ป.กจต. มว.ลว.ไกล กจต.และ กรม ทพ.๑๓ (ทบ.)

๓. ศปศ.๖๑ (ขปศ.๖ พื้นที่ จว.จันทบุรี)

๓.๑ ปฏิบัติงานด้านการข่าวและปฏิบัติการจิตวิทยา ในการป้องกันปราบปราม การทำลายทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่รับผิดชอบ และรายงานผลการปฏิบัติเมื่อพบการกระทำผิด ให้ ฉก.นย.จันทบุรี ทราบในโอกาสแรกพร้อมทั้งสำเนาแจ้งให้ กปช.จต./กอ.รมน.ภาค ๑ สย.๓ ทราบ

๓.๒ ติดตามสถานการณ์ด้านการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ รับผิดชอบ และรายงานผลการปฏิบัติให้ ฉก.นย.จันทบุรี และพร้อมทั้งสำเนาแจ้งให้ กปช.จต./ กอ.รมน.ภาค ๑ สย.๓ ทราบ

๓.๓ ติดตามพฤติกรรมบุคคลที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มบุกรุกทำลายทรัพยากร ธรรมชาติและป่าไม้ ในพื้นที่รับผิดชอบ โดยรายงานผลการปฏิบัติให้ ฉก.นย.จันทบุรี และสำเนาแจ้ง ให้ กปช.จต./กอ.รมน.ภาค ๑ สย.๓ ทราบ

๓.๔ สนับสนุนเจ้าหน้าที่ฝ่ายบ้านเมืองในการป้องกันและปราบปราม การกระทำผิดกฎหมายว่าด้วยการป่าไม้ตามขีดความสามารถของหน่วย

๔. ชค.ทพ.นย.๒

๔.๑ ปฏิบัติการป้องกันปราบปรามและหยุดยั้งการบุกรุกทำลายป่าไม้ และฟันฟูป่าในพื้นที่รับผิดชอบ โดยรายงานผลการปฏิบัติเมื่อพบการกระทำผิดให้ ฉก.นย.จันทบุรี ทราบในโอกาสแรก พร้อมทั้งสำเนาแจ้งให้ กปช.จต./กอ.รมน.ภาค ๑ สย.๓ ทราบ

๔.๒ ให้การสนับสนุน กพร.กปช.จต. ในการดำเนินการปลูกป่าทดแทน เพื่อการฟื้นฟูสภาพป่าไม้ที่ถูกทำลายให้มีความอุดมสมบูรณ์ สามารถเป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร และ สร้างความสมดุลให้กับระบบนิเวศ ตามที่ได้รับการประสาน

๔.๓ ให้การสนับสนุน กอ.รมน.ภาค ๑ สย.๓ ในการดำเนินการตาม แผนงาน/โครงการของ ศปป.๔ กอ.รมน. ตามที่ได้รับการประสาน

๕. ชค.ทพ.นย.๔

๕.๑ ปฏิบัติการป้องกันปราบปรามและหยุดยั้งการบุกรุกทำลายป่าไม้ และฟันฟูป่าในพื้นที่รับผิดชอบ โดยรายงานผลการปฏิบัติเมื่อพบการกระทำผิดให้ ฉก.นย.จันทบุรี ทราบในโอกาสแรก พร้อมทั้งสำเนาแจ้งให้ กปช.จต./กอ.รมน.ภาค ๑ สย.๓ ทราบ

๕.๒ ให้การสนับสนุน กพร.กปช.จต. ในการดำเนินการปลูกป่าทดแทน เพื่อการฟื้นฟูสภาพป่าไม้ที่ถูกทำลายให้มีความอุดมสมบูรณ์ สามารถเป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร และสร้าง ความสมดุลให้กับระบบนิเวศ ตามที่ได้รับการประสาน

๕.๓ ให้การสนับสนุน กอ.รมน.ภาค ๑ สย.๓ ในการดำเนินงานตาม แผนงาน/โครงการของ ศปป.๔ กอ.รมน. ตามที่ได้รับการประสาน

๖. พัน.ป.กจต. (ส่วนที่ปฏิบัติงานพื้นที่ จว.จันทบุรี)

๖.๑ ปฏิบัติการป้องกันปราบปรามและหยุดยั้งการบุกรุกทำลายป่าไม้ และพื้นที่ป่าไม้ในพื้นที่รับผิดชอบ โดยรายงานผลการปฏิบัติเมื่อพบการกระทำผิดให้ ฉก.นย.จันทบุรี ทราบในโอกาสแรก พร้อมทั้งสำเนาแจ้งให้ กปช.จต./กอ.รมน.ภาค ๑ สย.๓ ทราบ

๖.๒ ให้การสนับสนุน กอ.รมน.ภาค ๑ สย.๓ ในการดำเนินการตาม แผนงาน/โครงการของ ศปป.๔ กอ.รมน. ตามที่ได้รับการประสาน

๖.๓ ประสานการปฏิบัติในการดำเนินการด้านป่าไม้ภายในเขตพื้นที่ป่า รอยต่อ ๕ จังหวัด ร่วมกับ ฉก.นย.จันทบุรี ฉก.ทพ.นย. มว.ลว.ไกล กจต. และ กรม ทพ.๑๓ (ทบ.)

๗. ร้อย.ยานเกราะ กจต.

๗.๑ ปฏิบัติการป้องกันปราบปรามและหยุดยั้งการบุกรุกทำลายป่าไม้ และพื้นที่ป่าไม้ในพื้นที่รับผิดชอบ โดยรายงานผลการปฏิบัติเมื่อพบการกระทำผิดให้ ฉก.นย.จันทบุรี ทราบในโอกาสแรก พร้อมทั้งสำเนาแจ้งให้ กปช.จต./กอ.รมน.ภาค ๑ สย.๓ ทราบ

๗.๒ ให้การสนับสนุน กอ.รมน.ภาค ๑ สย.๓ ในการดำเนินงานตาม แผนงาน/โครงการของ ศปป.๔ กอ.รมน. ตามที่ได้รับการประสาน

๘. มว.ลว.ไกล กจต.

๘.๑ ปฏิบัติการป้องกันปราบปรามและหยุดยั้งการบุกรุกทำลายป่าไม้ และพื้นที่ป่าไม้ในพื้นที่รับผิดชอบ โดยรายงานผลการปฏิบัติเมื่อพบการกระทำผิดให้ ฉก.นย.จันทบุรี ทราบในโอกาสแรก พร้อมทั้งสำเนาแจ้งให้ กปช.จต./กอ.รมน.ภาค ๑ สย.๓ ทราบ

๘.๒ ให้การสนับสนุน กอ.รมน.ภาค ๑ สย.๓ ในการดำเนินการตาม แผนงาน/โครงการของ ศปป.๔ กอ.รมน. ตามที่ได้รับการประสาน

๘.๓ ประสานการปฏิบัติในการดำเนินการด้านป่าไม้ภายในเขตพื้นที่ป่า รอยต่อ ๕ จังหวัด ร่วมกับ ฉก.นย.จันทบุรี ฉก.ทพ.นย. พัน.ป.กจต. และ กรม ทพ.๑๓ (ทบ.)

๙. กก.ตชด.๑๑

๙.๑ ปฏิบัติการป้องกันปราบปรามและหยุดยั้งการบุกรุกทำลายป่าไม้ และพื้นที่ป่าไม้ในพื้นที่รับผิดชอบ โดยรายงานผลการปฏิบัติเมื่อพบการกระทำผิดให้ ฉก.นย.จันทบุรี ทราบในโอกาสแรก พร้อมทั้งสำเนาแจ้งให้ กปช.จต./กอ.รมน.ภาค ๑ สย.๓ ทราบ

๙.๒ ให้การสนับสนุน กอ.รมน.ภาค ๑ สย.๓ ในการดำเนินการตาม แผนงาน/โครงการของ ศปป.๔ กอ.รมน. ตามที่ได้รับการประสาน

๑๐. ส.รณ.๔ กก.๕ บก.รณ.

๑๐.๑ ดำเนินการลาดตระเวนหาข่าว ค้นหา ฝ้าตรวจ ป้องกันปราบปราม การกระทำผิดกฎหมายว่าด้วยการป่าไม้ในพื้นที่รับผิดชอบ โดยรายงานผลการปฏิบัติให้ ฉก.นย.จันทบุรี ทราบในโอกาสแรก พร้อมทั้งสำเนาแจ้งให้ กปช.จต./กอ.รมน.ภาค ๑ สย.๓ ทราบ

๑๐.๒ ให้การสนับสนุน กอ.รมน.ภาค ๑ สย.๓ ในการดำเนินการตาม แผนงาน/โครงการของ ศปป.๔ กอ.รมน. ตามที่ได้รับการประสาน

๑๑. ชุดปฏิบัติการ กอ.รมน.ภาค ๑ สย.๓ (พื้นที่ จว.จันทบุรี) ดำเนินงานด้าน การข่าวภาคประชาชน พื้นที่พุทธพยากรณ์ป่าไม้ในพื้นที่รับผิดชอบและพื้นที่ที่ได้รับมอบหมายโดยรายงาน ผลการปฏิบัติให้ ผ.ก.นย.จันทบุรี พร้อมทั้งสำเนาแจ้งให้ กอ.รมน.ภาค ๑ สย.๓ ทราบ

๒. การพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงของชาติ

การพัฒนาพื้นที่เพื่อเสริมความมั่นคงของชาติ เป็นการบูรณาการงานพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมให้สอดคล้องเชื่อมโยงกับการเสริมสร้างความมั่นคงของประเทศ มุ่งขจัดและแก้ไขปัญหา ในพื้นที่ที่มีปัญหาความมั่นคงหรือพื้นที่ที่มีเงื่อนไขของปัญหาความมั่นคงหรือพื้นที่ที่อาจก่อให้เกิด ปัญหาความมั่นคง โดยใช้กระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ และยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศ รวมทั้งแผนหลักที่เกี่ยวข้องเข้ามาสนับสนุนและ เอื้ออำนวยประโยชน์ต่อการสร้างความมั่นคงปลอดภัยและให้ประชาชนพึ่งพาตนเองได้

กองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด เป็นหน่วยรับผิดชอบการพัฒนา เพื่อเสริมความมั่นคงในพื้นที่เขตกองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด มีพันธกิจในการ ประสานงานด้านการพัฒนาเพื่อความมั่นคงในเขตจังหวัดจันทบุรีและจังหวัดตราด ซึ่งเป็นไปตาม ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงของชาติ พ.ศ.๒๕๕๘ โดยได้แต่งตั้ง ผู้บัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด เป็นประธานกรรมการพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคง ในระดับพื้นที่ในเขตกองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด และได้จัดทำแผนการพัฒนา เพื่อเสริมความมั่นคงในพื้นที่เขตกองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด (พ.ศ.๒๕๖๑ – ๒๕๖๕) รองรับแผนการพัฒนาพื้นที่เพื่อเสริมความมั่นคงของชาติ (พ.ศ.๒๕๖๑ – ๒๕๖๕) เพื่อเป็นกรอบ และแนวทางการบูรณาการร่วมกับหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้อง ในการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด ตามประเด็นยุทธศาสตร์ ๘ ข้อ ดังนี้

๑. ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๑ ยุทธศาสตร์การสืบสานเรียนรู้และขยายผลพัฒนาด้วย ศาสตร์พระราชาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน
๒. ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๒ ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างศักยภาพและภูมิคุ้มกัน ของคน ชุมชน และพื้นที่เป้าหมาย
๓. ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๓ ยุทธศาสตร์การพัฒนาและป้องกันเพื่อจัดระเบียบพื้นที่ ชายแดน พื้นที่ชายฝั่งทะเลเกาะแก่ง และชุมชนพื้นที่สูง
๔. ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๔ ยุทธศาสตร์การพัฒนาองค์ความรู้การพัฒนาเพื่อเสริม ความมั่นคง

๕. ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๕ ยุทธศาสตร์เสริมสร้างความมั่นคงด้วยมิติวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการจัดการโดยสันติวิธี

๖. ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๖ ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างฐานความมั่นคงของ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อความสมดุลมั่นคง

๗. ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๗ ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคง และการพัฒนากับประเทศรอบบ้าน

๘. ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๘ ยุทธศาสตร์การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ โดยกองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด มีวิสัยทัศน์ และวัตถุประสงค์ ในการพัฒนาเพื่อเสริมมั่นคงในพื้นที่เขตกองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด (พ.ศ.๒๕๖๑ – ๒๕๖๕) ดังนี้

วิสัยทัศน์ “คน ชุมชน และพื้นที่เป้าหมายมีการพัฒนา มีจิตสำนึกความมั่นคง ภูมิคุ้มกัน สามัคคีปรองดอง สามารถพัฒนาร่วมกับประเทศรอบบ้าน เพื่อความมั่นคง ปลอดภัย และ ประโยชน์สุขของประชาชน”

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อน้อมนำศาสตร์พระราชาและแนวพระราชดำริเป็นแนวทางในการพัฒนาพื้นที่ เพื่อเสริมความมั่นคง

๒. เพื่อพัฒนาคนและคุณภาพชีวิตของคน ชุมชน และพื้นที่เป้าหมายให้มีโครงสร้าง ประชากรที่เหมาะสม มีความเข้มแข็ง มั่นคง ปลอดภัย มีจิตสำนึกด้านความมั่นคง พึ่งตนเองได้ รวมทั้งมีภูมิคุ้มกันในการดำรงชีวิตพร้อมเผชิญปัญหา ภัยคุกคาม และการเปลี่ยนแปลง

๓. เพื่อเสริมสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคงและด้านการพัฒนากับประเทศ รอบบ้านพร้อมกับจัดระบบป้องกันเพื่อจัดระเบียบพื้นที่ชายแดน

๔. เพื่อขยายผลองค์ความรู้ด้านการพัฒนาพื้นที่เพื่อเสริมความมั่นคง การจัดการ โดยสันติวิธีไปพร้อมกับการนำนวัตกรรมมาใช้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับวัฒนธรรมและภูมิปัญญา ท้องถิ่น

๕. เพื่อเสริมสร้างฐานความมั่นคงของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รักษา ความสมดุลของระบบนิเวศน์ รองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

๖. เพื่อให้การบริหารจัดการยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่เพื่อเสริมความมั่นคงของชาติ มีการบูรณาการให้เกิดเอกภาพและประสิทธิภาพในทุกกระดับ

กองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด จึงเป็นหน่วยนโยบายในการ อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด โดยจัดให้เป็น **ภัยจากการ ทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม** ได้แก่ การบุกรุกที่ดินของรัฐ ป่าชายเลน ป่าสงวน ป่าไม้

ส่วนใหญ่จะอยู่ในพื้นที่ของกลุ่มผู้มีอิทธิพล ผู้บุกรุกส่วนใหญ่จะได้แก่ราษฎรในพื้นที่โดยมีกลุ่มนายทุน ผู้มีอิทธิพลสนับสนุนหรือจ้างวาน ส่วนการลักลอบตัดไม้โดยมีกลุ่มนายทุน ราษฎร รวมทั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐบางคนเป็นผู้ดำเนินการ โดยไม้ที่ลักลอบตัดส่วนใหญ่จะนำไปแปรรูปเป็นเฟอร์นิเจอร์ เพื่อส่งขายทั้งในและนอกพื้นที่ รวมทั้งขายให้กับพ่อค้าไม้ และผู้มีอิทธิพลเพื่อแปรรูปหรือสร้างบ้านพักส่วนใหญ่เป็นไม้พะยูง ไม้สัก ไม้กระยาเลย และไม้ประดู่ ปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่าชายเลน พื้นที่อำเภอขลุง อำเภอเมืองจันทบุรี อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี อำเภอแหลมงอบ อำเภอเมืองตราด อำเภอเกาะช้าง อำเภอเกาะกูด อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด ก่อให้เกิดผลกระทบ เช่น การกัดเซาะพื้นที่ชายฝั่งทะเลจนอาจจะทำให้มีผลต่อเขตแดนทางทะเล ปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่าสงวนพื้นที่ อำเภอ สอยดาว อำเภอโป่งน้ำร้อน อำเภอแก่งหางแมว อำเภอเขาคิชฌกูฏ อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี อำเภอบ่อไร่ อำเภอเมืองตราด อำเภอเขาสมิง อำเภอเกาะกูด อำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด ซึ่งรวมถึงพื้นที่ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด ในพื้นที่ จว.จันทบุรี ทั้งหมด เป็นการบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาร่วมดำเนินการ โดยกองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด ในฐานะประธานกรรมการพัฒนา เพื่อเสริมความมั่นคงในระดับพื้นที่ในเขตกองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด เป็นหน่วยงานประสานหลัก โดยดำเนินงานของกองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด ในพื้นที่ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด ดำเนินงานสนับสนุนโครงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสัตว์ป่าในพื้นที่ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด (ภาคตะวันออก) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ และมูลนิธิอนุรักษ์ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด อย่างต่อเนื่อง ร่วมกับ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช กรมป่าไม้ และหน่วยทหารของกองทัพบก ในพื้นที่ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตลอดมา

ภาคประชาชน

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ชุมชนที่อยู่ติดกับเขตป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด เช่น เทศบาลตำบล องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นผู้นำองค์กรภาคประชาชน ประสานงานกับหน่วยงานราชการ ให้มีการดำเนินการตามระเบียบ กฎหมาย ข้อบังคับ โดยท้องถิ่นมีการจัดระเบียบ ทำความเข้าใจ ให้ความรู้กับประชาชน ในการอยู่ร่วมกับป่า ไม่ให้มีการบุกรุก ไม่ให้มีการล่าสัตว์ป่า รวมถึงการทำร้ายช้างป่า มีการจัดพื้นที่ป่าชุมชนเพื่อใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน โดยประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการป่าชุมชน ประกอบกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้เข้ามาพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนที่อาศัยอยู่ติดกับป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มาประยุกต์ใช้ ซึ่งในปัจจุบันประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีรายได้มากขึ้นในระดับหนึ่งและประชาชนมีความเข้าใจ ไม่มีการบุกรุกพื้นที่ป่า การล่าสัตว์ป่าลดน้อยลงอย่างมากเกือบจะไม่มีเลย

ปัญหา และอุปสรรค

การดำเนินงานในพื้นที่ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด ของแต่ละภาคส่วนในการปฏิบัติงาน เป็นในลักษณะประสานงาน หรือขอรับการสนับสนุนในการดำเนินงาน ในการดำเนินงาน ขาดการบูรณาการร่วมกัน คือหน่วยงานนั้น ๆ จะดำเนินการตามกฎหมายอำนาจหน้าที่และ งบประมาณของหน่วยงานนั้น ๆ ยังไม่มีการบูรณาการในภาพรวมในพื้นที่ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด ทั้งหมด การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ติดป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด ยังไม่ครอบคลุม เขตป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด การป้องกันช้างป่าออกนอกเขตพื้นที่อนุรักษ์เข้ามาหากินในพื้นที่ทำกิน ของประชาชน ยังไม่ครอบคลุมเขตป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด การเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากช้างป่า ยังไม่มีหน่วยงานรับผิดชอบหลักในการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากช้างป่า เช่น ผู้บาดเจ็บ ผู้เสียชีวิต ทายาทผู้บาดเจ็บ/ผู้เสียชีวิต ผลิตผลทางการเกษตร อุปกรณ์ประกอบอาชีพและที่อยู่อาศัยที่ได้รับ ผลกระทบจากช้างป่า สภาพปัญหาที่พบในปัจจุบัน

๑. ปัญหาช้างป่าออกนอกเขตพื้นที่อนุรักษ์เข้ามาในที่ทำกินของประชาชนได้แก้ปัญหา โดยการจัดชุดเฝ้าระวังช้างป่า และผลักดันให้กลับเข้าสู่ป่า แต่การแก้ปัญหาทำได้เพียงการเฝ้าระวัง และแจ้งเตือนประชาชน ไม่สามารถทำอะไรได้มากกว่านี้ และการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากช้าง ป่า ต้องการให้มีหน่วยงานเยียวยาประชาชน เช่น ผู้บาดเจ็บ หรือเสียชีวิต โดยเฉพาะการเยียวยา ด้านเกษตรที่ได้รับผลกระทบจากช้างป่า เพราะในพื้นที่ที่มีการปลูกต้นทุเรียนจำนวนมาก เมื่อช้างป่า เข้ามาทำความเสียหายกับต้นทุเรียน ทุเรียนมีราคาค่อนข้างแพง แต่ละต้นที่มีผลผลิตและกำลัง จะออกสู่ท้องตลาดจึงมีราคาที่สูง จึงอยากให้รัฐเข้ามาเยียวยา

๒. ปัญหาไฟป่า เมื่อเกิดไฟป่าแต่ละครั้งได้ทำลายระบบนิเวศน์ไปเป็นจำนวนมาก การฟื้นกลับมาเป็นอย่างเดิมต้องใช้ระยะเวลานานนับสิบปี ส่วนใหญ่แล้วไฟป่าเกิดคนเข้าไปจุดเพื่อหา ของป่า ล่าสัตว์ป่า ต้องมีการอบรมและปลูกจิตสำนึกและให้ตระหนักรู้ว่าการกระทำในการจุดไฟ เพื่อเผาป่าเป็นการกระทำที่ทำให้เกิดความเสียหายอย่างใหญ่หลวง

ข้อดี/ข้อเสีย

ข้อดี ทุกภาคส่วน ทุกฝ่ายทุกองค์กรที่เกี่ยวข้องในการอนุรักษ์ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด ได้มีการสนองพระราชดำริสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ในการอนุรักษ์ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด มีการประสานงานเพื่อดำเนินงานตามโครงการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสัตว์ป่าในพื้นที่ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด (ภาคตะวันออก) อันเนื่องมาจาก พระราชดำริ ปัจจุบันการบุกรุกพื้นที่ป่า มีน้อยมาก/ไม่มี เนื่องจากมีการบูรณาการหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง มีการลาดตระเวนร่วม มีการสร้างเข้าใจกับประชาชน โดยเฉพาะผู้นำชุมชนมีมาตรการ ในการดูแลป่า ห้ามบุกรุกป่า การล่าสัตว์ป่า มีน้อย เพราะมีการสร้างความเข้าใจกับประชาชน และ มีการป้องกันและปราบปรามอย่างจริงจัง

ข้อเสีย ทุกภาคส่วน ทุกฝ่ายทุกองค์กรที่เกี่ยวข้องในการอนุรักษ์ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด ขาดการบูรณาการร่วมกัน คือหน่วยงานนั้น ๆ จะดำเนินการตามกฎหมายอำนาจหน้าที่ และงบประมาณของหน่วยงานนั้น ๆ ยังไม่มีการบูรณาการในภาพรวมในพื้นที่ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด ทั้งหมด และยังไม่มีหน่วยงานหลัก และงบประมาณ เพื่อรับผิดชอบการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ จากช้างป่า

สรุป

การดำเนินงานในพื้นที่ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด ยังคงเป็นลักษณะต่างคนต่างทำ มีกฎหมาย และงบประมาณของหน่วยงานตนเอง ยังไม่มีการรวมการที่เป็นเอกภาพ ยังไม่มีหน่วยงานรับผิดชอบ หลักในการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากช้างป่า ยังไม่มีเอกภาพในการจัดการช้างป่าที่ออกนอกเขต อนุรักษ์ เห็นสมควรให้มีการจัดทำแผนแม่บทเพื่อบริหารจัดการป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด

การมีแผนแม่บทเพื่อบริหารจัดการป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด เพื่อเป็นกรอบการดำเนินงาน และแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบให้แต่ละภาคส่วนได้ปฏิบัติงานในพื้นที่ เพราะการปฏิบัติในปัจจุบัน ขาดการบูรณาการร่วมกัน เนื่องจากแต่ละหน่วยงานได้รับงบประมาณจากกระทรวง กรม ของตนเอง และมีแผนงานของตนเอง ขาดการบูรณาการจัดทำแผนงานร่วมกันกับหน่วยที่ดำเนินงานในพื้นที่ป่า รอยต่อ ๕ จังหวัด การจัดทำแผนแม่บทจึงเป็นการบูรณาการทุกภาคส่วนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งแหล่งที่มาของงบประมาณ หน่วยประสานงานหลัก หน่วยสนับสนุน หน่วยปฏิบัติงาน ฯลฯ เข้าดำเนินงานโดยมีจุดประสงค์และเป้าหมายเดียวกัน ในการอนุรักษ์ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด และการ พัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ติดกับป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด การพัฒนา/สร้างแหล่งน้ำ แหล่งอาหาร โป่งเทียม ให้กับสัตว์ป่า โดยเฉพาะช้างป่าเพื่อให้ช้างป่าอยู่ในป่าไม่ลงมาในที่ดินทำกิน ของประชาชน รวมถึงการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากช้างป่า

บทที่ ๔

แนวทางการบริหารจัดการผืนป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด ของกองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรี และตราด อย่างบูรณาการและยั่งยืน

บทบาทของกองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด ในการพิทักษ์ ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด

บทบาทของกองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด ในการพิทักษ์ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด มีดังนี้

๑. กองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด เป็นหน่วยปฏิบัติดำเนินการตาม กฎหมาย ระเบียบ คำสั่ง หรือหนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้องในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า ในพื้นที่ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด โดยดำเนินการป้องกันและปราบปรามการบุกรุกพื้นที่ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด ในพื้นที่ จังหวัดจันทบุรี

๒. กองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด เป็นหน่วยนโยบายโดยได้จัดทำ แผนการพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงในพื้นที่เขตกองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด (พ.ศ.๒๕๖๑ - ๒๕๖๕) เพื่อบูรณาการหน่วยงานต่าง ๆ ในพื้นที่จังหวัดจันทบุรีและจังหวัดตราด ในการดำเนินการตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงของชาติ พ.ศ.๒๕๕๘ เพื่อบูรณาการหน่วยงานต่าง ๆ ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสัตว์ป่าในพื้นที่ป่า รอยต่อ ๕ จังหวัด ในพื้นที่จังหวัดจันทบุรี

๓. กองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด เป็นหน่วยสนับสนุน

๓.๑ ให้การสนับสนุนกรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช กรมป่าไม้ ตามที่ได้มี การประกาศแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ทหารเรือให้เป็นเจ้าพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับป่าไม้ โดยจัดกำลังพล ยานพาหนะ ยุทโธปกรณ์ ลาดตระเวนป้องกันและปราบปรามการบุกรุกและล่าสัตว์ ป่าในพื้นที่ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด ในเขตจังหวัดจันทบุรี รวมทั้งการเฝ้าระวังและต้อนช้างป่าให้กลับสู่ พื้นที่อนุรักษ์ มาอย่างต่อเนื่อง

๓.๒ ให้การสนับสนุนมูลนิธิอนุรักษ์ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด ในปี พ.ศ.๒๕๖๒ กปช.จต. ได้สนับสนุนการปฏิบัติงานตามยุทธศาสตร์มูลนิธิอนุรักษ์ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด โดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากมูลนิธิฯ เพื่อใช้จัดกิจกรรมตามแผนงานโครงการ จำนวนทั้งสิ้น ๓ โครงการ ซึ่งโครงการทั้งหมดได้ดำเนินการเสร็จสิ้นเรียบร้อยแล้ว ดังนี้

๓.๒.๑ โครงการฝึกอบรมราษฎรอาสาพิทักษ์ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด หลักสูตร ป้องกันและดับไฟป่าหลักสูตรค่ายเยาวชนอาสาพิทักษ์ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด และหลักสูตรการสร้าง เครือข่ายประชาชน

๓.๒.๒ โครงการคืนปิ่นคืนชีวิตให้สัตว์ป่า

๓.๒.๓ โครงการแผนบินลาดตระเวนพารามอเตอร์

๓.๒.๔ การขุดคูกันช้างและทำรั้วกันช้าง ระยะทางประมาณ ๑๗.๔ กิโลเมตร ในพื้นที่ ต.ทรายขาว อ.สอยดาว จ.จันทบุรี

๓.๔ การสนับสนุนยุทธศาสตร์มูลนิธิอนุรักษ์ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด ในปี พ.ศ.๒๕๖๓

๓.๔.๑ โครงการฝึกอบรมราษฎรอาสาพิทักษ์ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด หลักสูตร ป้องกันและดับไฟป่าหลักสูตรค่ายเยาวชนอาสาพิทักษ์ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด และหลักสูตรการสร้าง เครือข่ายประชาชน (ดำเนินการในเดือนสิงหาคม ๒๕๖๓)

๓.๔.๒ โครงการแผนบินลาดตระเวนพารามอเตอร์ (ดำเนินการเดือน เมษายน – ธันวาคม ๒๕๖๓)

๓.๔.๓ โครงการจัดหาโดรนลาดตระเวนพิทักษ์ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด (ดำเนินการ ในเดือนเมษายน ๒๕๖๓)

๓.๔.๔ โครงการขุดคูกันช้างในพื้นที่อำเภอสอยดาวและอำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี ระยะทาง ๑๒ กิโลเมตร เพื่อป้องกันช้างป่าลงมาที่ทางหลวงหมายเลข ๓๑๗ (จันทบุรี – สระแก้ว) ซึ่งจะเป็นอันตรายต่อผู้สัญจรในเส้นทางดังกล่าวและตัวช้างป่าเอง (ดำเนินการเดือน เมษายน – มิถุนายน ๒๕๖๓)

หน่วยงานที่ดำเนินงานในพื้นที่ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด

โครงการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่าในพื้นที่ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด (ภาคตะวันออก) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ มูลนิธิอนุรักษ์ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด จังหวัดจันทบุรี ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ระยอง และสระแก้ว กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช กรมป่าไม้ กองทัพภาคที่ ๑ กรมทหารพรานที่ ๑๓ และกองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด การดำเนินงานเป็นในลักษณะการประสานงานและการสนับสนุนการปฏิบัติงาน ยังขาดการบูรณาการ ร่วมกัน มีกฎหมายและงบประมาณของหน่วยงานตนเอง ยังไม่มีการบูรณาการแผนงานรวมการ ที่เป็นเอกภาพ

ภาคประชาชน

ชุมชนที่อยู่โดยรอบพื้นที่ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด รวม ๒๓๓ หมู่บ้าน แบ่งเป็นพื้นที่จังหวัดจันทบุรี จำนวน ๘ อำเภอ ๒๐ ตำบล ๘๓ หมู่บ้าน จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน ๓ อำเภอ ๗ ตำบล ๗๓ หมู่บ้าน จังหวัดชลบุรี จำนวน ๓ อำเภอ ๑๐ ตำบล ๓๐ หมู่บ้าน จังหวัดระยอง จำนวน ๑ อำเภอ ๔ ตำบล ๒๙ หมู่บ้าน และจังหวัดสระแก้ว จำนวน ๓ อำเภอ ๔ ตำบล ๑๘ หมู่บ้าน การดำเนินการในพื้นที่ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด ต้องมีการประสานความสัมพันธ์ระหว่างชุมชน หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งภาคเอกชน เพื่อสร้างเครือข่ายร่วมสนับสนุนการดำเนินงานอนุรักษ์ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด โดยจังหวัดจันทบุรี ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ระยอง และสระแก้ว สนับสนุนการดำเนินงานร่วมกับหน่วยที่เกี่ยวข้องภายในจังหวัด ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด พัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนที่อยู่ในชุมชนรอบพื้นที่ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด และลดความขัดแย้งเพื่อให้คนกับช้างป่าอยู่ร่วมกันอย่างสมดุล

กฎหมาย ระเบียบ ที่เกี่ยวข้อง

กฎหมาย ระเบียบ ที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการผืนป่ารอยต่อ ๕ จังหวัดของกองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด อย่างบูรณาการและยั่งยืน มีดังนี้

๑. ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.๒๕๖๑ – ๒๕๘๐)
๒. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒
๓. แผนการพัฒนาพื้นที่เพื่อเสริมความมั่นคงของชาติ (พ.ศ.๒๕๖๑ – ๒๕๖๕)
๔. แผนแม่บทแก้ไขปัญหาการทำลายทรัพยากรป่าไม้ การบุกรุกที่ดินของรัฐ และการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน โดยกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร และกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พ.ศ.๒๕๕๗
๕. คำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ ๑๓/๒๕๕๙ เรื่อง การป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดบางประการที่เป็นอันตรายต่อความสงบเรียบร้อยหรือบ่อนทำลายระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ
๖. ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ลง ๓๐ ก.ย.๕๗ เรื่อง แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ตาม พ.ร.บ.อุทยานแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๐๔ และ พ.ร.บ.สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ.๒๕๓๕
๗. ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ลง ๑๖ ธ.ค.๕๗ เรื่อง แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ตาม พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๕๔๔

๙. ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ลง ๑๖ ธ.ค.๔๗ เรื่อง แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ตาม พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๐๗

๑๐. ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ลง ๑๖ ธ.ค.๔๗ เรื่อง แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ตาม พ.ร.บ.เลื่อยโซ่ยนต์ พ.ศ.๒๕๔๕

๑๑. คำสั่ง ทร. (เฉพาะ) ที่ ๒๙๙/๒๕๔๘ ลง ๑๕ ก.ค.๔๘ เรื่อง กำหนดให้ผู้บังคับหน่วยทหารเรือเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๑๒. บันทึกข้อตกลงว่าด้วยความร่วมมือในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ระหว่างกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และกองทัพเรือ พ.ศ.๒๕๕๑

๑๓. แผนพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ผบ.กปช.จต./ผบ.กจต./ผอ.รมน.ภาค ๑ สย.๓ ที่ ๑/๒๕๖๒ ลงวันที่ ๗ พ.ย.๖๒

๑๔. แผนการพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงในพื้นที่เขตกองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด (พ.ศ.๒๕๖๑ - ๒๕๖๕)

พระราชดำริของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง

ในปี พ.ศ.๒๕๓๑ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้จัดตั้งกองอำนวยการ ศูนย์พิทักษ์ป่า รอยต่อ ๕ จังหวัด และต่อมาได้จัดทำเป็นโครงการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่าในพื้นที่ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด ต่อมาในปี พ.ศ.๒๕๓๖ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ทรงรับโครงการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่าในพื้นที่ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด ไว้เป็นโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตั้งแต่วันที่ ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๓๖ โดยใช้ชื่อว่า โครงการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่าในพื้นที่ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด (ภาคตะวันออก) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ให้มีการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่าให้มีความสมบูรณ์เพื่อเป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร และรักษาสภาพแวดล้อมตลอดจนพัฒนาคุณภาพชีวิตของราษฎรในชุมชนที่อพยพจากป่า และชุมชนที่อาศัยอยู่ติดแนวเขตป่าอนุรักษ์ให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นมีอาชีพที่เหมาะสมยั่งยืน อันจะทำให้ราษฎรไม่หวนกลับไปบุกรุกป่าอีก โดยพระองค์ทรงเป็นประธานบริหารโครงการ ได้มีการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการดำเนินงานโครงการ เมื่อปี พ.ศ.๒๕๓๘ มีแม่ทัพภาคที่ ๑ เป็นประธานอนุกรรมการ และมีผู้ว่าราชการจังหวัด ๕ จังหวัด เป็นรองประธานอนุกรรมการ คือ จังหวัดฉะเชิงเทรา ชลบุรี จันทบุรี ระยอง สระแก้ว และมีผู้แทนส่วนราชการต่าง ๆ เป็นกรรมการ ผู้อำนวยการกองกิจการพลเรือน กองทัพภาคที่ ๑ เป็นเลขานุการ และผู้บังคับการกรมทหารพรานที่ ๑๓ หัวหน้าเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไน เป็นผู้ช่วยเลขานุการมีวัตถุประสงค์เพื่อ

๑. เพื่อสนองพระราชดำริของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ในการอนุรักษ์ผืนป่าให้ดำรงไว้ซึ่งความอุดมสมบูรณ์ดังเดิม

๒. เพื่อฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่เสื่อมโทรม และปลูกป่า เพื่ออนุรักษ์ต้นน้ำลำธารในพื้นที่ป่าอนุรักษ์

๓. เพื่อส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งชุมชนที่อยู่พรมมาจกพื้นที่โครงการ รวมทั้งชุมชนที่อาศัยและทำกินใกล้กับแนวเขตให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ โดยได้รับประโยชน์อย่างเหมาะสมจากทรัพยากรธรรมชาติและไม่หวนกลับไปบุกรุกทำลายป่าอนุรักษ์อีก

๔. เพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่มากขึ้นอีกอันจะเป็นประโยชน์แก่ราษฎรในระยะยาว

๕. เพื่อลดจำนวนขบวนการลักลอบทำลายป่าไม้ โดยการใช้หลักกฎหมายหลักเกณฑ์ทางสังคม รวมทั้งดำเนินการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชน มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ป่าผืนนี้ให้คงอยู่ตลอดไป

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ทรงมีพระราชเสาวนีย์ ณ พระราชวังไกลกังวล เมื่อวันที่อาทิตย์ที่ ๑๘ กันยายน ๒๕๔๘ เพื่อเป็นแนวทางในการอนุรักษ์และแก้ไขปัญหาในพื้นที่ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด

๑. ขอให้ทุกคนช่วยกันดูแลรักษาป่านี้ (ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด) อย่างจริงจัง ขอให้ทหารเป็นหลักในการประสานงาน

๒. หาวิธีการให้คนอยู่กับป่าได้อย่างสันติวิธี หยุดการบุกรุกเพิ่มเติมและช่วยกันดูแลมิให้ผู้อื่นเข้ามาบุกรุก

๓. ใช้พื้นที่ในการทำการเกษตรแต่น้อยให้คุ้มค่า มีพื้นที่มากทำประโยชน์ไม่ได้เพราะไม่มีน้ำ

๔. ให้เพิ่มการปลูกป่าขึ้นในเขตเมือง นอกจากพื้นที่อนุรักษ์ หรือป่าเขาเดิม โดยเริ่มในพื้นที่ว่างของราษฎร ของราชการช่วยกันปลูกต้นไม้ยืนต้น ไม้ผลก็ได้ เพื่อลดความร้อนลดการพังทลายของดิน น้ำแล้ง น้ำท่วม อากาศเสีย เพิ่มป่าให้เป็นหย่อม เป็นการเพิ่มความชุ่มชื้นจะทำให้มีฝนตกมากขึ้น เหมือนต่างประเทศ มีป่าในพื้นที่เมือง

๕. การขุดลอกแหล่งน้ำธรรมชาติ อ่าง ห้วย หนอง คลอง บึง ทำท่อระบายน้ำให้ถึงกัน จะเกิดประโยชน์เหมือนสมัยโบราณใช้ขังบประมาณก็น้อย

๖. พื้นที่ป่าของเรามีความหลากหลายทางธรรมชาติ ทั้งต้นไม้ สัตว์ป่ากึ่งดงมา ให้จัดเป็นที่ท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อความรู้แก่ประชาชน เด็ก ๆ เพื่อจะได้ร่วมกันรักษาป่าผืนนี้ต่อไปในอนาคต การจัดการท่องเที่ยวให้ควบคุมปริมาณนักท่องเที่ยวเหมือนต่างประเทศ ป่าจะไม่เสียหาย

๗. จัดหาแหล่งอาหาร แหล่งน้ำให้สัตว์ป่าเพิ่มเติมในป่า เพื่อมิให้ออกมารบกวนราษฎร จนถูกทำร้าย

๘. ให้กองทัพภาคที่ ๑ และกองทัพบก ช่วยกันดูแลขยายไปสู่ประชาชนทั้งประเทศ ให้ช่วยกันรักษา

หน่วยงานต่าง ๆ ได้ตอบสนองพระราชเสาวนีย์ของพระองค์ท่าน โดยกองทัพบก ได้สนองตอบพระราชเสาวนีย์ของพระองค์ท่าน ด้วยการจัดตั้ง “กองทุนเพื่อป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด” และต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็น “มูลนิธิอนุรักษ์ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด” ให้การสนับสนุนงบประมาณให้กับหน่วยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ในการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด รวมทั้ง กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช กรมป่าไม้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ได้จัดสรรงบประมาณลงดำเนินการในพื้นที่ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด

วิเคราะห์ปัญหาในการอนุรักษ์ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด

การดำเนินงานของหน่วยงานต่าง ๆ ในการอนุรักษ์ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด การจัดทำ/พัฒนา แหล่งน้ำ แหล่งอาหาร ให้สัตว์ป่า การพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนที่อาศัยอยู่ติดกับป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด การป้องกันช้างป่าออกนอกเขตอนุรักษ์เข้าที่ทำกินของประชาชน การเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากช้างป่า ขาดการบูรณาการร่วมกันในการแก้ไขปัญหา จึงสมควรที่จะต้องจัดทำแผนแม่บท ในการอนุรักษ์ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด เพื่อให้กระทรวง ทบวง กรม หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้ง ภาคเอกชน เป็นกรอบแนวทางการดำเนินงาน และแบ่งมอบหน้าที่รับผิดชอบให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงแหล่งที่มาของงบประมาณ หน่วยงานประสานหลัก หน่วยงานสนับสนุน เป็นต้น

วิเคราะห์ความคิดเห็นของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informant) หรือบุคคลเป้าหมายในการสัมภาษณ์ ในงานวิจัยนี้ คือ บุคคลจากหน่วยงานที่สำคัญที่มีความเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานและเป็นตัวแทน หน่วยงานที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด ผู้วิจัยได้คัดเลือกโดยการใช่เกณฑ์การเลือกแบบ เจาะจง (Purposive Sample) จำนวน ๗ ท่าน เพื่อเสริมข้อมูลจากการศึกษาผ่านการสะท้อนภาพ ของการปฏิบัติการในพื้นที่ที่มีความสมบูรณ์ชัดเจนมากขึ้น

รายชื่อบุคคลเป้าหมายในการสัมภาษณ์

๑. นายนิพนธ์ ภิญโญ หัวหน้าอุทยานแห่งชาติเขาคิชฌกูฏ
๒. นายอนันต์ นพเวช หัวหน้าอุทยานแห่งชาติเขาสิบห้าชั้น
๓. นายปณัสม์ ชูช่วย พิทักษ์ป่าเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาสอยดาว (หน.งานวิชาการ)
๔. นางสาวกุสุมา เม่นขำ นักวิชาการป่าไม้ปฏิบัติการ
๕. นายวิชัย แสงอ่อน หัวหน้าฝ่ายบริหารบุคคล
๖. ร้อยเอก สิ้นจันทร์ รักมิตร นายทหารประสานงานโครงการพระราชดำริฯ

๗. นาวาเอก อติเรก บัวเย็น หัวหน้าชุดควบคุมทหารพรานนาวิกโยธินที่ ๒

สรุปสาระสำคัญของคำให้สัมภาษณ์และวิเคราะห์เป็นรายประเด็น ดังนี้

๑. ปัญหาการบริหารจัดการป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด มีด้านใดบ้าง เป็นอย่างไร ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อคิดเห็นในประเด็นนี้ ดังนี้

๑. การบุกรุกพื้นที่ป่า พบว่า มีน้อยมาก เนื่องจากมีการบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีการลาดตระเวนร่วม มีการสร้างความเข้าใจกับประชาชน โดยเฉพาะผู้นำชุมชน มีมาตรการในการดูแลป่า ห้ามบุกรุกป่า เมื่อ จนท.ลาดตระเวน จะพบกับดักบ่วงเชือกก็จะเก็บก๊อกรอก โดยรอบผืนป่ามีการป้องกันข้างป่าไม่ให้ออกนอกเขตอนุรักษ์ มีการขุดคูกันข้าง แต่ก็ยังไม่รอบผืนป่า รอยต่อ ๕ จังหวัด ข้างป่ายังคงเข้ามาในที่ทำกินของประชาชน ตามจุดของคูกันข้างที่ทลายลงจากการเกิดฝนตกหนัก และตามช่องทางที่ยังไม่ได้มีการขุดคูกันข้าง คูกันข้างได้แสดงแนวเขตป่าและชุมชน ทำให้ประชาชนไม่กล้าบุกรุกป่าเพิ่มเติม

๒. การล่าสัตว์ป่า พบว่า มีน้อย เพราะมีการสร้างความเข้าใจกับประชาชน และมีการป้องกันและปราบปรามอย่างจริงจัง

๓. การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่รับผิดชอบ ประชาชนส่วนใหญ่ในพื้นที่ประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ ทำการเกษตรมีคุณภาพชีวิตที่ดี เป็นไปตามกลไกการพัฒนาของภาครัฐ

๔. ปัญหาที่ยังพบอยู่ ได้แก่ ปัญหาข้างป่าออกนอกเขตพื้นที่อนุรักษ์เข้ามาในที่ทำกินของประชาชน ได้แก่ปัญหาโดยการจัดชุดเฝ้าระวังข้างป่า และผลักดันให้กลับเข้าสู่ป่า แต่การแก้ปัญหาทำได้เพียงการเฝ้าระวัง และแจ้งเตือนประชาชน ไม่สามารถทำอะไรได้มากกว่านี้ และการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากข้างป่า ต้องการให้มีหน่วยงานเยียวยาประชาชน เช่น ผู้บาดเจ็บ หรือเสียชีวิต โดยเฉพาะการเยียวยาด้านเกษตรที่ได้รับผลกระทบจากข้างป่า เพราะในพื้นที่ที่มีการปลูกต้นทุเรียนจำนวนมาก เมื่อข้างป่าเข้ามาทำความเสียหายกับต้นทุเรียน ทุเรียนมีราคาอ่อนข้างแพง แต่ละต้นที่มีผลผลิตและกำลังจะออกสู่ท้องตลาดจึงมีราคาที่สูง จึงอยากให้รัฐเข้ามาเยียวยา

๕. ปัญหาไฟป่า กรณีเมื่อเกิดไฟป่าแต่ละครั้งได้ทำลายระบบนิเวศน์ไปเป็นจำนวนมาก การฟื้นกลับมาเป็นอย่างเดิมต้องใช้ระยะเวลาอันนับสิบปี ส่วนใหญ่แล้วไฟป่าเกิดคนเข้าไปจุด

เพื่อหาของป่า ล่าสัตว์ป่า ต้องมีการอบรมและปลูกจิตสำนึกและให้ตระหนักรู้ว่าการกระทำในการจุดไฟเพื่อเผาป่าเป็นการกระทำที่ทำให้เกิดความเสียหายอย่างใหญ่หลวง

๒. การมีแผนแม่บทขึ้นเพื่อกำหนดหน้าที่รับผิดชอบของแต่ละภาคส่วนราชการที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ ทำให้การบริหารจัดการป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด ดีขึ้นหรือไม่ อย่างไร

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อคิดเห็นในประเด็นนี้ ดังนี้

การมีแผนแม่บทเพื่อบริหารจัดการป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด เป็นสิ่งที่ดี เพื่อเป็นกรอบการดำเนินงานและแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบให้แก่แต่ละภาคส่วนได้ปฏิบัติงานในพื้นที่ เพราะการปฏิบัติในปัจจุบันเป็นลักษณะต่างคนต่างทำของแต่ละหน่วยงาน เนื่องจากแต่ละหน่วยงานได้รับงบประมาณจากกระทรวง กรม ของตนเอง และมีแผนงานของตนเอง ไม่มีการบูรณาการจัดทำแผนงานร่วมกันกับหน่วยที่ดำเนินงานในพื้นที่ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด การจัดทำแผนแม่บทจึงเป็นการบูรณาการทุกภาคส่วนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งแหล่งที่มาของงบประมาณ หน่วยประสานงานหลัก หน่วยสนับสนุน หน่วยปฏิบัติงาน ฯลฯ เข้าดำเนินงานโดยมีจุดประสงค์และเป้าหมายเดียวกัน ในการอนุรักษ์ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ติดกับป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด การพัฒนา/สร้างแหล่งน้ำ แหล่งอาหาร โป่งเทียม ให้กับสัตว์ป่า โดยเฉพาะช้างป่าเพื่อให้ช้างป่าอยู่ในป่าไม่ลงมาในที่ดินทำกินของประชาชน และให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการรักษาผืนป่า

๓. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ เกี่ยวกับการบริหารจัดการป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อคิดเห็นในประเด็นนี้ ดังนี้

๑. ควรมีการจัดทำแผนแม่บทเพื่อการบริหารจัดการป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด เพื่อให้มีหน่วยงานรับผิดชอบในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ

๒. ควรจัดให้มีการเยียวยา ให้กับผู้ที่ได้รับผลกระทบจากช้างป่า เช่น บาดเจ็บ เสียชีวิต การรักษาพยาบาล การเยียวยาให้กับครอบครัวผู้บาดเจ็บ หรือเสียชีวิต การเยียวยาบ้านเรือน วัสดุอุปกรณ์ในการประกอบอาชีพที่ได้รับความเสียหายจากช้างป่า และการเยียวยาผลิตผลทางการเกษตรที่ได้รับความเสียหายจากช้างป่า

๓. ควรให้ท้องถิ่นมีบทบาทในการบริหารจัดการชุมชนที่อยู่ติดป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด ไม่ให้มีการบุกรุกป่า ล่าสัตว์ป่า มีการจัดแบ่งพื้นที่เป็นป่าชุมชนเพื่อให้ประชาชนได้ใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนได้ และเกิดจิตสำนึกในการหวงแหนและอนุรักษ์ป่า

๔. ควรมีการพัฒนาสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนที่อาศัยอยู่ติดในพื้นที่ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีรายได้เพิ่มขึ้น มีแหล่งน้ำสำหรับอุปโภคบริโภคและด้านการเกษตร มีจัดระบบไฟฟ้าใช้งานอย่างทั่วถึง จัดสร้างและปรับปรุงเส้นทางสัญจรที่ดีขึ้นและการสาธารณสุขที่ดีแก่ประชาชน ฯลฯ

แผนแม่บทการอนุรักษ์ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด อันเนื่องมาจากพระราชดำริของ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง

ผู้วิจัยได้เห็นว่า การดำเนินงานอนุรักษ์ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด ยังไม่มีการจัดทำแผนแม่บท เพื่อวางกรอบแนวทางการดำเนินการ การแบ่งมอบหน้าที่ความรับผิดชอบ รวมถึงแหล่งที่มา ของงบประมาณ ต้องจัดทำแผนแม่บท ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ได้สนองพระราชเสาวนีย์ มีการประสานงานและบูรณาการการดำเนินโครงการภายใต้โครงการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และ สัตว์ป่าในพื้นที่ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด (ภาคตะวันออก) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ มีแผนงาน/ โครงการมีการแบ่งมอบหน้าที่การดำเนินงาน เพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เช่น การบุกรุกพื้นที่ การลักลอบ ล่าสัตว์ป่า การป้องกันไม่ให้ช้างป่าลงมาหากินในที่ดินของประชาชน การพัฒนาความเป็นอยู่ ของประชาชน การมีส่วนร่วมให้ประชาชนมีจิตสำนึกในการรักษาหวงแหนป่า การเรียนรู้การป้องกัน และการดับไฟป่า การแจ้งเหตุให้กับเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยหน่วยงานรับผิดชอบ เช่น กรมอุทยาน แห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช, กรมป่าไม้ จังหวัด เป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการ หน่วยงาน ทหาร ภาคเอกชน เช่น มูลนิธิอนุรักษ์ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด เป็นหน่วยงานสนับสนุน สำหรับการพัฒนา ความเป็นอยู่ของประชาชน ดำเนินการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และการเข้าใจ เข้าถึง พัฒนา มาเป็นต้นแบบในการดำเนินการ

การจัดทำแผนแม่บท ควรจัดทำตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๘ เนื่องจากปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวข้องกับป่า สัตว์ป่า (ช้างป่า) ปัญหากล้าง ประชาชนขาด แหล่งน้ำอุปโภคบริโภค น้ำเพื่อการเกษตร และช้างป่ามีแหล่งน้ำแหล่งอาหารไม่เพียงพอ จึงออก จากป่ามาหาอาหารในที่ทำกินของประชาชน ซึ่งเป็นสาธารณภัย องค์ประกอบของแผนแม่บทในการ อนุรักษ์ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด อันเนื่องมาจากพระราชดำริของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ประกอบด้วย

บทที่ ๑ สถานการณ์ในพื้นที่ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด

- ๑.๑ ขอบเขตป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด
- ๑.๒ สภาพภูมิประเทศ
- ๑.๓ หมู่บ้านที่อยู่ติดกับเขตป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด
- ๑.๔ ช้างป่าในพื้นที่ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด

บทที่ ๒ นโยบาย วิสัยทัศน์ วัตถุประสงค์ และเป้าหมาย

- ๒.๑ นิยามศัพท์
- ๒.๒ นโยบายการอนุรักษ์ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด
- ๒.๓ วิสัยทัศน์

๒.๔ วัตถุประสงค์

๒.๖ เป้าหมาย

บทที่ ๓ กรอบแผนงาน และมาตรการ

๓.๑ การฟื้นฟูและป้องกันป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด

๓.๒ การพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนที่อาศัยติดเขตป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด

๓.๓ การปลูกจิตสำนึกให้ประชาชน เยาวชน รักและหวงแหนป่า

๓.๔ การฝึกอบรมราษฎรอาสาพิทักษ์ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด การป้องกันและ

ดับไฟป่า

๓.๕ การแก้ไขปัญหาช้างป่าออกนอกเขตพื้นที่อนุรักษ์

๓.๖ การป้องกัน/ปราบปรามการค้าสัตว์ป่า

บทที่ ๔ บทบาทและหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ป่ารอยต่อ

๕ จังหวัด

๔.๑ สำนักนายกรัฐมนตรี

๔.๒ กรมประชาสัมพันธ์

๔.๓ กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

๔.๔ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

๔.๕ กระทรวงกลาโหม

๔.๖ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

๔.๗ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

๔.๘ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๔.๙ กระทรวงมหาดไทย

๔.๑๐ กระทรวงศึกษาธิการ

๔.๑๑ กระทรวงพาณิชย์

๔.๑๒ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

๔.๑๓ กระทรวงสาธารณสุข

๔.๑๔ กระทรวงอุตสาหกรรม

๔.๑๕ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

๔.๑๖ องค์กรเอกชน มูลนิธิ และภาคเอกชน

บทที่ ๕ การแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติ

๕.๑ แนวคิดและหลักการ

๕.๒ แนวทางการขับเคลื่อนแผนแม่บทการอนุรักษ์ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด

๕.๓ บูรณาการแผนงาน/โครงการ ของหน่วยราชการหรือหน่วยงานของรัฐ และเอกชน ไปสู่พื้นที่เป้าหมายเดียวกัน และจัดทำแผนงาน/โครงการ

๕.๔ จัดทำแผนงาน/โครงการ

๕.๕ แหล่งที่มาของงบประมาณ

๕.๖ การประสานงานและติดตามผลการปฏิบัติงาน

๕.๗ ปัจจัยและเงื่อนไขแห่งความสำเร็จ

การแบ่งมอบหน้าที่ การดำเนินงานในการอนุรักษ์ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด มีหลายหน่วยงานที่เข้ามาดำเนินงาน ตามอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดและงบประมาณของแต่ละหน่วยงาน จึงมีลักษณะต่างคนต่างทำ ที่เห็นเป็นรูปธรรม คือการดำเนินการของมูลนิธิอนุรักษ์ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด จึงเห็นควรต้องมีแผนแม่บทในการดำเนินโครงการ และกำหนดแบ่งมอบหน้าที่ให้กระทรวง ทบวง กรม หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งภาคเอกชนดำเนินการตามแผนแม่บทการอนุรักษ์ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด อันเนื่องมาจากพระราชดำริของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ดังนี้

๑. สำนักนายกรัฐมนตรี

๑.๑ จัดหางบประมาณเพื่อดำเนินโครงการ

๑.๒ ประสานงานหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการรวบรวมข้อมูลสภาพภูมิอากาศ สภาพน้ำในลุ่มน้ำและเขื่อนหรือที่กักเก็บน้ำ

๒. กรมประชาสัมพันธ์

เผยแพร่และประชาสัมพันธ์การดำเนินงานโครงการ

๓. กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

ให้การสนับสนุน และช่วยเหลือหน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานภาคเอกชนในการดำเนินโครงการ

๔. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

๔.๑ ควบคุมและบังคับใช้กฎหมายเพื่อป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดทางอาญา เช่น การบุกรุกพื้นที่ การล่าสัตว์ป่า

๔.๒ สนับสนุนกำลังเจ้าหน้าที่ เครื่องมือ อุปกรณ์ และยานพาหนะในการดำเนินงานโครงการ

๕. กระทรวงกลาโหม

๕.๑ ปฏิบัติการ ประสานการปฏิบัติ ให้การสนับสนุน และช่วยเหลือหน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานภาคเอกชนในการดำเนินโครงการ

๕.๒ สนับสนุนกำลังเจ้าหน้าที่ เครื่องมือ อุปกรณ์ และยานพาหนะในการดำเนินงาน
โครงการ

๖. กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

๖.๑ เสริมสร้างเครือข่ายด้านการพัฒนาสังคมและสวัสดิการสังคมให้เป็นกลไก
เสริมในการดำเนินโครงการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน

๖.๒ สนับสนุนด้านการสังคมสงเคราะห์ให้กับประชาชนที่อาศัยอยู่ติดกับเขต
ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด

๗. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

๗.๑ ให้การสนับสนุน และช่วยเหลือหน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
และหน่วยงานภาคเอกชนในการดำเนินโครงการ

๗.๒ พัฒนาพื้นที่เกษตรกรรมและพื้นที่ชลประทานเพื่อให้ประชาชนที่อาศัยอยู่ติด
เขตป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด มีความเป็นอยู่ที่ดี มีอาชีพและมีรายได้มั่นคง

๗.๓ ปฏิบัติการฝนหลวงและบริหารจัดการน้ำเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาอุทกภัย
และภัยแล้ง

๘. กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๘.๑ จัดทำฐานข้อมูลพื้นที่ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด

๘.๒ แบ่งแนวเขตให้ชัดเจนระหว่างพื้นที่ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด กับพื้นที่ของประชาชน

๘.๓ วางแผนและมาตรการป้องกันและปราบปรามการบุกรุกพื้นที่ การล่าสัตว์ป่า
และการกระทำผิดกฎหมายป่าไม้

๘.๔ จัดทำแหล่งน้ำ แหล่งอาหาร โป่งเทียม ในพื้นที่ป่าเพื่อให้สัตว์ป่า โดยเฉพาะช้าง
ป่ามีแหล่งอาหารจะได้ไม่เข้ามาในพื้นที่เกษตรกรรมของประชาชน

๘.๕ ปรับปรุงฟื้นฟู แหล่งทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม เขตอุทยาน
ที่ได้รับผลกระทบจากสาธารณภัยให้กลับสู่สภาพเดิม

๙. กระทรวงมหาดไทย

๙.๑ สั่งการ และประสานให้จังหวัดและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดำเนินการ
และสนับสนุนการดำเนินโครงการ

๙.๒ ดำเนินการตามมาตรการด้านผังเมือง เพื่อจัดผังเมืองรวมชุมชนที่อยู่ติดกับ
เขตป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด

๙.๓ อำนวยการและประสานการปฏิบัติให้ความช่วยเหลือประชาชนที่อาศัยอยู่ติด
กับเขตป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด

๙.๔ สนับสนุนกำลังเจ้าหน้าที่ เครื่องมือ อุปกรณ์ และยานพาหนะในการดำเนินงาน
โครงการ

๑๐. กระทรวงศึกษาธิการ

๑๐.๑ พัฒนาหลักสูตรการเรียน การสอนเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อม เพื่อปลูกจิตสำนึกในการรักษา ตั้งแต่การศึกษาขั้นพื้นฐานจนถึงระดับอุดมศึกษา

๑๐.๒ ส่งเสริมให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึกแก่นักเรียน นักศึกษา และประชาชน
ให้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๑๑. กระทรวงพาณิชย์

ส่งเสริมการจำหน่ายสินค้าการเกษตรให้กับประชาชน/ชุมชน ที่อาศัยอยู่ติดกับพื้นที่
ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด

๑๒. กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

ดำเนินการให้มีระบบสื่อสารและโทรคมนาคม ทั้งระบบสื่อสารหลัก ระบบสื่อสาร
รองระบบสื่อสารสำรอง ตลอดจนถึงให้บริการฐานข้อมูลด้านสารสนเทศการสื่อสารให้สามารถใช้งานได้
ในทุกสถานการณ์

๑๓. กระทรวงสาธารณสุข

เป็นหน่วยงานหลักด้านการแพทย์และสาธารณสุข เพื่อให้บริการรักษาพยาบาล
ประชาชนที่อยู่ติดกับพื้นที่ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด รวมทั้งเจ้าหน้าที่ของภาครัฐและเอกชนที่ดำเนินการ
ตามโครงการ

๑๔. องค์กรเอกชน มูลนิธิ และภาคเอกชน

๑๔.๑ สนับสนุนงบประมาณในการดำเนินโครงการ

๑๔.๒ เสนอแผนงาน/โครงการที่องค์กรจะดำเนินการในพื้นที่ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด

สรุป

แนวทางการบริหารจัดการปัญหาป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด กรณีศึกษาเฉพาะพื้นที่จังหวัด
จันทบุรี ควรจัดตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการปัญหาป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด พื้นที่จังหวัดจันทบุรี
โดยผู้บัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด เป็นประธานกรรมการ ผู้ว่าราชการจังหวัดจันทบุรี
เป็นรองประธาน และมีผู้แทนหน่วยงาน เป็นกรรมการ เพราะคณะกรรมการพัฒนาเพื่อความมั่นคง
ในระดับพื้นที่ในเขตกองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด มีมติเห็นชอบ (ร่าง) แผนการ
พัฒนาเพื่อความมั่นคงในระดับพื้นที่ในเขตกองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด
ให้กำหนดภัยจากการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ภัยจากสาธารณสุข ภัยจากช้างป่า
ออกนอกเขตพื้นที่อนุรักษ์ เป็นปัญหาความมั่นคง จึงควรให้ผู้บัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและ

ตราด/ประธานกรรมการพัฒนาเพื่อความมั่นคงในระดับพื้นที่ในเขตกองบัญชาการป้องกันชายแดน
จันทบุรีและตราด บูรณาการหน่วยงานต่าง ๆ ในพื้นที่จังหวัดจันทบุรี เข้าดำเนินงานโครงการ
ในรูปของคณะกรรมการดำเนินงาน โดยได้กำหนดขอบเขต ภาระหน้าที่อันสำคัญนี้แก่หน่วยงาน
ผู้บริหาร ผู้บังคับบัญชาหน่วยงาน และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ได้มีส่วนร่วมในการดำเนินการบริหาร
จัดการปัญหาปารอยต่อ ๕ จังหวัด ตามคำสั่งประธานกรรมการพัฒนาเพื่อความมั่นคงในระดับพื้นที่ใน
เขตกองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด ในปี พ.ศ.๒๕๖๓ แต่งตั้งคณะกรรมการโครงการ
อนุรักษ์ปารอยต่อ ๕ จังหวัด พื้นที่จังหวัดจันทบุรี ขึ้น

ทั้งนี้ สำคัญในการจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินโครงการฯ ก็เพื่อเป็นการกำหนด
มาตรการและแนวทางในการอนุรักษ์ปารอยต่อ ๕ จังหวัด และการพัฒนาคุณภาพชีวิตราษฎรที่อาศัย
อยู่ติดเขตปารอยต่อ ๕ จังหวัด พื้นที่จังหวัดจันทบุรี โดยจำเป็นต้องมีการบูรณาการของหน่วยงาน
ราชการต่าง ๆ และภาคเอกชน ในการจัดทำแผนงาน/โครงการอนุรักษ์ปารอยต่อ ๕ จังหวัด
และการพัฒนาคุณภาพชีวิตราษฎรที่อาศัยอยู่ติดเขตปารอยต่อ ๕ จังหวัด พื้นที่จังหวัดจันทบุรี
เป็นไปในแนวทางเดียวกัน โดยอาศัยอำนาจตามความใน หมวดที่ ๖ ข้อ ๒๖ (๖) ตามระเบียบ
สำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วย การพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงของชาติ พ.ศ.๒๕๕๘ และแผนแม่บท
การอนุรักษ์ปารอยต่อ ๕ จังหวัด อันเนื่องมาจากพระราชดำริของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์
พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง โดยมีองค์ประกอบของคณะกรรมการโครงการ
อนุรักษ์ปารอยต่อ ๕ จังหวัด พื้นที่จังหวัดจันทบุรี ประกอบด้วย ผู้บัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรี
และตราด เป็นประธานกรรมการ ผู้ว่าราชการจังหวัดจันทบุรี รองผู้บัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรี
และตราด รองผู้ว่าราชการจังหวัดจันทบุรี และผู้แทนมูลนิธิอนุรักษ์ปารอยต่อ ๕ จังหวัด เป็น
รองประธานกรรมการ ในส่วนของคณะกรรมการที่มาจากทุกภาคส่วน ประกอบด้วย รองเสนาธิการ
ป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราดผู้แทนกองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายใน ภาค ๑ ส่วนแยก ๓
ผู้แทนศูนย์จัดระบบป้องกันเพื่อจัดระเบียบพื้นที่ชายแดนกองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรี
และตราด ผู้แทนกองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในจังหวัดจันทบุรี ผู้แทนกองบังคับการ
ตำรวจภูธรจังหวัดจันทบุรี ป้องกันจังหวัดจันทบุรี ผู้แทนกลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนา
จังหวัดจันทบุรี ผู้แทนสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดจันทบุรี ผู้แทนสำนักงานพัฒนา
ชุมชนจังหวัดจันทบุรี ผู้แทนสำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดจันทบุรี ผู้แทนสำนักงานป้องกัน
และบรรเทา สาธารณภัยจังหวัดจันทบุรี ผู้แทนสำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดจันทบุรี ผู้แทน
สำนักงานโครงการชลประทานจันทบุรีผู้แทนสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด
จันทบุรี ผู้แทนศูนย์ป่าไม้จังหวัดจันทบุรี ผู้แทนสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดจันทบุรี ผู้แทนสำนักงาน
พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดจันทบุรี ผู้แทนสำนักงานอัยการจังหวัดจันทบุรี
ผู้แทนสำนักงานองค์การบริหารส่วนจังหวัดจันทบุรี ผู้แทนศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบน

อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ผู้บังคับหน่วยเฉพาะกิจนาวิกโยธินจันทบุรี ผู้บังคับหน่วยเฉพาะกิจทหารพรานนาวิกโยธิน ผู้บังคับศูนย์ปฏิบัติการพิเศษที่ ๖๑ หัวหน้ากองกำลังพล กองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด หัวหน้ากองข่าว กองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด หัวหน้ากองยุทธการ กองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด หัวหน้ากองส่งกำลังบำรุง กองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด โดยมีหัวหน้ากองกิจการพลเรือน กองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด ทำหน้าที่กรรมการและเลขานุการ และมีผู้ช่วยหัวหน้ากองกิจการพลเรือน กองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด และหัวหน้าแผนกกิจการพลเรือน กองกิจการพลเรือนกองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด ทำหน้าที่กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

สำหรับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการโครงการอนุรักษ์ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด พื้นที่จังหวัดจันทบุรี มีดังนี้

๑. กำหนดมาตรการ แนวทางการอนุรักษ์ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด และการพัฒนาคุณภาพชีวิตราษฎรที่อาศัยอยู่ติดเขตป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด พื้นที่จังหวัดจันทบุรี ให้สอดคล้องกับแผนการพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงในพื้นที่เขตกองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด (พ.ศ.๒๕๖๑ – ๒๕๖๕) และแผนแม่บทการอนุรักษ์ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด อันเนื่องมาจากพระราชดำริของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง

๒. บูรณาการหน่วยงานต่าง ๆ จัดทำแผนงาน/โครงการในการอนุรักษ์ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด และการพัฒนาคุณภาพชีวิตราษฎรที่อาศัยอยู่ติดเขตป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด พื้นที่จังหวัดจันทบุรี ให้สอดคล้องกับแผนการพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงในพื้นที่เขตกองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด (พ.ศ.๒๕๖๑ – ๒๕๖๕) และแผนแม่บทการอนุรักษ์ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด อันเนื่องมาจากพระราชดำริของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง

๓. ให้ความเห็นชอบแผนงาน/โครงการในการอนุรักษ์ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด และการพัฒนาคุณภาพชีวิตราษฎรที่อาศัยอยู่ติดเขตป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด พื้นที่จังหวัดจันทบุรี โดยพิจารณาจากลำดับความสำคัญเร่งด่วน พื้นที่เป้าหมาย และความสอดคล้องกับแผนการพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงในพื้นที่เขตกองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด (พ.ศ.๒๕๖๑ – ๒๕๖๕) และแผนแม่บทการอนุรักษ์ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด อันเนื่องมาจากพระราชดำริของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง

๔. อำนวยความสะดวก ประสานงาน ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานตามแผนงาน/โครงการ ให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

บทที่ ๕

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด เป็นผืนป่าที่มีความสำคัญ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และความหลากหลายทางชีวภาพ นับเป็นผืนป่าใหญ่ อยู่บริเวณตอนกลางของภาคตะวันออก มีอาณาเขตครอบคลุมติดต่อกันถึง ๕ จังหวัด คือ จังหวัดฉะเชิงเทรา สระแก้ว จันทบุรี ระยอง และชลบุรี คิดเป็นเนื้อที่กว่า ๑ ล้าน ๒ แสนไร่ เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่ามากกว่า ๖๐๐ ชนิด และเป็นแหล่งต้นน้ำที่สำคัญของแม่น้ำหลายสาย เช่น แม่น้ำบางปะกง แม่น้ำประแสร์ และแม่น้ำจันทบุรี

นับตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๑๐ เป็นต้นมา ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด ได้ลดพื้นที่ลงตามลำดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริเวณที่ราบเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไน จังหวัดฉะเชิงเทรา จังหวัดสระแก้ว ซึ่งเคยมีเนื้อที่มากถึงประมาณ ๕ ล้านไร่ ได้ถูกบุกรุกจนเหลือเพียงประมาณ ๖ แสนไร่เท่านั้น ถือว่าเป็นอัตราการบุกรุกที่สูงที่สุด ถึงขั้นวิกฤต ก่อให้เกิดผลกระทบต่อระบบนิเวศวิทยาอย่างต่อเนื่อง

ในปี พ.ศ.๒๕๓๖ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ทรงรับโครงการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่าในพื้นที่ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด ภาคตะวันออก ไว้เป็นโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา และแม้ในปัจจุบันปัญหาการบุกรุกจะไม่รุนแรงเหมือนในอดีตที่ผ่านมา แต่จากความต้องการที่ดินทำกินของราษฎร ปัญหาความยากจน ประกอบกับการตกเป็นเครื่องมือของนายทุน จึงยังปรากฏมีการบุกรุก ครอบครองพื้นที่ป่า มีการลักลอบล่าสัตว์ป่า อีกทั้งยังประสบปัญหาช้างป่าได้ออกมาหาอาหารนอกพื้นที่ป่า และทำลายพืชผลการเกษตรของราษฎร อันเป็นผลมาจากการขาดแคลนแหล่งอาหาร และแหล่งน้ำ รวมไปถึงการเพิ่มจำนวนของช้างป่า ทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างคนกับช้างป่า ซึ่งถือว่ามี ความรุนแรงอย่างมาก การดำเนินการที่ผ่านมา มีหลายหน่วยงานที่เข้ามาดำเนินงาน ตามอำนาจหน้าที่ ตามที่กฎหมายกำหนดและงบประมาณของแต่ละหน่วยงาน มีลักษณะต่างคนต่างทำ การดำเนินการ ยังไม่มีเป้าหมายเดียวกัน จึงยังไม่ประสบผลเท่าที่ควร จึงต้องจัดทำแนวทางการบริหาร มาตรการ การดำเนินงาน และกำหนดหน้าที่ของแต่ละกระทรวง ทบวง กรม และหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

การบริหารจัดการป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด มีความจำเป็นต้องจัดทำแผนแม่บทการอนุรักษ์ ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด อันเนื่องมาจากพระราชดำริของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง เพื่อให้ กระทรวง ทบวง กรม หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และภาคเอกชน เป็นกรอบแนวทางการดำเนินการ และมีการแบ่งมอบหน้าที่ที่ชัดเจนให้กับหน่วยงานต่าง ๆ โดยสอดคล้อง

กับพระราชดำริ และพระราชเสาวนีย์ของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง และใช้หลักคิดตามหลักการทรงงานและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร โดยมีจุดมุ่งหมายและเป้าหมาย คือ การพัฒนาคนให้พออยู่พอกินและพึ่งตนเองได้ โดยทรงยึดหลักการดำเนินงานบนทางสายกลางเป็นขั้นเป็นตอนบนพื้นฐานของความสมดุลพอดีในทุกภาคส่วน มีความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมตามวิถีแห่งธรรมชาติด้วยมรรควิธีที่เรียบง่าย และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง นอกจากนี้ต้องสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.๒๕๖๑ – ๒๕๘๐) เป็นกรอบระยะยาว เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ที่ว่า ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และแผนการพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงในพื้นที่เขตกองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรี (พ.ศ.๒๕๖๑ – ๒๕๖๕)

ข้อเสนอแนะ

๑. การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด จำเป็นจะต้องได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จนถึงประชาชนในระดับหมู่บ้าน หากประชาชนในระดับหมู่บ้านมีความเข้าใจ มีจิตสำนึก ตระหนักรู้ถึงคุณประโยชน์ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ไม่มีการบุกรุกพื้นที่ป่าลักลอบตัดไม้ และล่าสัตว์ป่า รวมถึงการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนที่อยู่ติดกับป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด ให้มีอาชีพที่มั่นคง มีรายได้สม่ำเสมอ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด จะประสบผลสำเร็จ ประชาชนในระดับหมู่บ้านจึงเป็นเป้าหมายที่สำคัญอย่างยิ่ง จึงต้องจัดทำแผนแม่บทการอนุรักษ์ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด อันเนื่องมาจากพระราชดำริของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ให้สอดคล้องกับพระราชดำริและพระราชเสาวนีย์ของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง

๒. การบริหารจัดการป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด กรณีศึกษาเฉพาะพื้นที่จังหวัดจันทบุรี บทบาทของกองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด ในการเป็นหน่วยปฏิบัติ หน่วยงานโยบาย และหน่วยสนับสนุน ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด จำเป็นจะต้องมีการประสานงานและจะต้องได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ เช่น กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช กรมป่าไม้ กรมที่ดิน กรมชลประทาน จังหวัด อำเภอ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่นั้น ๆ เป็นต้น ซึ่งที่ผ่านมากองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด ใช้บทบาทหน่วยงานโยบายในฐานะประธานคณะกรรมการพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงในพื้นที่เขตกองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด จัดการประชุมหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ จนถึงระดับตำบล เพื่อทำความเข้าใจและขอความร่วมมือกับหน่วยงานและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมถึงต้องพัฒนาความเป็นอยู่ของประชาชน ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ถ้าประชาชนในหมู่บ้านมีความเป็นอยู่ที่ดี มีอาชีพที่มั่นคง มีรายได้สม่ำเสมอ สามารถเลี้ยงครอบครัวได้ ประชาชนก็จะให้ความร่วมมือกับทางราชการในการอนุรักษ์ ดูแลรักษาป่าไม้ หวงแหวนและป้องกันไม่ให้เกิดการบุกรุกพื้นที่ป่า ให้ข่าวสารที่เป็นประโยชน์กับทางราชการ จึงจำเป็นจะต้องให้ความสำคัญกับประชาชนในระดับหมู่บ้าน โดยจังหวัดจะต้องจัดลำดับความเร่งด่วนในการ พัฒนาหมู่บ้านเป้าหมาย และทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องระดมกำลังพล เครื่องมือ และงบประมาณ เพื่อพัฒนาหมู่บ้านเป้าหมายนั้น ๆ รวมทั้งทำความเข้าใจกับประชาชน จึงจะประสบผลสำเร็จ ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด เขตจังหวัดจันทบุรีได้ โดยแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานโครงการอนุรักษ์ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด พื้นที่จังหวัดจันทบุรี เพื่อกำหนดมาตรการ แนวทางการอนุรักษ์ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด และการพัฒนาคุณภาพชีวิตราษฎร ที่อาศัยอยู่ติดเขตป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด พื้นที่จังหวัดจันทบุรี ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา มีจุดมุ่งหมาย คือ การพัฒนาคนให้พออยู่พอกินและพึ่งตนเองได้ จะทำให้ไม่มีการบุกรุกพื้นที่ป่า การลักลอบตัดไม้ และการล่าสัตว์ป่า

๓. จัดตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการปัญหาป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด พื้นที่จังหวัดจันทบุรี โดยผู้บัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด เป็นประธานกรรมการ ผู้ว่าราชการจังหวัดจันทบุรี เป็นรองประธาน และมีผู้แทนหน่วยงาน เป็นกรรมการ ซึ่งคณะกรรมการพัฒนาเพื่อความมั่นคงในระดับ พื้นที่ในเขตกองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด มีมติเห็นชอบ (ร่าง) แผนการพัฒนา เพื่อความมั่นคงในระดับพื้นที่ในเขตกองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด ให้กำหนดภัย จากการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ภัยจากสาธารณภัย ภัยจากช้างป่าออกนอกเขตพื้นที่ อนุรักษ์ เป็นปัญหาความมั่นคง จึงให้ผู้บัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด/ประธานกรรมการ พัฒนา เพื่อความมั่นคงในระดับพื้นที่ในเขตกองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด เป็นประธานกรรมการโครงการอนุรักษ์ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด พื้นที่จังหวัดจันทบุรี เพื่อสามารถบูรณาการ หน่วยงานต่าง ๆ ในพื้นที่จังหวัดจันทบุรี พร้อมงบประมาณของหน่วยงานนั้น ๆ เข้าดำเนินงานโครงการ ในรูปของคณะกรรมการดำเนินงาน

บรรณานุกรม

หนังสือ

คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ.๒๕๖๐ – ๒๕๖๔). กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๖๐.

เลขานุการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ, สำนักงาน. ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.๒๕๖๑ – ๒๕๘๐). พิมพ์ครั้งที่ ๒, กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๖๒.

สภาความมั่นคงแห่งชาติ, สำนักงาน. แผนการพัฒนาพื้นที่เพื่อเสริมความมั่นคงของชาติ (พ.ศ.๒๕๖๑-๒๕๖๕), ๒๕๖๑.

เอกสารไม่ตีพิมพ์

กองทัพเรือ. “คำสั่ง ทร. (เฉพาะ) ที่ ๒๙๙/๒๕๔๘ ลง ๑๕ ก.ค.๔๘ เรื่อง กำหนดให้ผู้บังคับหน่วยทหารเรือเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม”. ๒๕๔๘.

คณะรักษาความสงบแห่งชาติ. “คำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ ๑๓/๒๕๕๙ เรื่อง การป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดบางประการที่เป็นภัยอันตรายต่อความสงบเรียบร้อยหรือบ่อนทำลายระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ”. ๒๕๕๙.

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, กระทรวง. “ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ลง ๓๐ ก.ย.๔๗ เรื่อง แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ตาม พ.ร.บ. อุทยานแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๐๔ และ พ.ร.บ. สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ.๒๕๓๕”. ๒๕๔๗.

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, กระทรวง. “ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ลง ๑๖ ธ.ค.๔๗ เรื่อง แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ตาม พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ. ๒๔๘๔”. ๒๕๔๗.

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, กระทรวง. “ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ลง ๑๖ ธ.ค.๔๗ เรื่อง แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ตาม พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๐๗”. ๒๕๔๗.

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, กระทรวง. “ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ลง ๑๖ ธ.ค.๔๗ เรื่อง แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ตาม พ.ร.บ.เลื่อยโซ่ยนต์ พ.ศ.๒๕๔๕”. ๒๕๔๗.

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และกองทัพเรือ, กระทรวง. “บันทึกข้อตกลงว่าด้วยความร่วมมือในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ระหว่างกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และกองทัพเรือ พ.ศ.๒๕๕๑”. ๒๕๕๑.

ป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด, กองบัญชาการ. “แผนการพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงในพื้นที่เขตกองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด (พ.ศ.๒๕๖๑ – ๒๕๖๕)”. ๒๕๖๑.

ป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด, กองบัญชาการ. “แผนพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ผบ.กปช.จต./ผบ.กจต./ผอ.รมน.ภาค ๑ สย.๓ ที่ ๑/๒๕๖๒ ลงวันที่ ๗ พ.ย.๖๒”. ๒๕๖๒.

รักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร, กองอำนวยการ. กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. “แผนแม่บทแก้ไขปัญหาการทำลายทรัพยากรป่าไม้ การบุกรุกที่ดินของรัฐและการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน โดยกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรและกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พ.ศ.๒๕๕๗, ๒๕๕๗.

วิทยานิพนธ์ รายงานวิจัย เอกสารวิจัย

ศิริพร ชูประสูติ และ สุชาติ เชิงทอง. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้กรณีศึกษาเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว จังหวัดภูเก็ต”. วิทยานิพนธ์ สาขาการจัดการสิ่งแวดล้อม, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, วิทยาเขตหาดใหญ่, ๒๕๕๘.

ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

จังหวัดสระแก้ว, สำนักงาน. “โครงการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่าในพื้นที่ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด (ภาคตะวันออก) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://www.sakaeo.go.th/royalproject/projectforest.html>, ๒๕๖๓.

ภาคผนวก

(ร่าง)

คำสั่งประธานกรรมการพัฒนาเพื่อความมั่นคงในระดับพื้นที่
ในเขตกองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด

ที่ /๒๕๖๓

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการโครงการอนุรักษ์ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด พื้นที่จังหวัดจันทบุรี

เพื่อให้การกำหนดมาตรการและแนวทาง การอนุรักษ์ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด และการพัฒนาคุณภาพชีวิตราษฎรที่อาศัยอยู่ติดเขตป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด พื้นที่จังหวัดจันทบุรี มีการบูรณาการของหน่วยงานราชการต่าง ๆ และภาคเอกชน ในการจัดทำแผนงาน/โครงการอนุรักษ์ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด และการพัฒนาคุณภาพชีวิตราษฎรที่อาศัยอยู่ติดเขตป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด พื้นที่จังหวัดจันทบุรี เป็นไปในแนวทางเดียวกันจึงอาศัยอำนาจตามความใน หมวดที่ ๖ ข้อ ๒๖ (๖) ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วย การพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงของชาติ พ.ศ.๒๕๕๘ และแผนแม่บทการอนุรักษ์ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด อันเนื่องมาจากพระราชดำริของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ขอแต่งตั้งคณะกรรมการโครงการอนุรักษ์ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด พื้นที่จังหวัดจันทบุรี ดังนี้

๑. องค์ประกอบของคณะกรรมการโครงการอนุรักษ์ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด พื้นที่จังหวัดจันทบุรี ประกอบด้วย

๑.๑ ผู้บัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด	ประธานกรรมการ
๑.๒ ผู้ว่าราชการจังหวัดจันทบุรี	รองประธานกรรมการ

- ๑.๓ รองผู้บัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด รองประธานกรรมการ
- ๑.๔ รองผู้ว่าราชการจังหวัดจันทบุรี (กลุ่มภารกิจด้านความมั่นคง) รองประธานกรรมการ
- ๑.๕ ผู้แทนมูลนิธิอนุรักษ์ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด รองประธานกรรมการ
- ๑.๖ เสนาธิการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด กรรมการ
- ๑.๗ รองเสนาธิการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด กรรมการ
- ๑.๘ ผู้แทนกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน ภาค ๑ ส่วนแยก ๓ กรรมการ
- ๑.๙ ผู้แทนศูนย์จัดระบบป้องกันเพื่อจัดระเบียบพื้นที่ชายแดน
กองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด กรรมการ
- ๑.๑๐ ผู้แทนกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในจังหวัดจันทบุรี กรรมการ
- ๑.๑๑ ผู้แทนกองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดจันทบุรี กรรมการ
- ๑.๑๒ ป้องกันจังหวัดจันทบุรี กรรมการ
- ๑.๑๓ ผู้แทนกลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัดจันทบุรี กรรมการ
- ๑.๑๔ ผู้แทนสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดจันทบุรี กรรมการ
- ๑.๑๕ ผู้แทนสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดจันทบุรี กรรมการ
- ๑.๑๖ ผู้แทนสำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดจันทบุรี กรรมการ
- ๑.๑๗ ผู้แทนสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดจันทบุรี กรรมการ
- ๑.๑๘ ผู้แทนสำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดจันทบุรี กรรมการ
- ๑.๑๙ ผู้แทนสำนักงานโครงการชลประทานจันทบุรี กรรมการ
- ๑.๒๐ ผู้แทนสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดจันทบุรี กรรมการ
- ๑.๒๑ ผู้แทนศูนย์ป่าไม้จังหวัดจันทบุรี กรรมการ
- ๑.๒๒ ผู้แทนสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดจันทบุรี กรรมการ
- ๑.๒๓ ผู้แทนสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดจันทบุรี กรรมการ
- ๑.๒๔ ผู้แทนสำนักงานอัยการจังหวัดจันทบุรี กรรมการ
- ๑.๒๕ ผู้แทนสำนักงานองค์การบริหารส่วนจังหวัดจันทบุรี กรรมการ
- ๑.๒๖ ผู้แทนศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ กรรมการ

๑.๓๖ หัวหน้าแผนกกิจการพลเรือน กองกิจการพลเรือนกองบัญชาการป้องกัน

ชายแดนจันทบุรีและตราด

กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ (๒)

๒. อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการโครงการอนุรักษ์ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด พื้นที่จังหวัดจันทบุรี ดังนี้

๒.๑ กำหนดมาตรการ แนวทางการอนุรักษ์ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด และการพัฒนาคุณภาพชีวิตราษฎรที่อาศัยอยู่ติดเขตป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด พื้นที่จังหวัดจันทบุรี ให้สอดคล้องกับแผนการพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงในพื้นที่เขตกองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด (พ.ศ.๒๕๖๑ - ๒๕๖๕) และแผนแม่บทการอนุรักษ์ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด อันเนื่องมาจากพระราชดำริของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง

๒.๒ บูรณาการหน่วยงานต่าง ๆ จัดทำแผนงาน/โครงการในการอนุรักษ์ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด และการพัฒนาคุณภาพชีวิตราษฎรที่อาศัยอยู่ติดเขตป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด พื้นที่จังหวัดจันทบุรี ให้สอดคล้องกับแผนการพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงในพื้นที่เขตกองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด (พ.ศ.๒๕๖๑ - ๒๕๖๕) และแผนแม่บทการอนุรักษ์ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด อันเนื่องมาจากพระราชดำริของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง

๒.๓ ให้ความเห็นชอบแผนงาน/โครงการในการอนุรักษ์ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด และการพัฒนาคุณภาพชีวิตราษฎรที่อาศัยอยู่ติดเขตป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด พื้นที่จังหวัดจันทบุรี โดยพิจารณาจากลำดับความสำคัญเร่งด่วน พื้นที่เป้าหมาย และความสอดคล้องกับแผนการพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงในพื้นที่เขตกองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด (พ.ศ.๒๕๖๑ - ๒๕๖๕) และแผนแม่บทการอนุรักษ์ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด อันเนื่องมาจากพระราชดำริของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง

๒.๔ อำนวยความสะดวก ประสานงาน ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานตามแผนงาน/โครงการ ให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

๒.๕ แต่งตั้งคณะกรรมการหรือคณะทำงานเพื่อพิจารณาหรือปฏิบัติการอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่คณะกรรมการโครงการอนุรักษ์ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด พื้นที่จังหวัดจันทบุรี มอบหมาย

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง

ณ

วันที่

พฤหัสบดี พ.ศ.๒๕๖๓

พลเรือโท

()

ประธานกรรมการพัฒนาเพื่อความมั่นคงในระดับพื้นที่
ในเขตกองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด
และผู้บัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด

ประวัติย่อผู้วิจัย

- ชื่อ : นาวาเอก ขวเลิศ เลขะวัฒนะ
- วัน เดือน ปีเกิด :
- ประวัติการศึกษา : โรงเรียนเตรียมทหาร รุ่นที่ ๒๔ โรงเรียนนายเรือ รุ่นที่ ๘๑
 : หลักสูตรชั้นนายเรือ นาวิกโยธิน
 : หลักสูตรชั้นนายร้อยทหารช่าง
 : หลักสูตรชั้นนายพันทหารช่าง
 : หลักสูตรการวางแผนยกพลขึ้นบก (หลักสูตรชั้นนายนาวา นาวิกโยธิน)
 : หลักสูตรโรงเรียนเสนาธิการทหารเรือ รุ่นที่ ๕๘
 : หลักสูตรนายทหารส่งกำลังบำรุง สำหรับผู้บริหาร กรมส่งกำลังบำรุงทหารเรือ
 : หลักสูตรการบริหารงานและงบประมาณ (ระดับผู้บริหาร) สำนักงานปลัดบัญชา
 ทหารเรือ
 : หลักสูตรกฎหมายเกี่ยวกับผู้บังคับบัญชาทหาร กรมสารบรรณทหารเรือ
 : ปริญญาโท รัฐประศาสนศาสตร์ มหาบัณฑิต (การบริหารทั่วไป) มหาลัยบูรพา
 : หลักสูตรวิทยาลัยการทัพบก รุ่นที่ ๕๖
- ประวัติการทำงาน
- โดยย่อ : ผู้บังคับกองร้อยทหารช่าง กองพันทหารช่าง กองพลนาวิกโยธิน
 : ผู้บังคับกองร้อยทหารช่าง กองกำลังด้านจันทบุรี – ตราด
 : หัวหน้านายทหารฝ่ายสรรพาวุธ ฝ่ายสรรพาวุธ หน่วยบัญชาการนาวิกโยธิน
 : ผู้บังคับกองพันซ่อมบำรุง กรมสนับสนุน กองพลนาวิกโยธิน
 : ผู้บังคับกองพันทหารช่าง กองพลนาวิกโยธิน
 : รองผู้บังคับการหน่วยปฏิบัติการทุน ระเบิดด้านมนุษยธรรม กองทัพเรือ/
 หน่วยปฏิบัติการทุนระเบิดด้านมนุษยธรรมที่ ๒ ศูนย์ปฏิบัติการทุนระเบิดแห่งชาติ
 : รองผู้อำนวยการ กองส่งกำลังบำรุง หน่วยบัญชาการนาวิกโยธิน
 : ผู้อำนวยการ กองส่งกำลังบำรุง หน่วยบัญชาการนาวิกโยธิน
 : หัวหน้ากองโครงการและงบประมาณ กองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรี
 และตราด

: ผู้บังคับหน่วยเฉพาะกิจทหารพราน นาวิกโยธิน

: รองเลขาธิการ รักษาความมั่นคงภายในภาค ๑ ส่วนแยก ๓

ตำแหน่งปัจจุบัน : นายทหารปฏิบัติการประจำกรมกำลังพลทหารเรือ

สรุปย่อ

ลักษณะ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

เรื่อง การพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด (ภาคตะวันออก) ของกองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด กรณีศึกษาเฉพาะพื้นที่ จ.จันทบุรี

ผู้วิจัย นาวาเอก ชวเลิศ เลขะวัฒนะ **หลักสูตร** วปอ. รุ่นที่ ๖๒

ตำแหน่ง นายทหารปฏิบัติการประจำกรมกำลังพลทหารเรือ

ปัญหาที่มีความสำคัญควบคู่กับเสริมสร้างความมั่นคง และทิศทางในการพัฒนา ความเจริญก้าวหน้าของประเทศไทย ซึ่งเป็นปัญหาร่วมกันของทุกประเทศ กล่าวคือ การพัฒนายังรวดเร็ว หนาแน่นเกินไป ปัญหาคุณภาพสิ่งแวดล้อมและภาวะมลพิษก็ยิ่งก่อตัวและทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น ประเทศไทยก็เป็นประเทศหนึ่งที่กำลังประสบกับปัญหาดังกล่าวอยู่ในขณะนี้ ทั้งนี้ เพราะการพัฒนา เศรษฐกิจ ในช่วงที่ผ่านมาให้ความสำคัญกับอัตราความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยการนำเอา ทรัพยากรมาใช้ประโยชน์ แต่ไม่ได้มีการวางแผนการจัดการที่เหมาะสม ในการรองรับปัญหา ที่เกิดขึ้น ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติที่เหลืออยู่มีสภาพเสื่อมโทรมลง สำหรับประเทศไทยนั้นได้รับ พระมหากรุณาธิคุณจากโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวงส่วนใหญ่จะเป็นวิธีการที่จะทำนุบำรุง และปรับปรุงสภาพทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้น การอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ ดิน น้ำ และป่าไม้ สามารถกล่าว โดยสรุป ดังนี้ คือ ๑. ด้านการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรดิน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีแนวพระราชดำริ เพื่อแก้ปัญหาในเรื่องของดิน ทั้งในแง่ของการปัญหาดินที่เสื่อมโทรมขาดคุณภาพ และการขาดแคลนที่ดินทำกินสำหรับเกษตรกร สนับสนุนให้เกษตรกรเรียนรู้เข้าใจวิธีการอนุรักษ์ดิน และน้ำการปรับปรุงบำรุงดิน และสามารถนำไปปฏิบัติได้เอง ๒. ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรแหล่งน้ำ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงทราบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ของพระองค์ท่านมีอาชีพ ทางการเกษตรและอาศัยน้ำฝน จึงทรงเน้นการอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งน้ำเป็นพิเศษ ทรงศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับรูปแบบที่เหมาะสมของการพัฒนาพื้นที่ต้นน้ำลำธาร เพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจ รวมทั้งรูปแบบการพัฒนาต่าง ๆ ที่ทำให้เกษตรกรพึ่งตนเองได้ โดยไม่ต้องทำลายสภาพแวดล้อม ทางธรรมชาติ และ ๓. ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ป่าไม้เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่อำนวย ประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมให้แก่มนุษยชาติ ควบคุมสภาพดินฟ้าอากาศให้อยู่ในสภาพอากาศ

ปกติ รักษาต้นน้ำลำธาร พันธุ์พฤษชาติ และสัตว์ป่า อีกทั้งยังเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจ ป่าไม้เป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่มนุษย์ได้บริโภคใช้สอย ประกอบอาชีพด้านการทำป่าไม้ การผลิตไม้ การเก็บของป่า การขนส่ง อุตสาหกรรมแปรรูปและผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปที่ใช้วัตถุดิบจากไม้และของป่า กล่าวโดยสรุปย่อมาแสดงให้เห็นถึงความสำคัญและคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติของประเทศหนึ่งในพื้นที่สำคัญต่อความมั่นคงของประเทศ ก็คือ พื้นที่ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด เป็นผืนป่าที่มีความสำคัญทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและความหลากหลายทางชีวภาพ นับเป็นผืนป่าใหญ่อยู่บริเวณตอนกลางของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีอาณาเขตครอบคลุมติดต่อกันถึง ๕ จังหวัด คือ จังหวัดฉะเชิงเทรา สระแก้ว จันทบุรี ระยอง และชลบุรี คิดเป็นเนื้อที่กว่า ๑ ล้าน ๒ แสนไร่ เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่ามากกว่า ๖๐๐ ชนิด และเป็นแหล่งต้นน้ำที่สำคัญของแม่น้ำหลายสาย เช่น แม่น้ำบางปะกง แม่น้ำประแสร์ และแม่น้ำจันทบุรี โดยผืนป่าแห่งนี้ มีความจำเป็นต้องมีหน่วยงานเข้ามาช่วยดูแลรับผิดชอบให้มีความสมบูรณ์และเป็นทรัพยากรสมบัติทางทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญของชาติ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาการดำเนินงานและการบูรณาการของหน่วยงานที่บริหารจัดการพิทักษ์ทรัพยากรในพื้นที่ป่ารอยต่อตามภารกิจของกองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด
๒. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในทุกมิติที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการพื้นที่ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด
๓. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยของการอยู่ร่วมกันระหว่างผืนป่า สัตว์ป่าและชุมชน
๔. เพื่อเสนอแนวทางในการบริหารจัดการป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด เพื่อพิทักษ์ผืนป่าและชุมชนให้คงอยู่อย่างยั่งยืน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีการดำเนินการ ดังนี้

๑. การรวบรวมข้อมูล

๑.๑ ข้อมูลทุติยภูมิ รวบรวมข้อมูลเรื่องแนวคิด ทฤษฎี รวมถึงวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เช่น ห้องสมุด วปอ. ห้องสมุด วสท. ห้องสมุด บก.สปท. ห้องสมุด ยศ.ทร. ห้องสมุดจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เอกสารการประชุมของคณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ จากสำนักนายกรัฐมนตรี รวมทั้งเอกสารประกอบการศึกษาด้านยุทธศาสตร์ของสถาบันการศึกษาต่างๆ และเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้อง

๑.๒ ข้อมูลปฐมภูมิ โดยรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๗ คน ตามที่ระบุในขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๒. การจัดระเบียบข้อมูล

เมื่อรวบรวมข้อมูลทั้งข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิดังที่กล่าวแล้ว หลังจากนั้น จะนำข้อมูลมาจัดระเบียบและตรวจสอบ (Validity) ของข้อมูลตามขั้นตอนการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อที่จะเตรียมข้อมูลไว้สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนต่อไป

๓. การวิเคราะห์ข้อมูล และการสังเคราะห์ข้อมูล

จะดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Context Analysis) โดยวิเคราะห์เนื้อหาของข้อมูล เพื่อแยกแยะให้เห็นถึงส่วนประกอบและความสัมพันธ์ระหว่าง ส่วนประกอบต่างๆ ของข้อมูล และนำข้อมูลที่ได้มาสังเคราะห์ เพื่อสรุปเป็นแนวทางการกำหนด ผลประโยชน์แห่งชาติที่เหมาะสมในการจัดทำยุทธศาสตร์และยุทธศาสตร์ชาติ

ผลการวิจัย

๑. การดำเนินงานและการบูรณาการของหน่วยงานที่บริหารจัดการพิทักษ์ทรัพยากร ในพื้นที่ป่ารอยต่อตามภารกิจของกองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด พบว่า มีการดำเนินงานของหน่วยงานต่าง ๆ ในการอนุรักษ์ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด การจัดทำ/พัฒนาแหล่งน้ำ แหล่งอาหาร ให้สัตว์ป่า การพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนที่อาศัยอยู่ติดกับป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด การป้องกันช้างป่าออกนอกเขตอนุรักษ์เข้าที่ทำกินของประชาชน การเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ จากช้างป่า แต่ขาดการบูรณาการร่วมกันในการแก้ไขปัญหา จึงสมควรที่จะต้องจัดทำแผนแม่บท ในการอนุรักษ์ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด เพื่อให้หน่วยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งหน่วยงานภาคเอกชน ใช้เป็น กรอบแนวทางการดำเนินงาน และแบ่งมอบหน้าที่รับผิดชอบให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึง แหล่งที่มาของงบประมาณ หน่วยงานประสานหลัก หน่วยงานสนับสนุน เป็นต้น

๒. สภาพปัญหาและอุปสรรคในทุกมิติที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการพื้นที่ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด จากการศึกษาข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informant) หรือบุคคลเป้าหมายในการ สัมภาษณ์ ซึ่งเป็นบุคคลจากหน่วยงานที่สำคัญที่มีความเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานและเป็น ตัวแทนหน่วยงานที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด พบว่าโดยสรุปสาระสำคัญของข้อมูลแยก เป็นรายประเด็น ดังนี้

๒.๑ ปัญหาการบริหารจัดการป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด มีดังนี้

๒.๑.๑ การบุกรุกพื้นที่ป่า พบว่า มีน้อยมาก เนื่องจากมีการบูรณาการหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง มีการลาดตระเวนร่วม มีการสร้างความเข้าใจกับประชาชน โดยเฉพาะผู้นำชุมชน มีมาตรการในการดูแลป่า ห้ามบุกรุกป่า

๒.๑.๒ การล่าสัตว์ป่า พบว่า มีน้อย เพราะมีการสร้างความเข้าใจกับประชาชน และมีการป้องกันและปราบปรามอย่างจริงจัง

๒.๑.๓ ปัญหาที่ยังพบอยู่ ได้แก่ ปัญหาช้างป่าออกนอกเขตพื้นที่อนุรักษ์เข้ามา ในที่ทำกินของประชาชน ได้แก่ปัญหาโดยการจับชุดเฝ้าระวังช้างป่า และผลักดันให้กลับเข้าสู่ป่า แต่การแก้ปัญหาทำได้เพียงการเฝ้าระวัง และแจ้งเตือนประชาชน ไม่สามารถทำอะไรได้มากกว่านี้ และการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากช้างป่า ต้องการให้มีหน่วยงานเยียวยาประชาชน

๒.๑.๔ ปัญหาไฟป่า กรณีเมื่อเกิดไฟป่าแต่ละครั้งได้ทำลายระบบนิเวศน์ไปเป็นจำนวนมาก การฟื้นกลับมาเป็นอย่างเดิมต้องใช้ระยะเวลาอันนับสิบปี ส่วนใหญ่แล้วไฟป่า เกิดคนเข้าไปจุดเพื่อหาของป่า ล่าสัตว์ป่า ต้องมีการอบรมและปลูกจิตสำนึกและให้ตระหนักรู้ว่า การกระทำในการจุดไฟเพื่อเผาป่าเป็นการกระทำที่ทำให้เกิดความเสียหายอย่างใหญ่หลวง

๒.๒ ควรจัดให้มีแผนแม่บทขึ้นเพื่อกำหนดหน้าที่รับผิดชอบของแต่ละภาคส่วน ราชการที่ปฏิบัติงานปฏิบัติงานในพื้นที่ ทำให้การบริหารจัดการป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด เป็นสิ่งที่ดี เพื่อเป็นกรอบการดำเนินงานและแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบให้แต่ละภาคส่วนได้ปฏิบัติงานในพื้นที่ เพราะการปฏิบัติในปัจจุบันเป็นลักษณะต่างคนต่างทำของแต่ละหน่วยงาน เนื่องจากแต่ละหน่วยงาน ได้รับงบประมาณจากกระทรวง กรม ของตนเอง และมีแผนงานของตนเอง ไม่มีการบูรณาการจัดทำ แผนงานร่วมกันกับหน่วยที่ดำเนินงานในพื้นที่ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด

๒.๓ ข้อเสนอแนะ

๒.๓.๑ ควรมีการจัดทำแผนแม่บทเพื่อการบริหารจัดการป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด เพื่อให้มีหน่วยงานรับผิดชอบในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ

๒.๓.๒ ควรจัดให้มีการเยียวยา ให้กับผู้ได้รับผลกระทบจากช้างป่า เช่น บาดเจ็บ เสียชีวิต การรักษาพยาบาล การเยียวยาให้กับครอบครัวผู้บาดเจ็บ หรือเสียชีวิต การเยียวยาบ้านเรือน วัสดุอุปกรณ์ในการประกอบอาชีพที่ได้รับความเสียหายจากช้างป่า และการเยียวยาผลผลิตทางการเกษตรที่ได้รับความเสียหายจากช้างป่า

๒.๓.๓ ควรมีการพัฒนาสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนที่อาศัยอยู่ติดในพื้นที่ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีรายได้เพิ่มขึ้น มีแหล่งน้ำสำหรับอุปโภคบริโภค และด้านการเกษตร มีจัดระบบไฟฟ้าใช้งานอย่างทั่วถึง จัดสร้างและปรับปรุงเส้นทางสัญจรที่ดีขึ้น และการสาธารณสุขที่ดีแก่ประชาชน ฯลฯ

๓. ปัจจัยของการอยู่ร่วมกันระหว่างผืนป่า สัตว์ป่าและชุมชน จำเป็นต้องอาศัยความเข้าใจถึงความสัมพันธ์ และผลกระทบที่จะเกิดขึ้นหากขาดความสมดุลทางธรรมชาติของผืนป่า สัตว์ป่าและชุมชนแล้วก็จะผลกระทบต่อความมั่นคงและทิศทางในการพัฒนาความเจริญก้าวหน้าของชุมชน ท้องถิ่น และอาจจะส่งผลในระดับประเทศได้ หากการนำเอาทรัพยากรมาใช้ประโยชน์

แต่ไม่ได้มีการวางแผนการจัดการที่เหมาะสม ส่งผลให้ทรัพยากรธรรมชาติที่เหลือถูกใช้จนมีสภาพเสื่อมโทรมลง ปัจจัยที่จะช่วยให้สภาพปัญหาลดน้อยลงไป ก็ควรสร้างแผนงานบูรณาการความร่วมมือสร้างความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ ดิน น้ำ และป่าไม้ ซึ่งมีประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมให้แก่มนุษยชาติ ทั้งนี้ พื้นที่ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด เป็นผืนป่าที่มีความสำคัญทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและความหลากหลายทางชีวภาพ นับเป็นผืนป่าใหญ่อยู่บริเวณตอนกลางของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีอาณาเขตครอบคลุมติดต่อกันถึง ๕ จังหวัด คือ จังหวัดฉะเชิงเทรา สระแก้ว จันทบุรี ระยอง และชลบุรี มีความจำเป็นต้องมีหน่วยงานเข้ามาช่วยดูแลรับผิดชอบให้มีความสมบูรณ์และเป็นทรัพยากรสมบัติทางทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญของชาติ

๔. แนวทางในการบริหารจัดการป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด เพื่อพิทักษ์ผืนป่าและชุมชนให้คงอยู่อย่างยั่งยืนพบว่า จำเป็นต้องจัดทำแผนแม่บทการอนุรักษ์ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด อันเนื่องมาจากพระราชดำริของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง โดยผู้วิจัยได้เห็นว่า การดำเนินงานอนุรักษ์ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด ยังไม่มีการจัดทำแผนแม่บท เพื่อวางกรอบแนวทางการดำเนินการ การแบ่งมอบหน้าที่ความรับผิดชอบ รวมถึง แหล่งที่มาของงบประมาณ ต้องจัดทำแผนแม่บท ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ได้สนองพระราชเสาวนีย์ มีการประสานงานและบูรณาการการดำเนินโครงการภายใต้โครงการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่าในพื้นที่ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด (ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ มีแผนงาน/โครงการ มีการแบ่งมอบหน้าที่การดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เช่น การบุกรุกพื้นที่ การลักลอบล่าสัตว์ป่า การป้องกันไม่ให้ช้างป่าลงมาหากินในที่ดินของประชาชน การพัฒนาความเป็นอยู่ของประชาชน การมีส่วนร่วมให้ประชาชนมีจิตสำนึกในการรักษาหวงแหนป่า การเรียนรู้การป้องกันและการดับไฟป่า การแจ้งเหตุให้กับเจ้าหน้าที่ของรัฐโดยหน่วยงานรับผิดชอบ เช่น กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช, กรมป่าไม้จังหวัด เป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการ หน่วยงานทหาร ภาคเอกชน เช่น มูลนิธิอนุรักษ์ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด เป็นหน่วยงานสนับสนุน สำหรับการพัฒนาความเป็นอยู่ของประชาชน ดำเนินการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และการเข้าใจ เข้าถึง พัฒนา มาเป็นต้นแบบในการดำเนินการโดยแผนแม่บทประกอบด้วย

๔.๑ บทที่ ๑ สถานการณ์ในพื้นที่ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด

๔.๒ บทที่ ๒ นโยบาย วิสัยทัศน์ วัตถุประสงค์ และเป้าหมาย

๔.๓ บทที่ ๓ กรอบแผนงาน และมาตรการ

๔.๔ บทที่ ๔ บทบาทและหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด

๔.๕ บทที่ ๕ การแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติ

ข้อเสนอแนะ

๑. การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด จำเป็นจะต้องได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง จนถึงประชาชนในระดับหมู่บ้าน หากประชาชนในระดับหมู่บ้านมีความเข้าใจ มีจิตสำนึก ตระหนักรู้ถึงคุณประโยชน์ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ไม่มีการบุกรุกพื้นที่ป่าลักลอบตัดไม้ และล่าสัตว์ป่า รวมถึงการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนที่อยู่ติดกับป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด ให้มีอาชีพที่มั่นคง มีรายได้สม่ำเสมอ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด ก็จะสามารถประสบความสำเร็จ

๒. การบริหารจัดการป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด กรณีศึกษาเฉพาะพื้นที่จังหวัดจันทบุรี บทบาทของกองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด ในการเป็นหน่วยปฏิบัติ หน่วยนโยบาย และหน่วยสนับสนุน ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด จำเป็นจะต้องมีการประสานงานและจะต้องได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ เช่น กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช กรมป่าไม้ กรมที่ดิน กรมชลประทาน จังหวัด อำเภอบึง และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่นั้น ๆ ซึ่งที่ผ่านมากองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด ใช้บทบาทหน่วยนโยบายในฐานะประธานคณะกรรมการพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงในพื้นที่เขตกองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด จัดการประชุมหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ จนถึงระดับตำบล สอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา มีจุดมุ่งหมาย คือ การพัฒนาคนให้พออยู่พอกินและพึ่งตนเองได้ จะทำให้ไม่มีการบุกรุกพื้นที่ป่า การลักลอบตัดไม้ และการล่าสัตว์ป่า

๓. จัดตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการปัญหาป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด พื้นที่จังหวัดจันทบุรี โดยผู้บัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด เป็นประธานกรรมการ ผู้ว่าราชการจังหวัดจันทบุรี เป็นรองประธาน และมีผู้แทนหน่วยงาน เป็นกรรมการ ซึ่งคณะกรรมการพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงในระดับพื้นที่ในเขตกองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด มีมติเห็นชอบ (ร่าง) แผนการพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงในระดับพื้นที่ในเขตกองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด ให้กำหนดภัยจากการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ภัยจากสาธารณภัย ภัยจากช้างป่าออกนอกเขตพื้นที่อนุรักษ์ เป็นปัญหาความมั่นคง เพื่อสามารถบูรณาการหน่วยงานต่าง ๆ ในพื้นที่จังหวัดจันทบุรี พร้อมงบประมาณของหน่วยงานนั้น ๆ เข้าดำเนินงานโครงการในรูปแบบของคณะกรรมการดำเนินงาน